

All respectful ICS surveyors/ customers

With gratitude, respectfully,

According to Iran Marine Statistics which has been published by Marine Industries Technology Development Council, the original copy of subjected book has been attached hereby.

The document related to the above mentioned subject and also the supplementary attachments are accessible through the following address on ICS Network (ICS-WAN):

\\server\ICS Organization\Convention and Legislation\Department\Publication\tech.inf\2015.08

A.M. Rezvan panah
Manager of Convention & Legislation
Department (CLD)

Iranian Classification Society

ICS

Disclaimer : Although all possible efforts have been made to ensure correctness and completeness of the information and guides contained in this technical information, the Iranian classification society is not responsible for any errors ,damages ,penalties or emissions made herein, nor held for any actions taken by any party as a result of information retrieved from this technical information.

کلیه بازرسان و مشتریان محترم ICS

با سلام و احترام

با توجه به تهیه کتاب آمارنامه دریایی توسط ستاد محترم توسعه فناوری و صنایع دانش بنیان دریایی، کتاب مذکور پیوست جهت هر گونه بهره برداری و تحلیل آماری حضورتان ایفاد می گردد.

این اطلاعیه فنی به انضمام پیوست های تکمیلی آن در بخش CLD از شبکه داخلی موسسه با آدرس ذیل قابل دسترسی می باشد.

\\server\ICS Organization\Convention and Legislation\Department publication\tech.inf\2015.08

رضوان پناه

مدیر واحد کنوانسیون ها و مقررات دریایی

موسسه رده بندی ایرانیان

ترک دعوی: اگرچه در گردآوری کلیه راهنماهای فنی ارائه شده توسط موسسه رده بندی ایرانیان، تا حد ممکن تلاش در دقت و صحت محتوا صورت گرفته است، این موسسه متحمل مسئولیتی در قبال هرگونه اشتباهات، خسارت های احتمالی و جرائمی که ممکن است در ارتباط با بکار گیری مفاهیم و مطالب ارائه شده رخ دهد، نمی باشد.

آمارنامه دریایی ایران ۱۳۹۴

معاونت علمی و فناوری
سازمان برنامه و بودجه

بسم الله الرحمن الرحيم

معاونت علمی و فناوری
ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش بنیان دریایی

شناسنامه کتاب:

عنوان: آمارنامه دریایی ایران ۱۳۹۴

ناشر: ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش بنیان دریایی

گردآورندگان: امیرحسین صفرقلی، اکبر محمدی، محمد نجار تبار بیشه

امین حاج محمدی، سید محمد سید کریمی

نوبت انتشار: دوم سال انتشار: ۱۳۹۴

صفحه آرایشی و طراحی جلد: محمد گودرزی (شرکت کارآفرینان توسعه پویا)

«کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است»

تهران، خیابان ملاصدرا، خیابان شیخ بهایی شمالی، کوچه لادن، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش بنیان دریایی

تلفن: ۱۶-۸۳۵۳۲۴۱۵ - ۰۲۱ نمابر: ۸۳۵۳۲۴۱۸ - ۰۲۱ صندوق پستی: ۱۵۶۵ - ۱۴۱۵۵ کد پستی: ۱۹۹۱۷۴۵۶۸۱

وبسایت: mitc.isti.ir پست الکترونیکی: mitc@isti.ir

الف

آمارنامه
دریایی
ایران
۱۳۹۴

فهرست مطالب

پیشگفتار

۱	مقدمه
۲	معرفی
۲	ضرورت
۳	مراحل اجرایی
۵	معرفی ستاد و کارگروه‌ها
۵	ستاد
۵	کارگروه‌ها
۵	کارگروه مطالعات و برنامه‌ریزی
۶	کارگروه توسعه فناوری
۶	کارگروه توسعه بازار
۶	کارگروه ترویج و اطلاع‌رسانی

۷	فصل ۱: آمار و اطلاعات عمومی
۸	۱-۱- شاخص‌های کلیدی کشور
۹	۲-۱- دریای مازندران
۱۰	۳-۱- خلیج فارس
۱۱	۴-۱- دریای عمان
۱۲	۵-۱- استان مازندران
۱۳	۶-۱- استان گیلان
۱۴	۷-۱- استان گلستان
۱۵	۸-۱- استان خوزستان
۱۶	۹-۱- استان بوشهر
۱۷	۱۰-۱- استان هرمزگان
۱۸	۱۱-۱- استان سیستان و بلوچستان

ب

آمارنامه
دریایی
ایران
۱ ۳ ۹ ۴

فصل ۲: شیلات	۱۹
۱-۲- مقدمه	۲۰
۲-۲- تولید و مصرف آبزیان	۲۲
۳-۲- امکانات تولید	۲۶
۴-۲- سرمایه‌گذاری، صادرات، صنایع شیلاتی	۲۸
۵-۲- آمارهای بین‌المللی	۳۱
۱-۵-۲- صید آبزیان در منطقه خاورمیانه	۳۱
۲-۵-۲- صید آبزیان در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان	۳۱
۳-۵-۲- صید فراساحلی	۳۲

فصل ۳: ساخت و تعمیر شناور	۳۳
۱-۳- مقدمه	۳۴
۲-۳- شرکت‌های ساخت و تعمیر شناور در ایران	۳۴
۳-۳- آمار ساخت و تعمیر شناور	۳۶
۴-۳- آمارهای بین‌المللی	۴۰

فصل ۴: بنادر و حمل و نقل دریایی	۴۳
۱-۴- مقدمه	۴۴
۲-۴- معرفی بنادر اصلی کشور	۴۵
۱-۲-۴- بندر امیرآباد	۴۵
۲-۲-۴- بندر نوشهر	۴۶
۳-۲-۴- بندر انزلی	۴۷
۴-۲-۴- بندر خرمشهر	۴۸
۵-۲-۴- بندر آبادان	۴۹
۶-۲-۴- بندر امام خمینی	۵۰

فهرست مطالب

۵۱	۷-۲-۴- بندر بوشهر
۵۲	۸-۲-۴- بندر لنگه
۵۳	۹-۲-۴- بندر شهید رجایی
۵۴	۱۰-۲-۴- بندر شهید باهنر
۵۵	۱۱-۲-۴- بندر چابهار
۵۶	۳-۴- حمل و نقل دریایی

۶۱	فصل ۵: گردشگری دریایی و ساحلی
۶۲	۱-۵- مقدمه
۶۴	۲-۵- آمار در دسترس در حوزه گردشگری دریایی و ساحلی

۶۹	فصل ۶: آموزش و تحقیقات
۷۰	۱-۶- مقدمه
۷۰	۲-۶- آموزش
۷۳	۳-۶- تحقیقات

۷۷	فصل ۷: صنایع فراساحل
۷۸	۱-۷- مقدمه
۷۸	۲-۷- نفت
۷۹	۳-۷- گاز
۸۰	۴-۷- انرژی‌های تجدیدپذیر دریایی
۸۱	۵-۷- سازه‌های دریایی

فصل ۸: امنیت دریایی	۸۳
۸-۱- مقدمه	۸۴
۸-۲- عملکرد نیروی دریایی ارتش در ایجاد امنیت دریایی	۸۴
پیوست: نقشه‌های دریایی	۸۷
منابع	۹۳

«وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»

«او کسی است که دریا را مسخر (شما) ساخت تا از آن، گوشت تازه بخورید و زیوری برای پوشیدن (مانند مروارید) از آن استخراج کنید و کشتی‌ها را می‌بینی که سینه دریا را می‌شکافند تا شما (به تجارت و سفر پردازید و) از فضل خدا بهره گیرید شاید شکر نعمت‌های او را بجا آورید». «سوره مبارکه نحل، آیه ۱۴»

شناخت وضعیت موجود و شرایط حاکم در صنایع دریایی، یکی از ارکان مهم برای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در این حوزه است که این امر با استفاده از دو روش توصیف کیفی و کمی میسر می‌شود. آمار و ارقام بخش کمی این اطلاعات هستند. با توجه به گستردگی، تنوع حوزه‌های دریایی و منابع سرشار دریاهای کشور، نیاز است تا وضعیت موجود شناخته شود تا به تبع آن بتوان برنامه‌ریزی صحیحی انجام داد. در این راستا ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی بر آن شد تا با تدوین آمارنامه‌ای جامع در حوزه دریایی کشور، اطلاعات آماری حوزه‌های مختلف این صنعت استراتژیک و حیاتی را جمع‌آوری و تجمیع کند. تنوع و گستردگی حوزه‌های دریایی کار را دشوار و نیاز به تلاش، تخصیص زمان و هماهنگی بیشتری را الزامی نمود که خوشبختانه این مهم با همکاری سازمان‌ها و ارگان‌های دریایی میسر گردید. انتظار می‌رود که تدوین و تکمیل آمارنامه دریایی کشور بتواند بسترسازی مناسبی در جهت برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌های راهبردی دریایی و پیشرفت کشور عزیزمان ایجاد نماید.

آمارنامه پیش‌رو حاصل تلاش‌های کارگروه مطالعات و برنامه‌ریزی ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی و همکاری‌های بی‌دریغ و بدون چشم‌داشت ارگان‌ها و سازمان‌ها در مکاتبات با ستاد و در دسترس قرار دادن آمار موجود است. امید است در سال‌های آتی و چاپ‌های بعدی، با تکمیل و به‌روزرسانی اطلاعات، آمارنامه دریایی بهبود یابد. در نهایت از تمامی افراد حقیقی و حقوقی، وزارت‌خانه‌ها، سازمان‌ها و ارگان‌هایی که در تدوین و گردآوری آمارنامه حاصل به طرق مختلف همکاری داشته‌اند، کمال تشکر و امتنان را دارد.

ستاد توسعه فناوری

و صنایع دانش‌بنیان دریایی

مهر ماه ۱۳۹۴

مقدمه

معرفی

دریا منبعی سرشار از مواهب الهی است که بهره‌مندی از منافع آن مستلزم برنامه‌ریزی دقیق و عزم ملی و همه‌جانبه کلیه دستگاه‌ها و نهادهای نقش‌آفرین در امور مرتبط با آن خواهد بود. جمهوری اسلامی ایران با داشتن حدود ۵۸۰۰ کیلومتر خط ساحلی و قرار گرفتن در کنار خلیج فارس، دریای عمان و دریای مازندران یک کشور دریایی محسوب می‌شود. ایران با سابقه حضور تاریخی در عرصه دریا، توانمندی‌های فنی و سرمایه غنی انسانی، می‌تواند اساس اقتدار اقتصادی، سیاسی و نظامی خود را برپایه توسعه دریایی بنا کند. موقعیت ژئوپلیتیک، منابع غنی انرژی، نقش آفرینی به عنوان کریدور شمال - جنوب در منطقه جنوب غرب آسیا، دسترسی به آب‌های آزاد و اشتغال‌زایی بالا تنها بخشی از پتانسیل‌هایی است که به واسطه دریا در اختیار کشور قرار دارد.

بسیاری از کشورها به دریا به عنوان یک ظرفیت عظیم توسعه و اقتدار می‌نگرند، به طوری که هم‌اکنون حدود ۹۰ درصد از تجارت جهانی از طریق اقیانوس‌ها انجام می‌شود. برای نیل به هدف توسعه دریایی در کشور شایسته است وضعیت کنونی صنایع دریایی ایران با نگاهی عمیق‌تر و دقت بیش‌تری بررسی شود. لذا در این راستا ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی تدوین آمارنامه دریایی کشور را در دستور کار خود قرار داده است. آمارنامه دریایی که حاوی اطلاعاتی جامع و یکپارچه از عملکرد حوزه‌های مختلف دریایی کشور است، شامل شاخص‌های ارزیابی وضعیت حوزه‌های مختلف دریایی و آمار مربوط به این شاخص‌ها است.

این آمارنامه بصورت سالیانه به روزرسانی شده و طبیعتاً می‌توان بتدریج و طی سال‌های آینده نسبت به افزایش شاخص‌ها و آمار مرتبط اقدام نمود. نسخه اول این مجموعه در آذرماه ۱۳۹۳ به چاپ رسید و شامل حوزه‌های شیلات، ساخت و تعمیر شناور، بنادر و حمل و نقل دریایی، گردشگری دریایی و ساحلی، آموزش و تحقیقات و صنایع فراساحل بود و سعی گردید تا حد امکان اطلاعات کمی مفیدی در هر حوزه ارائه گردد.

خوشبختانه چاپ نسخه اول آمارنامه مورد استقبال سازمان‌های دریایی، صنعتگران، اساتید و جامعه علمی کشور قرار گرفت. از این رو ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی بر آن شد تا در سال ۱۳۹۴ نسخه کامل‌تری از آن را تهیه نماید. در نسخه حاضر سعی شده است تا حد امکان آمار منتشر شده در نسخه اول تکمیل، به روز رسانی و در صورت لزوم، اصلاح شود. همچنین به منظور آشنایی بیشتر با ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های دریایی کشور، اطلاعاتی در خصوص خلیج فارس و دریای عمان، دریای مازندران، استان‌های ساحلی کشور و بنادر اصلی گردآوری و در این نسخه به چاپ رسیده است.

ضرورت

مسئله اولین قدم در مسیر توسعه و هرگونه برنامه‌ریزی، شناخت وضعیت موجود است. با شناخت وضعیت موجود می‌توان به منظور رسیدن به اهداف برنامه‌ریزی‌های موثری انجام داد. ابزار اصلی در شناخت وضعیت موجود و حرکت به سمت وضعیت مطلوب، آمار و اطلاعات است. در واقع آمار زیربنای تمام حرکات در راستای توسعه است. در هر سازمانی در صورت عدم دسترسی به آمار صحیح و قابل اطمینان، برنامه‌ریزی به منظور توسعه با مشکل روبرو خواهد شد و از منابع و امکانات موجود به درستی استفاده نخواهد شد. بنابراین می‌توان گفت که آمار و اطلاعات ابزار اصلی ارزیابی عملکرد گذشته، حال و برنامه‌ریزی برای آینده و از عوامل مهم سیاست‌گذاری و مدیریت است.

اهمیت آمار و اطلاعات به قدری است که رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی) در ابلاغ سیاست‌های کلی علم و فناوری و در بند ۲-۴ این سیاست‌ها بر ساماندهی نظام ملی آمار و اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوری جامع و کارآمد جهت بهینه‌سازی عملکرد و ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور به منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز و شکوفایی علمی، تأکید داشته‌اند.

با توجه به تنوع و گستردگی حوزه‌های مختلف دریایی، برنامه‌ریزی صحیح، زمانی محقق می‌شود که آمار و اطلاعات جامع و یکپارچه‌ای از عملکرد همه حوزه‌های دریایی در دسترس باشد. ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی در راستای ایجاد هم‌افزایی بین ارگان‌های دریایی و همچنین بهره‌گیری از توانمندی‌های موجود دریایی کشور، تجمیع اطلاعات و تهیه آمارنامه دریایی کشور را یک ضرورت تشخیص داده است. در این آمارنامه با در نظر گرفتن جامعیت کامل و منسجم، شاخص‌های اصلی آماری کشور در حوزه شیلات، ساخت و تعمیر شناور، بنادر و حمل‌ونقل دریایی، گردشگری دریایی و ساحلی، آموزش و تحقیقات، صنایع فراساحل و امنیت دریایی ارائه شده است. با توجه به مطالب ذکر شده ضرورت تهیه آمارنامه را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- نیاز به آمار جامع و یکپارچه در همه حوزه‌های دریایی به منظور شناخت وضعیت موجود و جایگاه ایران در منطقه و دنیا
- دسترسی آسان به آمار و اطلاعات دریایی برای مخاطبان به خصوص سرمایه‌گذاران، صنعتگران، اساتید، محققان و دانشجویان
- تجزیه و تحلیل و شناسایی نقاط قوت و ضعف در همه حوزه‌های دریایی در برنامه ریزی‌های استراتژیک
- بهره‌گیری از آمارنامه دریایی در برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی و ارتباطات بین‌المللی

مراحل اجرایی

در راستای تهیه و تدوین آمارنامه دریایی اقدامات زیر انجام گرفته است:

۱) شناخت حوزه‌های مختلف دریایی

با مطالعات و بررسی‌های صورت گرفته در راستای تهیه نسخه اول آمارنامه و همچنین تکمیل و بروز رسانی آن در نسخه حاضر، تصمیم بر آن شد آمار و اطلاعات گردآوری شده در چند سرفصل اصلی ارائه گردد. عناوین این سرفصل‌ها به شرح ذیل است:

- آمار و اطلاعات عمومی
- شیلات
- ساخت و تعمیر شناور
- بنادر و حمل‌ونقل دریایی
- گردشگری دریایی و ساحلی
- آموزش و تحقیقات
- صنایع فراساحل
- امنیت دریایی

ضمناً آمار و اطلاعات مربوط به بخش‌های دیگر مرتبط با دریا، در طی سال‌های آتی به آمارنامه اضافه خواهند شد.

۲) شناسایی و استخراج شاخص‌های مهم دریایی

در مرحله دوم به منظور شناسایی شاخص‌های مهم حوزه‌های مختلف دریایی، کشورهای پیشرو در این صنعت شناسایی و وضعیت حوزه‌های دریایی در این کشورها مورد بررسی قرار گرفت. همچنین گزارشات سالانه داخلی که نشان دهنده عملکرد حوزه‌های مرتبط با دریا هستند، بررسی شد. باتوجه به مطالعات تطبیقی انجام شده و همچنین بررسی گزارشات سالانه داخلی در حوزه‌های مختلف دریایی، شاخص‌های مهم دریایی کشور شناسایی و استخراج شد.

۳) استخراج آمارهای موجود و تجمیع آن‌ها در پیش‌نویس آمارنامه

بعد از شناسایی شاخص‌های مربوطه، آمارهای موجود مربوط به هر شاخص استخراج و مجموع این اطلاعات بصورت یکپارچه در پیش‌نویس آمارنامه تجمیع شد. یکی از مشکلات عمده تهیه آمارنامه، عدم دسترسی کامل به اطلاعات موجود و همچنین نحوه جمع‌آوری و بدست آوردن آن‌ها بود که تنوع و تعدد حوزه‌های مختلف دریایی به این مشکل افزوده بود. بدین منظور ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش‌بنیان دریایی با مکاتبات، برگزاری جلسات متعدد و استفاده از منابع و انتشارات سازمان‌ها سعی نمود در حد امکان آمار مطلوب و یکپارچه‌ای را در حوزه دریا ارائه دهد.

۴) برگزاری جلسات هم‌اندیشی با نمایندگان حوزه‌های مختلف دریایی

در راستای تکمیل آمارنامه دریایی کشور و به منظور اطمینان از صحت آمار و اطلاعات گردآوری شده، ابتدا نظرات و پیشنهادات صاحب‌نظران و خبرگان دریایی در آن اعمال و سپس به منظور نهایی‌سازی شاخص‌ها، جلسات هم‌اندیشی با نمایندگان حوزه‌های مختلف دریایی برگزار شد. در نهایت به منظور رفع ایرادات و اصلاحات نهایی، آمارنامه مذکور به سازمان‌ها و ارگان‌های دریایی مرتبط ارسال و نظرات کارشناسان و متخصصان این سازمان‌ها نیز در آن لحاظ شد.

۵) تدوین و تهیه اولین نسخه آمارنامه دریایی باتوجه به شاخص‌های نهایی

پس از نهایی کردن شاخص‌ها در هر حوزه و جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از طریق مکاتبه و همکاری با سازمان‌های مختلف دریایی، نسخه اول آمارنامه دریایی کشور در آذرماه ۱۳۹۳ تهیه و به چاپ رسید.

۶) تکمیل و بروزرسانی آمارنامه دریایی در سال ۱۳۹۴

با توجه به اینکه آمار و اطلاعات ماهیتی پویا دارد بنابراین لازم است در دوره‌های زمانی مشخص اطلاعات گردآوری شده از وضعیت حوزه‌های مختلف دریایی مورد بازبینی و بروزرسانی قرار گیرد. از این رو ستاد پس از چاپ نسخه اول، با انجام مطالعات مختلف و مکاتبه با سازمان‌های دریایی، آخرین آمار و اطلاعات موجود را تهیه و در نسخه حاضر به چاپ رسانده است. در این نسخه سعی شده است آمار جدید، بروز و مفیدی از عملکرد حوزه‌های مختلف دریایی جمع‌آوری و ارائه گردد.

در پایان خداوند منان را شاکریم که توفیق تدوین و انتشار دومین نسخه آمارنامه را میسر نمود. امید است انتشار این آمارنامه علاوه بر شفاف‌سازی وضعیت حوزه‌های دریایی کشور، امکان ارزیابی روند فعالیت‌های دریایی را برای مخاطبان و جامعه صنعتی و علمی فراهم سازد.

معرفی ستاد و کار گروه‌ها

ستاد

دریاها و اقیانوس‌ها عرصه‌ای هستند که کشورهای پیشرفته حضوری پر قدرت در آن دارند. دوره‌های مختلف پیشرفت اقتصادی، علمی و فناوری و حتی تسلط بر فضا نیز تغییری در اهمیت امور دریایی ایجاد نکرده است. حجم حمل و نقل دریایی، منابع زیستی و غیر زیستی دریاها و اقیانوس‌ها و اهمیت دریاها و اقیانوس‌ها در تغییر آب و هوای کره زمین، نقش آنها را در آینده بشریت تعیین کننده کرده است. توجه به مسائلی همچون اشتغال زایی و توسعه اجتماعی در سواحل، کاهش ذخایر نفت و گاز دنیا، جایگاه استراتژیک خلیج فارس و منابع بسیار حائز اهمیت آن ایجاب می‌کند که با تامل بیشتری به موضوع دریاهای کشور پرداخت. بر این اساس نیاز به تشکیل ستاد توسعه فناوری‌های صنایع دریایی به عنوان یک ستاد تخصصی طی سال‌های اخیر مشهود بوده و امید است بتوان با هم افزایی متخصصین و صاحب نظران، رشد و توسعه جدی علمی و فناوری در این حوزه استراتژیک ایجاد نمود.

ستاد توسعه فناوری و صنایع دانش بنیان دریایی، در راستای بهره‌گیری هرچه بیشتر توانمندی‌های موجود دریایی کشور در جهت توسعه فناوری‌های دریایی و همچنین در راستای سیاست‌های کوچک سازی بدنه دولت و استفاده از ساختاری چابک و به دور از گسترش تشکیلات اداری، قصد دارد تا اهداف و مأموریت‌های خود را با بهره‌گیری از همکاری نهادها و ارگان‌های دریایی کشور و با سازماندهی واحدهای ویژه شامل تشکیل شوراهای کمیته‌ها و یک شبکه ماتریسی دنبال کند. لذا به منظور تعامل سازنده بین بخشی و ایجاد هم افزایی، هم گرایی، و هدفمندی فعالیت‌های توسعه‌ای دریایی کشور، نمایندگانی از دستگاه‌های اجرایی به همکاری دعوت شده‌اند. این ستاد از ابتدای سال ۱۳۹۳ ایجاد شده و هم اکنون متشکل از چهار کارگروه "ترویج"، "توسعه فناوری"، "مطالعات و برنامه‌ریزی" و "توسعه بازار" است. فعالیت‌های این چهار کارگروه، مهم‌ترین اهداف و راهبردهای ستاد را دنبال می‌کند.

کار گروه‌ها

کار گروه مطالعات و برنامه‌ریزی

این کارگروه با هدف برنامه‌ریزی، سازماندهی و کنترل اقدامات ستاد دریایی و همچنین مدیریت فعالیت‌های مطالعاتی دریایی از ابتدای ایجاد ستاد تشکیل گردیده است. برخی از برنامه‌های اصلی این کارگروه به شرح ذیل است:

- پیگیری تصویب و تهیه اقدامات سند توسعه دریایی کشور
- تدوین برنامه‌های اجرایی کوتاه مدت و بلند مدت برای دستیابی به اهداف سند
- تهیه و تدوین آمارنامه دریایی ایران
- تدوین نقشه راه فناوری‌های دریایی کشور
- مطالعات راهبردی در راستای رصد، شناسایی و اکتساب فناوری‌های جدید دریایی در دنیا
- تراز یابی وضعیت دریایی کشور در دنیا

کارگروه توسعه فناوری

کارگروه توسعه فناوری با هدف ارتقای سطح علمی و پژوهشی کشور در حوزه دریا و به منظور تقویت انگیزه پژوهش و توسعه زیر ساخت‌های های رشد فناوری در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی فعالیت خود را آغاز نموده است. برخی از برنامه‌های اصلی کارگروه توسعه فناوری به شرح ذیل است:

- حمایت از توسعه فناوری‌های دریایی در پروژه‌های ملی
- طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی آزمایشگاه‌های دریایی کشور و تدوین روش‌های تقویت توان کشور در این حوزه
- برگزاری نشست‌های تخصصی در جهت توسعه فناوری‌ها و صنایع دانش بنیان دریایی در استان‌های ساحلی
- اعزام هیئت‌های تخصصی به صورت کوتاه مدت به خارج از کشور جهت تسهیل در دستیابی کشور به فناوری‌های مورد نیاز
- مشارکت و حمایت از انتشار نشریات علمی
- حمایت از برگزاری سمینارها و کارگاه‌های تخصصی دریایی
- حمایت از پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری رشته‌های دریایی و انتخاب پایان‌نامه برتر دانشجویی

کارگروه توسعه بازار

کارگروه توسعه بازار با هدف توسعه و تجاری‌سازی محصولات صنعتی دریایی در بازار داخل کشور و در بخش بین‌الملل و بسترسازی و فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم در این راستا تشکیل شده است. برخی از برنامه‌های اصلی کارگروه توسعه بازار به شرح ذیل است:

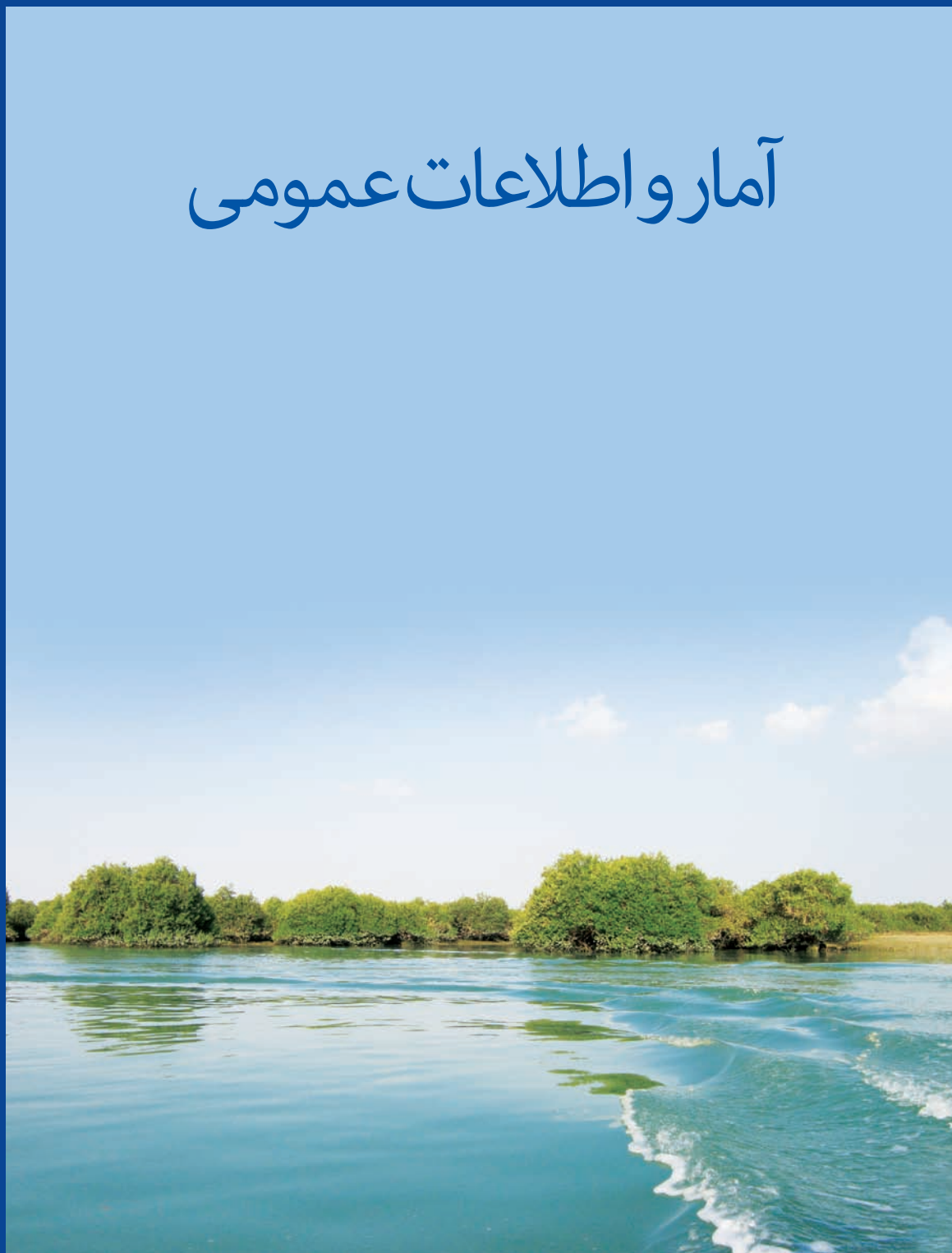
- تعامل با سازمان‌های ذی‌ربط در جهت بهبود فضای کسب و کار در حوزه صنایع دریایی
- مطالعات تطبیقی در جهت شناسایی بازارهای داخلی و خارجی صنایع دریایی
- شناسایی و تحلیل بازارهای رقابتی در جهت بهره‌گیری صنایع دریایی کشور از فرصت‌ها
- بسترسازی مناسب در جهت توسعه بازار و تکمیل حلقه‌های زنجیره تامین در صنایع دریایی کشور
- حمایت از شرکت‌های دانش بنیان دریایی
- حمایت از شرکت‌ها جهت آموزش و اخذ گواهینامه‌های ملی و بین‌المللی دریایی برای محصولات جدید در راستای تقویت فرآیند تجاری‌سازی
- تدوین و اجرای آیین‌نامه‌ها و معیارهای ارزیابی شرکت‌های دانش بنیان دریایی

کارگروه ترویج و اطلاع رسانی

این کارگروه با هدف ترویج اهمیت راهبردی دریا و صنایع وابسته در میان اقشار مختلف جامعه ایجاد گردیده است. اطلاع رسانی و تبیین اهمیت ویژه دریا و صنایع دریایی و آثار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی توسعه صنایع دریایی در کشورمان در میان نخبگان، مسئولان و سایر اقشار از اهداف این کارگروه به شمار می‌آید. برخی از برنامه‌های اصلی کارگروه ترویج و اطلاع رسانی به شرح ذیل است:

- حمایت از مسابقات دانشجویی و دانش‌آموزی در حوزه دریا
- راه‌اندازی وبسایت و پایگاه اطلاع رسانی، تالار گفتگو و شاخص‌های آماری حوزه دریا
- برگزاری جشنواره نوآوری و اعطای جوایز علمی و تشویقی به متخصصان و موسسات برتر
- مستندسازی و اطلاع رسانی مناسب فناوری‌ها و توانمندی‌های صنعتی دریایی کشور

آمار و اطلاعات عمومی

۱-۱- شاخص‌های کلیدی کشور

جدول ۱-۱- شاخص‌های کلیدی کشور [۲۱]

شاخص	شرح
جمعیت: ۱۳۹۰	۷۵,۱۴۹,۶۶۹ نفر
مساحت کشور:	۱,۶۴۸,۱۹۵ کیلومتر مربع
تراکم جمعیت:	۴۶ نفر در هر کیلومتر مربع
نرخ رشد جمعیت: ۹۰-۱۳۸۵	۱/۲۹ درصد
مساحت آب‌های تحت حاکمیت:	۱۹۰,۰۰۰ کیلومتر مربع
نرخ رشد اقتصادی (بدون نفت): ۱۳۹۲	۲- درصد
نرخ رشد اقتصادی (با نفت): ۱۳۹۲	۲/۲- درصد
نرخ مشارکت اقتصادی: بهار ۱۳۹۴	۳۸ درصد
نرخ بیکاری: بهار ۱۳۹۴	۱۰/۸ درصد
نرخ تورم: خرداد ۱۳۹۴	۱۴/۲ درصد
ضریب جینی: ۱۳۹۲	۰/۳۶۵۰
نرخ باسوادی (۶ ساله و بیشتر): ۱۳۹۰	۸۴/۷ درصد
میزان شهرنشینی: ۱۳۹۰	۷۱/۴ درصد
ضریب نفوذ اینترنت (۱۰ ساله و بیشتر): ۱۳۹۰	۱۷/۵ درصد
امید به زندگی در بدو تولد: (زنان)	۷۴/۶ سال
امید به زندگی در بدو تولد: (مردان)	۷۲/۱ سال

۱-۲- دریای مازندران

دریای مازندران، بزرگترین دریاچه درون خشکی در کره زمین، در آسیای غربی و شمال مرکزی ایران است. جمهوری‌های قزاقستان و فدراتیو روسیه در شمال، جمهوری‌های ترکمنستان و قزاقستان در شرق و جمهوری‌های آذربایجان و فدراتیو روسیه در غرب این دریا قرار دارند. کرانه‌های جنوبی، جنوب شرقی و جنوب غربی دریای مازندران جزء واحدهای جغرافیایی گلستان، گیلان و مازندران ایران است.

طول دریای مازندران از شمال به جنوب، ۱ هزار و ۲۰۴ کیلومتر، میانگین عرض آن ۳۲۰ کیلومتر و طول سواحل آن ۶ هزار و ۵۰۰ کیلومتر است، که ۵۴۷ کیلومتر کرانه ایران، ۸۲۰ کیلومتر کرانه آذربایجان، ۱ هزار و ۹۰۰ کیلومتر کرانه قزاقستان، و بقیه کرانه روسیه و ترکمنستان است.

مساحت دریای مازندران دستخوش دگرگونی است. در سال ۱۳۴۹ ه.ش / ۱۹۷۰ م، بدون در نظر گرفتن خلیج قره بوغازگول، ۳۷۶ هزار و ۵۰۰ کیلومتر مربع و با در نظر گرفتن مساحت این خلیج ۳۹۴ هزار و ۵۰۰ کیلومتر مربع بوده است.

گنجایش آب دریای مازندران برابر ۷۷ هزار کیلومتر مکعب و میانگین عمق آن، ۱۸۰ متر است. سطح این دریا در سال ۱۳۶۷ ه.ش، حدود ۲۸/۸ متر از سطح آب دریا‌های آزاد پایین تر بوده و در تابستان ۱۳۷۰ ه.ش، به ۲۶/۱ متر رسیده است. عمق آب از بخش شمال به سوی جنوب افزایش می‌یابد، به طوری که بیش ترین عمق در بخش شمالی ۸۰ متر، در بخش میانی ۷۰۰ متر و در بخش جنوبی ۱ هزار متر است. میانگین عمق بخش شمالی ۶/۲ متر، بخش میانی ۱۷۵/۶ متر و بخش جنوبی ۳۲۵ متر تخمین زده شده است.

مهم‌ترین خلیج‌های دریای مازندران، عبارت اند از: قیزلار در شمال، مان قشلاق، قازاخ، قارابوغازگل، ترکمن باشی، ترکمن در شرق، آقراخان، قزل آغاچ در غرب و انزلی و گرگان در جنوب.

از شمال شرقی به سوی غرب و شمال غربی، رودهای امبا، اورال و ولگا وارد دریای مازندران می‌شوند. در کرانه غربی دریا از شمال به سوی جنوب، رودهای کوما، تِرک، سولک، سمور، کورا و ارس قرار دارند. در کرانه شرقی این دریا تادهانه رودخانه اترک در خلیج حسینقلی یا غازان قلی هیچ رودی وارد دریا نمی‌شود.

در سواحل ایران رودهای بسیاری وارد دریای مازندران می‌شوند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت انداز: رودهای گرگان، قره سو، نکا، تجن، تالار، هراز، چالوس، چشمه کیله / شهسوار، پل رود، سلمان رود، چمخاله، سفیدرود، چابکسر، شاخزر، ماسوله، بابل، فریدون کنار و آستارا.

۱-۳- خلیج فارس

«خلیج فارس» یا بنام تاریخی و دیرینه آن «دریای پارس» در واقع عبارت از یک «خلیج» یا پیش رفتگی وسیع آب در خشکی در بخش جنوب غربی قاره آسیا و شمال شبه جزیره عربستان و جنوب فلات ایران است. این خلیج در واقع شاخه شمال غربی اقیانوس هند است که به واسطه دریای عمان به اقیانوس هند مرتبط شده است. خلیج فارس در جنوب ایران بین ۲۴ درجه تا ۳۰ درجه و ۳۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه تا ۵۶ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد.

خلیج فارس از جمله دریاهای «کوچک داخلی» است که از لحاظ طبیعی و ساختمانی با سایر دریاهای اطراف خود متفاوت است. وسعت آن حدود ۲۳۲,۸۵۰ کیلومتر مربع است که تقریباً نصف وسعت دریای مازندران است. عمق خلیج فارس کم است و بنابراین در شمار دریاهای کم عمق جهان مانند خلیج هودسن، دریای بالتیک و دریای شمال محسوب می‌شود. بیشترین عمق آب خلیج فارس از ۹۲ متر تجاوز نمی‌کند. عمیق ترین نقطه خلیج فارس ۹۲-۹۳ متر در محلی حدود ۱۵ کیلومتری جنوب جزیره تنب بزرگ گزارش شده است. مناطق عمیق عمدتاً در اطراف جزایر ابوموسی، تنب بزرگ، لاوان و فارسی قرار دارند. عمق قسمت‌های شرقی بین ۵۰ - ۸۰ متر و در قسمت‌های غربی بین ۱۰ - ۳۰ متر است. ضمناً اینکه عمق آب از سمت شمال (ایران) به سمت جنوب کاهش یافته و به حدود ۲۵ متر می‌رسد.

طول خلیج فارس از محل اروندکنار تا تنگه هرمز در راس المسمندام ۸۰۰ تا ۸۵۰ کیلومتر، بیش ترین عرض آن ۳۵۰ تا ۳۷۵ کیلومتر و کم ترین عرض آن حدود ۵۰ تا ۷۵ کیلومتر در منطقه تنگه هرمز است. طول سواحل ایرانی خلیج فارس ۱۲۶۰ کیلومتر و سواحل عربی حدود ۱۷۶۰ کیلومتر و مجموع سواحل آن حدود ۳ هزار کیلومتر است. حجم آب آن در حدود ۱۳ هزار میلیارد متر مکعب و جهت جریان آب از شمال غربی به جنوب شرقی و ارتفاع امواج آن حداکثر ۳ متر است.

رودخانه‌هایی که به خلیج فارس می‌ریزند عبارت‌اند از: اروند رود، کارون، کرخه، جراحی، مند، دالکی، زهره و هندیجان (تاب). در میان رودهای یاد شده اروند رود، کارون و کرخه بزرگترین و پرآبترین رودخانه‌هایی است به خلیج فارس می‌ریزند.

۱-۴- دریای عمان

دریای مکران (عمان) با شکل مثلثی بین کشورهای ایران، عمان و پاکستان قرار دارد. حداکثر طول آن از شمال غرب تا جنوب شرق ۹۵۰ کیلومتر و حداکثر پهنای آن از شمال شرق به جنوب غرب حدود ۳۴۰ کیلومتر است. دریای ژرف عمان از راه تنگه هرمز به خلیج فارس متصل می‌شود. این دریا در ارتباط مستقیم و گسترده با دریای عرب و اقیانوس هند است و جزو دریاهای عمیق محسوب می‌شود که عمق آن به بیش از ۳۴۰۰ متر می‌رسد.

حداکثر عمق آب در محدوده آب‌های ساحلی ایران بیش از ۲۰۰۰ متر است. طول خط ساحلی ایران در مجاورت دریای عمان حدود ۶۳۷ کیلومتر است. جلگه ساحلی ایران در مجاورت دریای عمان از حدود بندر عباس در تنگه هرمز تا گواتر در مرز با کشور پاکستان امتداد می‌یابد. حداکثر عرض این جلگه به حدود ۳۰ کیلومتر می‌رسد. آب دریای عمان به طور میانگین دارای شوری ۳۷ در هزار است. حداکثر دمای سطح آب در مرداد ماه به ۳۲ درجه و حداقل دمای آن در دی ماه به ۱۹/۸ درجه سانتی گراد می‌رسد. دریای عمان در حاشیه شمالی سیستم‌های جوی گرمسیری قرار دارد به طوریکه در معرض بادهای موسمی مونسون است. از آنجا که تغییرات فصلی در این دریا چندان طولانی نیست لذا این تغییرات موجب جریان‌های دریایی نمی‌گردد. جهت جریان‌های سطحی آب در دریای عمان در همه جا یکسان نیست و کاملاً به جهت وزش باد بستگی دارد. جزر و مد در دریای عمان نامنظم است و از شرق به غرب بیشتر می‌شود. در بخش شرقی حدود ۲ متر و در دهانه تنگه هرمز به ۳/۵ متر می‌رسد.

مهمترین بنادر ایران در سواحل دریای عمان شامل بنادر تجاری شهید بهشتی، شهید کلانتری، جاسک، بنادر صیادی هفت تیر، پسابندر، بریس، رمین، تیس، کنارک، پزم، تنگ و بندر در حال احداث گالک (زرآباد) است.

استان مازندران

رشد جمعیت: ۱/۰۲ درصد

جمعیت: ۳,۰۷۳,۹۴۳ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۸/۱ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۴/۰۹ درصد

میزان باسوادی: ۸۵/۷ درصد

نرخ بیکاری: ۱۳/۸ درصد

مساحت: ۲۳,۸۴۱/۶۴ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۵۴/۷ درصد

میزان صید آبزیان در سال ۹۲: ۲۴,۱۷۷ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۱۲۹ نفر در کیلومتر مربع

صنایع دریایی مهم استان:
صدرا نکا، پرگاسیران، شناورسازی شمال

مهمترین بنادر استان: بندر نوشهر، بندر امیرآباد، بندر
فریدونکنار، بندر نکا، بندر صدرا، بندر بابلسر

۱۲

فصل اول

آمارنامه
دریایی
ایران
۱۳۹۴

۱. نرخ رشد جمعیت از سال ۱۳۸۵ تا سال ۱۳۹۰ محاسبه شده است.

۲. نرخ مشارکت اقتصادی و نرخ بیکاری هر استان بر اساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار پاییز ۱۳۹۳ است. مابقی آمار (بجز صید آبزیان، بنادر و صنایع دریایی استان) بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰ است.

استان گیلان

دریای مازندران

رشد جمعیت: ۰/۶۲

جمعیت: ۲,۴۸۰,۸۷۴ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۷/۸ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۳/۳۰ درصد

میزان باسوادی: ۸۴/۳ درصد

نرخ بیکاری: ۱۲/۳ درصد

مساحت: ۱۴,۰۴۱/۸۹۳ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۶۰/۳ درصد

میزان صید آبزیان در سال ۹۲: ۱۴,۹۸۰ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۱۷۷ نفر در کیلومتر مربع

صنایع دریایی مهم استان:
صنایع دریایی شهید تمجیدی
طلوع شناورسازان بندر انزلی

مهمترین بنادر استان: بندر آستارا، بندر انزلی، بندر کیشهر

استان گلستان

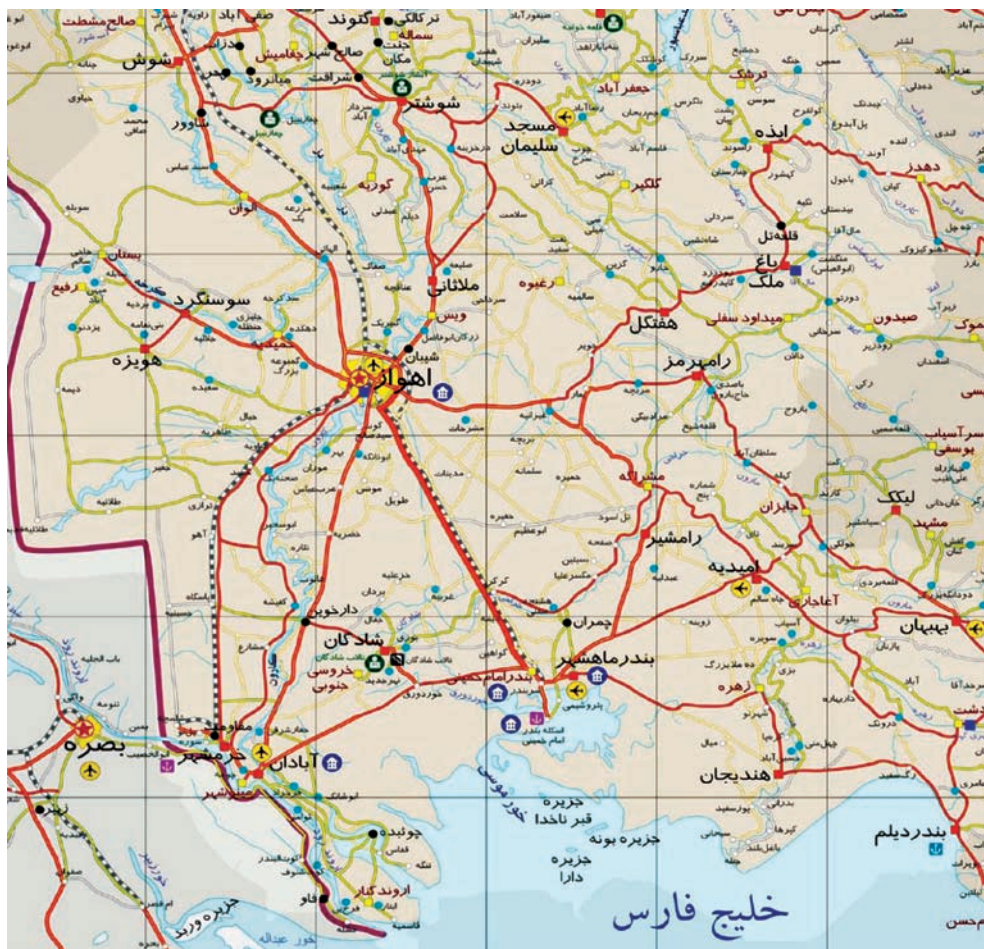

رشد جمعیت: ۱/۹ درصد	جمعیت: ۱,۷۷۷,۰۱۴ نفر
نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۶/۶ درصد	سهم جمعیت از کل کشور: ۲/۳۶ درصد
میزان باسوادی: ۸۳ درصد	نرخ بیکاری: ۱۲/۳ درصد
مساحت: ۲۰,۳۶۷/۱۲۷ کیلومتر مربع	میزان شهرنشینی: ۵۱ درصد
میزان صید آبزیان در سال ۱۳۹۲: ۱,۲۶۵ تن	تراکم نسبی جمعیت: ۸۷ نفر در کیلومتر مربع
صنایع دریایی مهم استان:	مهمترین بنادر استان: بندر ترکمن، بندر گز، بندر خواجه نفس

۱۴

فصل اول
آمارنامه
دریایی
ایران
۱۳۹۴

استان خوزستان

رشد جمعیت: ۱/۱۷ درصد

جمعیت: ۴,۵۳۱,۷۲۰ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۴/۶ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۶/۰۳ درصد

میزان باسوادی: ۸۳/۵ درصد

نرخ بیکاری: ۹/۶ درصد

مساحت: ۶۴,۰۵۴/۹۹۹ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۷۱ درصد

میزان صید آبزیان در سال ۹۲: ۴۲,۶۱۵ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۷۱ نفر در کیلومتر مربع

صنایع دریایی مهم استان: شرکت کشتی سازی اروند، شرکت شناورسازان کارون، شرکت شناورسازان صنعت و دریا، شرکت صنایع دریایی ساحل اروند، صنایع دریایی شهید موسوی خرمشهر، شرکت مهندسی ساخت و تاسیسات دریایی، شرکت توسعه سازه های دریایی تسدید

مهمترین بنادر استان: بندر امام خمینی، بندر خرمشهر، بندر آبادان، بندر ماهشهر، بندر اروندکنار

استان بوشهر

رشد جمعیت: ۳/۱۱ درصد

جمعیت: ۱,۰۳۲,۹۴۹ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۶/۳ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۱/۳۷ درصد

میزان باسوادی: ۸۳/۶ درصد

نرخ بیکاری: ۷/۸ درصد

مساحت: ۲۲,۷۴۲/۷۴۱ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۶۸/۲ درصد

میزان صید آبیان در سال ۹۲: ۵۸,۷۵۰ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۴۵ نفر در کیلومتر مربع

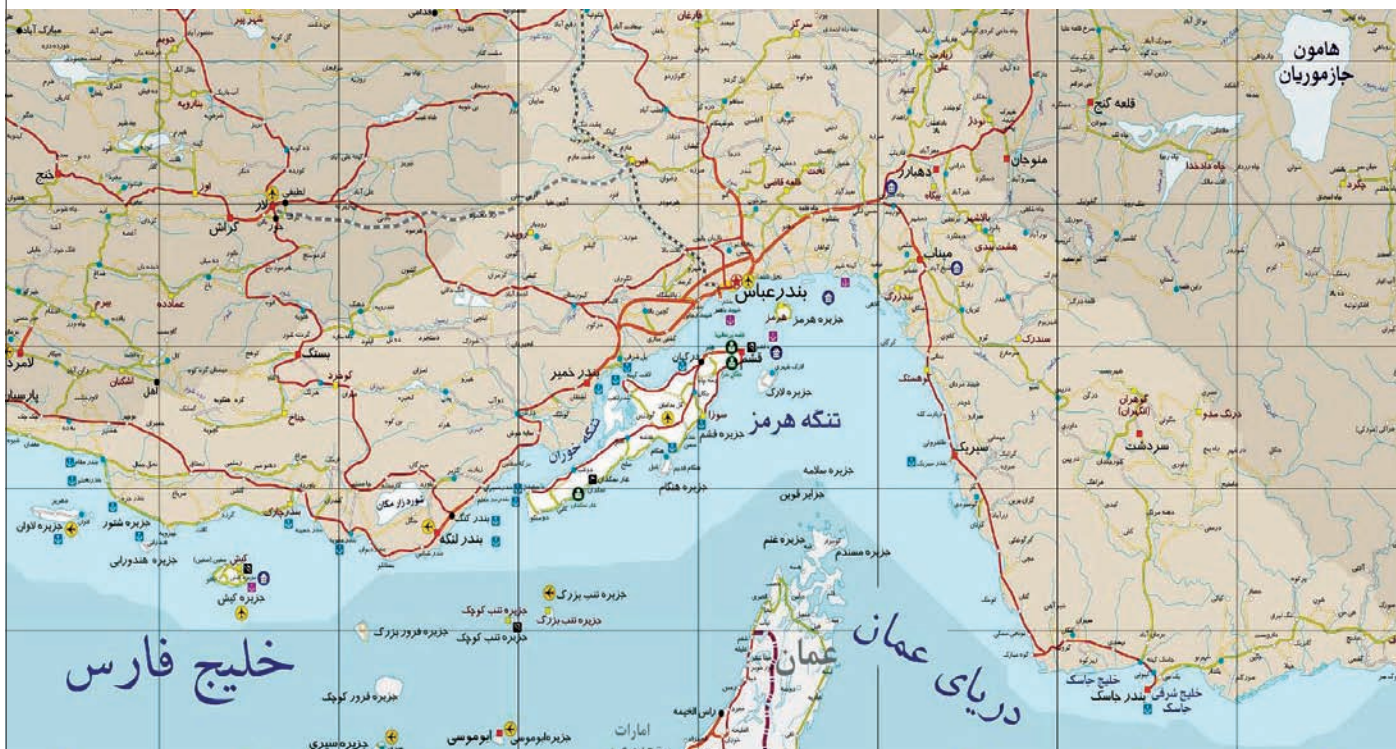

صنایع دریایی مهم استان: صدرا بوشهر، شرکت تعاونی کشتی سازی تلاش بندر، موسسه شهید محلاتی، شرکت کشتی سازی ناخدای جزیره، شرکت دلواری کشتی

مهمترین بنادر استان: بندر بوشهر، بندر گناوه، بندر عسلویه، بندر خارک، بندر کنگان، بندر دیلم، بندر دیر

استان هرمزگان

رشد جمعیت: ۲/۳۷ درصد

جمعیت: ۱,۵۷۸,۱۸۳ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۳۲/۲ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۲/۱۰ درصد

میزان باسوادی: ۸۳/۷ درصد

نرخ بیکاری: ۷/۴ درصد

مساحت: ۷۰,۶۹۷/۲۸۲ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۵۰ درصد

میزان صید آبیان در سال ۹۲: ۱۸۸,۷۰۷ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۲۲ نفر در کیلومتر مربع

صنایع دریایی استان: شرکت ایزولایکو (صنایع کشتی سازی بحر گسترش هرمز، تعمیرات کشتی پرشیا هرمز، کشتی سازی ندیم گسترش خلیج فارس، مبین سازه گسترش خلیج فارس)، صنایع کشتی سازی عظیم گسترش هرمز، شرکت صنایع فراساحل (صف)، صنایع دریایی شهید درویشی، صنایع دریایی شهید محبوبی، شرکت پارس کشتی بولاد، تعاونی کشتی سازی مدکنالو قشم، شرکت تعاونی کشتی سازی تلاش بندر

مهمترین بنادر استان: بندر شهید جایی، بندر شهید باهنر، بندر لنگه، بندر کیش، بندر قشم، اسکله حقانی

استان سیستان و بلوچستان

دریای عمان

رشد جمعیت: ۱/۰۵ درصد

جمعیت: ۲,۵۳۴,۳۲۷ نفر

نرخ مشارکت اقتصادی: ۲۹ درصد

سهم جمعیت از کل کشور: ۳/۳۷ درصد

میزان باسوادی: ۷۱/۶ درصد

نرخ بیکاری: ۱۱/۱ درصد

مساحت: ۱۸۱,۷۸۵/۲۸ کیلومتر مربع

میزان شهرنشینی: ۴۹ درصد

میزان صید آبزیان در سال ۹۲: ۱۸۲,۵۸۶ تن

تراکم نسبی جمعیت: ۱۴ نفر در کیلومتر مربع

صنایع دریایی مهم استان:
شرکت کشتی سازی صدر امید چابهار
کارگاه لنج سازی منصور

مهمترین بنادر استان: بندر شهید بهشتی، بندر شهید کلانتری،
بندر هفت تیر، پسابندر، بندر بريس، بندر رمين

شيلات

۲-۱- مقدمه

کل تولیدات شیلاتی جهان (ماهی، سخت پوستان نرم تنان و سایر آبزیان) در حال افزایش است و در سال ۲۰۱۲ این میزان به ۱۵۸ میلیون تن رسیده است. کل صید جهانی در سال ۲۰۱۲، ۹۱/۳ میلیون تن بوده که در مقایسه با سال قبل به میزان ۲/۶٪ کاهش داشته است. میزان آبی پروری با رشد چشمگیری رو به افزایش است و با متوسط نرخ رشد سالانه ۶/۱٪ از میزان ۳۶/۸ میلیون تن در سال ۲۰۰۶ به میزان ۶۶/۶ میلیون تن در سال ۲۰۱۲ رسیده است.

کشور چین با میزان صیدی برابر با ۱۶,۱۶۷,۴۴۳ تن برترین کشور در زمینه صید آبزیان محسوب می شود و به دنبال آن اندونزی، امریکا، هند و پرو قرار دارند. همچنین در سال ۲۰۱۲ چین با ۴۱/۱ میلیون تن، هند با ۴/۲ میلیون تن، ویتنام با ۳/۱ میلیون تن و اندوزی نیز با ۳/۱ میلیون تن برترین کشورها در زمینه آبی پروری (به جز گیاهان دریایی و محصولات غیر خوراکی) به حساب می آیند.

در این میان کشور ایران در سال ۲۰۱۲ با صیدی معادل ۵۴۲,۳۷۸ تن ۲۹امین کشور جهان و اولین کشور خاورمیانه در زمینه صید آبزیان به شمار می رود. در زمینه آبی پروری نیز ایران با ۲۹۶,۵۷۵ تن، ۱۸امین کشور جهان و پس از کشور مصر دومین کشور خاورمیانه محسوب می شود.

در سال ۲۰۱۲ کل ناوگان ماهیگیری دنیا حدود ۴/۷ میلیون فروند کشتی بوده است که از سال ۱۹۹۸ این مقدار تقریباً ثابت بوده است. ۶۸٪ ناوگان ماهیگیری در آسیا قرار دارد و پس از آن آفریقا، آمریکای لاتین و کارائیب، شمال آمریکا و اروپا بیشترین سهم را دارا هستند. در مجموع ۳/۲ میلیون فروند کشتی ماهیگیری در آبهای آزاد و ۱/۵ میلیون فروند در آبهای داخلی در حال فعالیت هستند.

مصرف سرانه جهانی ماهی در سال ۲۰۱۲، ۱۹/۲ کیلوگرم بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۱ (۱۸/۹ کیلوگرم) ۱/۵۸ درصد رشد داشته است. این در حالی است که مصرف سرانه انواع آبزیان در ایران در سال ۱۳۹۲، ۸/۵ کیلوگرم بوده است.

اطلاعات کلیدی بنادر ماهیگیری کشور در جدول ۲-۱ ارائه شده است.

جدول ۲-۱- اطلاعات کلیدی بنادر ماهیگیری کشور سال ۱۳۹۲ [۵]

ردیف	نام بندر ماهیگیری	مختصات جغرافیایی		استان	سطح بندر	تعداد شناور (فروند)	میزان صید سالانه (تن)	تعداد صیاد (نفر)
		عرض جغرافیایی	طول جغرافیایی					
۱	کنارک	۶۰° ۲۵' ۵۲/۰۰" E	۲۵° ۲۱' ۲۵/۷۰" N	سیستان و بلوچستان	بندر مرکزی (هاب)	۵۰۵	۳۲۰۰۰	۶۷۰۰
۲	پزم	۶۰° ۱۷' ۴۹/۰۰" E	۲۵° ۲۱' ۷/۷۰" N	سیستان و بلوچستان	یک	۳۱۵	۱۸۰۰۰	۳۵۰۰
۳	زرآباد	۵۹° ۳۶' ۱۱/۵۰" E	۲۵° ۲۳' ۳۴/۴۰" N	سیستان و بلوچستان	یک	۸۴	۳۰۰۰	۴۰۰
۴	۷ تیر چابهار	۶۰° ۳۷' ۱۸/۰۰" E	۲۵° ۱۷' ۴۰/۵۰" N	سیستان و بلوچستان	یک	۱۷۰	۱۱۰۰۰	۱۷۰۰
۵	رمین	۶۰° ۴۴' ۳۸/۱۰" E	۲۵° ۱۶' ۱۴/۵۰" N	سیستان و بلوچستان	یک	۲۰۵	۲۰۰۰۰	۲۸۰۰
۶	بریس	۶۱° ۱۰' ۳۱/۵۰" E	۲۵° ۸' ۵۵/۶۰" N	سیستان و بلوچستان	یک	۴۳۱	۲۸۰۰۰	۴۰۰۰
۷	پسلندر	۶۱° ۲۵' ۷/۸۳" E	۲۵° ۴' ۲/۵۳" N	سیستان و بلوچستان	یک	۲۶۹	۲۸۰۰۰	۳۰۰۰
۸	کلاهی	۵۶° ۵۱' ۲/۵۰" E	۲۷° ۲' ۵۸/۸۶" N	هرمزگان	یک	۲۸۳	۸۰۰۰	۱۶۰۰
۹	جسک	۵۷° ۴۶' ۳۹/۵۳" E	۲۵° ۳۹' ۲۰/۹۷" N	هرمزگان	بندر مرکزی (هاب)	۳۶۶	۱۶۰۰۰	۱۲۰۰
۱۰	بلسعیو	۵۵° ۱۶' ۸/۷۰" E	۲۶° ۳۹' ۴۰/۲۰" N	هرمزگان	یک	۲۴۳	۴۷۰۰	۷۲۰
۱۱	شهید بلختر	۵۶° ۱۲' ۱۱/۶۱" E	۲۷° ۸' ۴۲/۲۳" N	هرمزگان	یک	۲۸	۱۵۰۰۰	۱۶۰۰
۱۲	صلخ	۵۵° ۴۳' ۳/۷۴" E	۲۶° ۴۱' ۹/۷۰" N	هرمزگان	یک	۱۹۹	۱۱۰۰۰	۱۰۰۰
۱۳	پشت شهر	۵۶° ۱۵' ۳۱/۸۰" E	۲۷° ۱۰' ۹/۰۰" N	هرمزگان	مرکزی (هاب)	۳۳۳	۱۵۰۰۰	۱۵۰۰
۱۴	کنگ	۵۴° ۵۷' ۰/۵۴" E	۲۶° ۳۵' ۲۳/۹۹" N	هرمزگان	یک	۲۴۹	۱۴۰۰۰	۱۸۰۰
۱۵	حسینه	۵۴° ۲۱' ۴۴/۵۳" E	۲۶° ۳۹' ۷/۱۸" N	هرمزگان	یک	۱۴۶	۷۳۰۰	۵۲۰
۱۶	بستانه	۵۴° ۳۹' ۴۵/۳۶" E	۲۶° ۳۰' ۳۳/۱۸" N	هرمزگان	بندر مرکزی (هاب)	۲۷۱	۱۵۰۰۰	۱۹۰۰
۱۷	دیر	۵۱° ۵۵' ۵۱/۲۰" E	۲۷° ۴۹' ۵۶/۸۰" N	بوشهر	بندر مرکزی (هاب)	۲۹۵	۹۰۰۰	۲۶۰۰
۱۸	جلالی	۵۰° ۴۸' ۳۵/۰۰" E	۲۸° ۵۵' ۲۱/۰۰" N	بوشهر	بندر مرکزی (هاب)	۱۱۹	۶۰۰۰	۱۴۰۰
۱۹	نهر قصر	۴۸° ۳۱' ۱/۹۲" E	۲۹° ۵۸' ۲۲/۰۰" N	خوزستان	بندر مرکزی (هاب)	۵۰۴	۱۱۰۰۰	۱۲۰۰۰
۲۰	آبادان	۴۸° ۱۷' ۷/۴۱" E	۳۰° ۱۹' ۳۶/۳۳" N	خوزستان	یک	۱۹۹	۶۰۰۰	۹۵۰۰
۲۱	بابلسر	۵۳° ۳۹' ۱۱" E	۳۶° ۴۲' ۴۹" N	مازندران	یک	۳۷	۱۵۰۰۰	۳۶۰
۲۲	امیرآباد	۵۳° ۲۲' ۳" E	۳۶° ۵۰' ۵۸" N	مازندران	یک	۷	۲۵۰۰	۷۰
۲۳	انزلی	۴۹° ۲۷' ۶۰" E	۳۷° ۲۸' ۱" N	گیلان	یک	۲۹	۶۰۰۰	۲۶۰

۲-۲- تولید و مصرف آبزیان

جدول ۲-۲- میزان صید در آب‌های جنوب در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: تن) [۱]

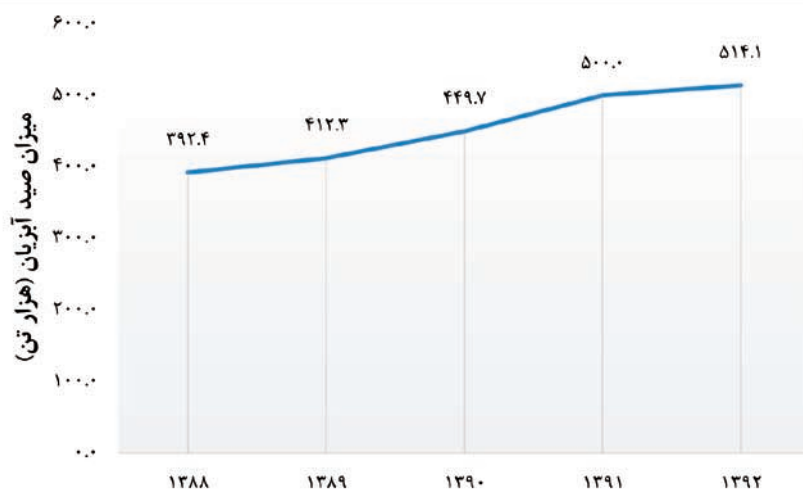
سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۲۳۹۵۹۳	۲۳۵۸۳۰	۲۰۷۴۳۸	۱۸۷۶۱۰	۱۷۶۵۴۱	سطح زیان درشت
۵۰۲۶۶	۳۸۲۵۶	۳۶۳۲۰	۲۳۷۴۰	۲۸۵۷۱	سطح زیان ریز
۱۷۰۸۸۵	۱۷۰۰۰۷	۱۴۷۴۳۷	۱۳۹۶۵۵	۱۲۶۴۸۸	کفزیان
۸۷۸۹	۸۹۴۸	۶۸۶۱	۷۶۰۳	۸۷۶۹	میگو
۴۱۲۵	۶۶۶۰	۱۳۸۴۱	۹۸۹۷	۷۷۵۳	میکتوفینه
۴۷۳۶۵۸	۴۵۹۷۰۱	۴۱۱۸۹۷	۳۶۸۵۰۵	۳۴۸۱۲۲	جمع

جدول ۳-۲- میزان صید در آب‌های شمال در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: تن) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۷۱۴۶	۱۶۱۶۰	۱۷۰۳۴	۱۶۶۰۱	۱۸۶۶۵	ماهیان استخوانی
۵۶	۶۸	۸۰	۹۴	۱۳۱	ماهین خاوباری
۲۳۲۲۱	۲۴۰۸۶	۲۰۷۱۷	۲۷۱۱۰	۲۵۴۸۳	کیلکا
۴۰۴۲۳	۴۰۳۱۴	۳۷۸۳۱	۴۳۸۰۵	۴۴۲۷۹	جمع

جدول ۴-۲- میزان کل صید آبزیان در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: تن) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۵۱۴۰۸۱	۵۰۰۰۱۵	۴۴۹۷۲۹	۴۱۲۳۱۰	۳۹۲۴۰۱	کل صید آبزیان

شکل ۱-۲- میزان صید آبریان

جدول ۵-۲- میزان تولید آبریز پروری در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: تن) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۶۷۸۸۳	۱۵۴۵۶۵	۱۳۲۱۷۷	۱۲۱۶۰۸	۱۰۰۴۳۰	پرورش ماهیان گرمابی
۱۴۳۹۱۷	۱۳۱۰۰۰	۱۰۶۴۰۹	۹۱۵۱۹	۷۳۶۴۲	پرورش ماهیان سردآبی
۵۶۴	۴۵۶	۳۱۲	۲۵۱	۳۶۳	پرورش ماهیان خاویاری
۱۲۶۹۸	۱۰۱۵۲	۸۰۲۶	۶۳۵۹	۵۱۲۸	پرورش میگو (آب شور)
۲۶۳	۳۴۱	۳۳۸	۲۹۸	۲۸۷	پرورش میگو (آب شیرین و شاه میگو)
۴۵۵۵۱	۴۲۳۶۳	۳۸۰۸۹	۳۱۳۳۹	۲۷۵۳۰	برداشت از منابع طبیعی و نیمه طبیعی
۳۷۰۸۷۶	۳۳۸۸۷۷	۲۸۵۳۵۱	۲۵۱۳۷۴	۲۰۷۳۵۳	جمع

شکل ۲-۲- میزان تولید آبریز پروری

جدول ۶-۲- میزان تولید ماهیان زینتی در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: میلیون قطعه) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۸۶	۱۴۸	۱۳۲	۷۰۱	۹۳	ماهیان زینتی

جدول ۷-۲- میزان تولید بچه ماهی و میگو در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: هزار قطعه) [۱]

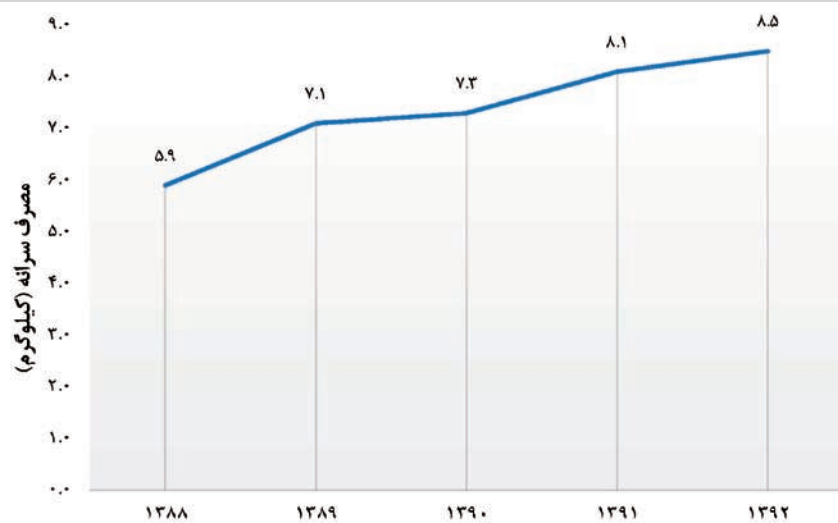
سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۰۳۸۵۲۵	۱۱۷۷۶۵۰	۹۱۱۸۵۰/۵	۷۶۴۰۹۷	۸۲۵۷۳۹	جمع بچه ماهی
۱۲۳۹۰۰۰	۱۱۱۵۳۰۰	۹۰۱۱۰۰	۶۸۲۰۰۰	۵۳۲۴۸۲	بچه میگو

جدول ۸-۲- میزان رهاسازی بچه ماهی و میگو در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: هزار قطعه) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۲۷۹۳۳۶	۳۹۲۴۱۲	۴۴۷۷۰۹/۵	۴۲۶۴۹۱	۵۵۱۸۲۵	جمع بچه ماهی
۰	۱۳۰۷۰	۱۵۱۰۰	۲۱۰۰۰	۲۸۴۰۲	بچه میگو

جدول ۹-۲- میزان مصرف سرانه انواع آبزیان در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: کیلوگرم) [۱]

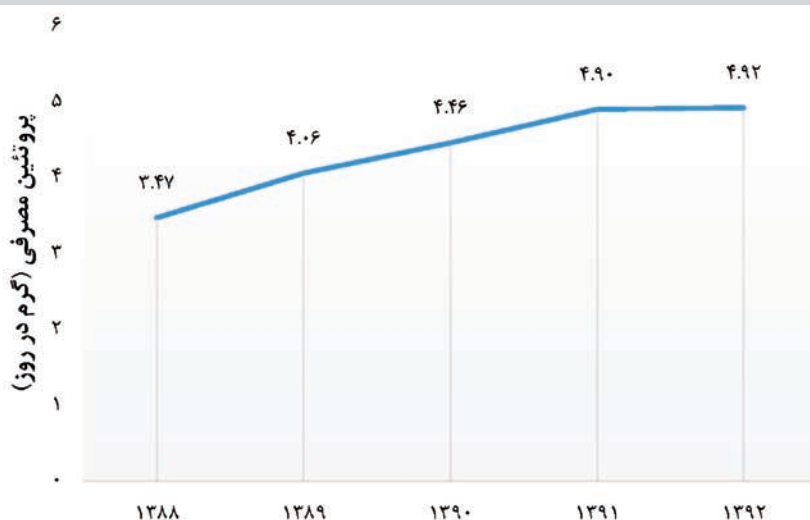
سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۸/۵	۸/۱	۷/۳	۷/۱	۵/۹	مصرف سرانه

شکل ۲-۳- میزان مصرف سرانه انواع آبزیان

جدول ۲-۱۰- میزان گرم پروتئین مصرفی انواع آبزیان در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: گرم در روز) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۴/۲۹	۴/۹	۴/۴۶	۴/۰۶	۳/۴۷	گرم پروتئین مصرفی

شکل ۲-۴- میزان گرم پروتئین مصرفی آبزیان

۲-۳- امکانات تولید

جدول ۱۱-۲- تعداد مزارع پرورش ماهی و میگو در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: باب) [۱]

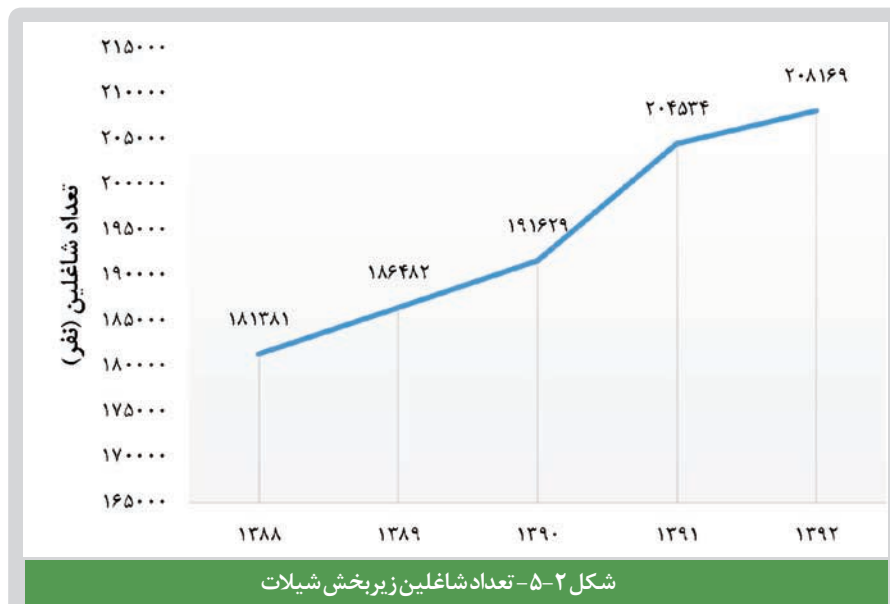
سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۴۶۱۵	۱۴۲۹۵	۱۱۹۶۸	۱۰۵۲۷	۸۳۶۲	پرورش ماهیان گرمابی
۱۹۲۳	۱۹۰۷	۱۶۰۷	۱۳۸۷	۱۱۸۰	پرورش ماهیان سردآبی (منفرد)
۴۱۲	۳۶۷	۲۹۶	۳۳۲	۳۵۱	برداشت از منابع آبی طبیعی و نیمه طبیعی
۳۳۵	۳۲۰	۲۰۹	۲۱۴	۱۴۵	پرورش میگو
۱۷۲۸۵	۱۶۸۸۹	۱۴۰۸۰	۱۲۴۶۰	۱۰۰۳۸	جمع

جدول ۱۲-۲- مساحت مزارع پرورش ماهی و میگو در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: هکتار) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۴۸۶۹۷	۴۶۵۸۷	۴۳۷۲۲	۴۰۲۶۱	۳۴۵۰۴	پرورش ماهیان گرمابی
۲۳۰	۲۵۸	۲۳۶/۵	۲۳۰	۱۶۹	پرورش ماهیان سردآبی (منفرد)
۵۶۲۲۲۷	۵۵۵۵۱۵	۴۸۵۲۵۹	۴۹۶۵۷۹	۴۹۹۱۱۷	برداشت از منابع آبی طبیعی و نیمه طبیعی
۴۷۷۹	۴۴۲۷	۳۲۲۰	۲۸۷۳	۲۱۴۸	پرورش میگو
۶۱۵۹۳۳	۶۰۶۷۸۷	۵۳۲۴۳۷/۵	۵۳۹۹۴۳	۵۳۵۹۳۸	جمع

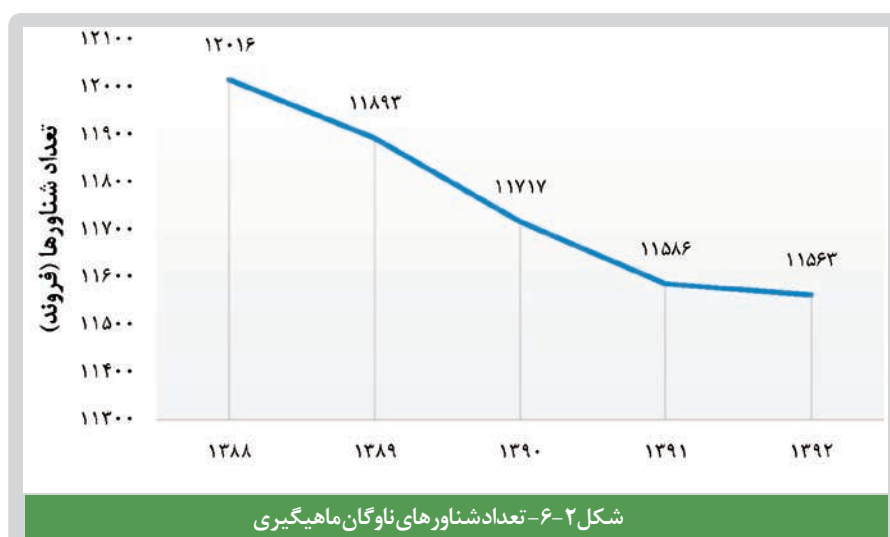
جدول ۱۳-۲- تعداد شاغلین زیربخش شیلات در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: نفر) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۶۵۱۷۳	۶۰۷۶۱	۴۸۰۰۰	۴۳۰۴۶	۳۷۶۴۹	تعداد پرورش دهندگان و صیادان شاغل در منابع آبی
۱۱۸۴۱	۱۱۸۵۹	۱۲۴۶۲	۱۲۴۹۴	۱۲۴۹۸	تعداد صیادان در محدوده آب‌های شمال
۱۳۱۱۵۵	۱۳۱۹۱۴	۱۳۱۱۶۷	۱۳۰۹۴۲	۱۳۱۲۳۴	تعداد صیادان در محدوده آب‌های جنوب
۲۰۸۱۶۹	۲۰۴۵۳۴	۱۹۱۶۲۹	۱۸۶۴۸۲	۱۸۳۱۸۱	جمع

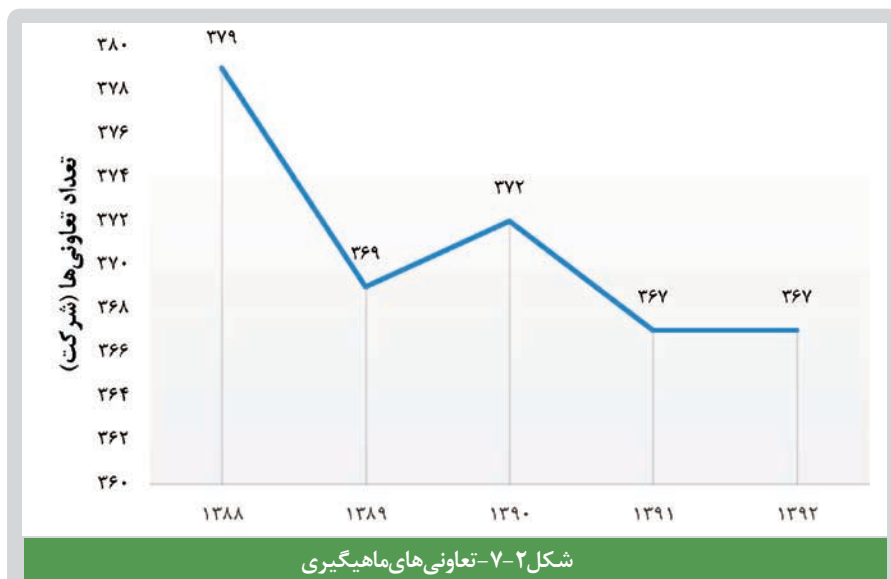
جدول ۲-۱۴- تعداد شناورهای ناوگان ماهیگیری در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: فزونده)

سال	شرح
۱۳۹۲	۱۱۵۶۳
۱۳۹۱	۱۱۵۸۶
۱۳۹۰	۱۱۷۱۷
۱۳۸۹	۱۱۸۹۳
۱۳۸۸	۱۲۰۱۶
۸۲۸۸	۴۷
۸۳۲۴	۵۱
۸۵۰۰	۵۴
۸۶۸۲	۵۴
۸۸۲۲	۴۷
۳۱۴۷	۵۱
۳۱۶۳	۵۴
۳۲۰۸	۵۴
۳۲۳۴	۴۷
۸۲۸۸	۴۷

جدول ۲-۱۵- تعداد تعاونی‌های ماهیگیری در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: شرکت) [۱]

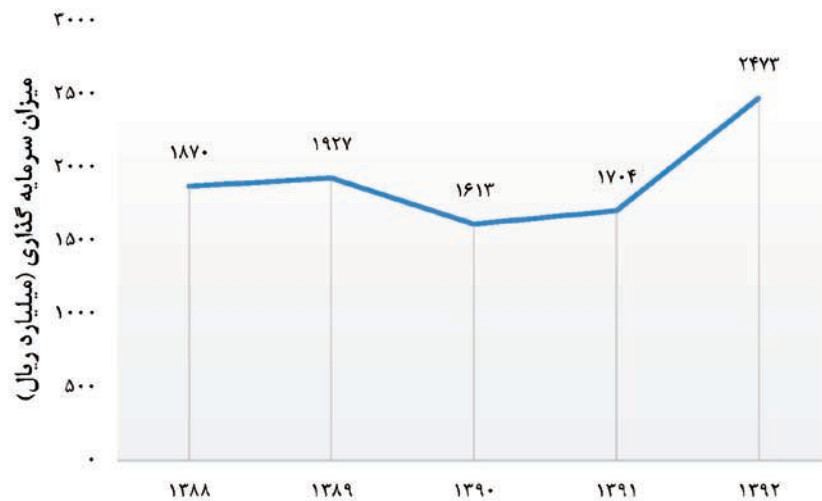
سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۲۰۹	۲۰۱	۲۰۶	۲۰۸	۲۲۰	تعاونی آب‌های شمال
۱۵۸	۱۶۶	۱۶۶	۱۶۱	۱۵۹	تعاونی آب‌های جنوب
۳۶۷	۳۶۷	۳۷۲	۳۶۹	۳۷۹	جمع

۲-۴- سرمایه‌گذاری، صادرات، صنایع شیلاتی

جدول ۲-۱۶- سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در سال‌های ۸۸-۹۲ (ارقام: میلیارد ریال) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۴۷۸	۱۱۳۰	۷۹۰	۱۰۰۰	۹۹۱	از محل اعتبارات بانکی
۴۴۳	۳۳۹	۱۹۸	۲۵۰	۱۹۸	از محل پس‌انداز خصوصی
۵۵۲	۲۳۵	۶۲۵	۶۷۷	۶۸۱	از محل بودجه عمومی
۲۴۷۳	۱۷۰۴	۱۶۱۳	۱۹۲۷	۱۸۷۰	جمع

شکل ۲-۸- سرمایه گذاری در بخش شیلات

جدول ۲-۱۷- ارزش صادرات محصولات شیلاتی در سال های ۹۲-۸۸ (ارقام: هزار دلار) [۱]

سال					شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۸۱۶	۵۷۱	۶۱۴	۶۵۶۱	۲۴۷۰	خاویار
۵۰۶۹۴	۲۳۰۴۰	۲۰۱۲۱	۱۱۵۶۱	۱۷۷۵۴	میگو
۲۵۲۹۱۶	۲۳۷۹۸۶	۱۹۰۸۹۳	۱۴۱۸۷۸	۷۸۹۰۳	انواع ماهی و سایر آبزیان
۳۰۴۴۲۶	۲۶۱۵۹۷	۲۱۱۶۲۸	۱۶۰۰۰۰	۹۹۱۲۷	جمع

شکل ۲-۹- ارزش صادرات محصولات شیلاتی

جدول ۱۸-۲- مقدار صادرات محصولات شیلاتی در سال‌های ۹۲-۸۸ (ارقام: تن) [۱]

شرح	سال				
	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
خاویار	۱/۲	۰/۴	۰/۳	۴	۰/۴
میگو	۱۱۵۸۵	۴۹۰۴	۴۱۴۱	۲۶۰۲	۳۸۰۱/۵
انواع ماهی و سایر آبزیان	۶۰۲۲۰	۵۹۰۹۵/۷	۵۲۶۷۲/۷	۴۱۸۹۴	۲۹۶۳۳/۲
جمع	۷۱۸۰۵	۶۴۰۰۰	۵۶۸۱۴	۴۴۵۰۰	۳۳۴۳۵/۱

شکل ۱۰-۲- میزان صادرات محصولات شیلاتی

جدول ۱۹-۲- تعداد واحدهای صنعتی شیلاتی در سال‌های ۹۲-۸۸ [۱]

شرح	سال				
	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸
کارخانه کنسرو ماهی	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴	۱۳۴
کارخانه پودر ماهی	۴۶	۴۶	۴۶	۴۶	۳۶
سردخانه نوار ساحلی	۱۲۰	۱۲۰	۱۱۴	۱۱۴	۱۱۳
واحد فرآوری	۱۴۲	۱۴۲	۱۳۵	۱۳۵	۱۳۲

جدول ۲-۲۰- ظرفیت واحدهای صنایع شیلاتی در سال‌های ۹۲-۸۸ [۱]

سال					واحد	شرح
۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸		
۵۶۹	۵۶۹	۵۶۹	۵۶۹	۵۶۹	میلیون قوطی در سال	کارخانه کنسرو ماهی
۹۲۱	۹۲۱	۹۲۱	۹۲۱	۹۲۱	تن مواد اولیه در روز	کارخانه پودر ماهی
۱۵۱	۱۵۱	۱۲۶	۱۲۶	۱۲۶	هزار تن	سردخانه نوار ساحلی
۲۲۵۵	۲۲۵۵	۲۱۷۹	۲۱۷۹	۲۱۳۵	تن در روز	واحد فرآوری

۲-۵- آمارهای بین‌المللی

۲-۵-۱- صید آبزیان در منطقه خاورمیانه

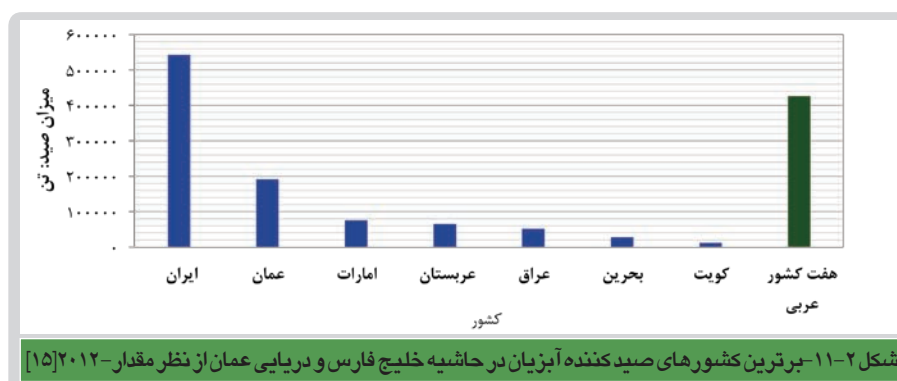
کل صید آبزیان در منطقه خاورمیانه در سال ۲۰۱۲ معادل ۱۵ میلیون تن بوده است. ایران از سال ۲۰۰۵ تا سال ۲۰۱۲ برترین کشور صید کننده آبزیان در منطقه بوده است. جدول شماره ۲-۲۱، کشورهای برتر صید کننده را در منطقه و در سال ۲۰۱۲، نشان می‌دهد.

جدول ۲-۲۱- برترین کشورهای صید کننده آبزیان در خاورمیانه-۲۰۱۲ [۱۵]

شرح	تولید (تن)
ایران	۵۴۲۳۷۸
مصر	۳۵۴۲۳۷
یمن	۲۳۰۵۱۶
عمان	۱۹۱۵۶۳
امارات متحده عربی	۷۵۰۰۰

۲-۵-۲- صید آبزیان در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان

کل صید آبزیان در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان در سال ۲۰۱۲ معادل ۹۶۷۸۸۳ تن بوده است. در این سال ایران با صیدی برابر ۵۴۲۳۷۸ تن نه تنها بزرگترین کشور صید کننده آبزیان بود، بلکه موفق به صیدی بیشتر از کل صید سایر کشورهای صید کننده در منطقه (هفت کشور عربی حاشیه خلیج فارس و دریای عمان) شده است.

۲-۵-۳- صید فراساحلی

با توجه به کاهش ذخایر دریایی استفاده از ظرفیت‌ها و فرصت‌های جدید برای تولید در دستور کار سازمان شیلات ایران قرار گرفته است. یکی از مهم‌ترین این ظرفیت‌ها، صید در آب‌های فراساحلی و بین‌المللی است. در این راستا سازمان شیلات ایران با سیاست استفاده از شناورهای کلاس کشتی به روش پرساین برای صید تون ماهیان در چند سال گذشته موفق به کسب مقام اول در غرب اقیانوس هند و مقام دوم در صید تون ماهیان در اقیانوس هند شده است.

جدول ۲-۲۳- برترین کشورهای صیدکننده تون ماهیان در اقیانوس هند-۲۰۱۲ [۱۵]

کشور	تولید (تن)
اندونزی	۲۸۰۳۹۲
ایران	۲۰۷۹۳۲
هند	۱۸۲۱۳۴
سريلانكا	۱۳۷۸۴۲
اسپانيا	۱۱۳۸۳۹

جدول ۲-۲۲- برترین کشورهای صیدکننده تون ماهیان در غرب اقیانوس هند-۲۰۱۲ [۱۵]

کشور	تولید (تن)
ایران	۲۰۷۹۳۲
هند	۱۸۲۱۳۴
اسپانيا	۱۱۳۸۳۹
مالديو	۱۰۰۹۰۷
سیشل	۶۴۵۰۰

ساخت و تعمیر شناور

۳-۱- مقدمه

صنعت ساخت و تعمیر شناورها یکی از صنایع استراتژیک بشمار می آید که می تواند عامل توسعه صنعتی و اقتصادی هر کشور و زمینه ای برای رشد صنایع جانبی مختلف باشد.

نمونه های بارز این امر در کشورهای ژاپن و کره جنوبی قابل ملاحظه هستند. رشد صنعتی این کشورها براساس صنعت عظیم کشتی سازی پایه گذاری شده است. بطوریکه در ابتدای فرآیند توسعه صنعتی خود در دهه ۵۰ و ۶۰ میلادی، از آن به نحو احسن استفاده و انبوهی از زنجیره صنایع خود را فعال نموده اند و هم اکنون نیز از بزرگ ترین سازندگان کشتی در دنیا به شمار می روند.

ژاپن و کره جنوبی که امروزه جزء پیشرفته ترین کشورهای دنیا محسوب می شوند براساس اصول و مفاهیم تجارت صنعتی در دنیا، در طول سالیان مختلف حوزه فعالیت خود را در حوزه های صنایع نساجی، الکترونیک و ماشین سازی تغییر داده اند، اما هیچ گاه صنعت کشتی سازی را ترک نکرده و همواره تلاش کرده اند بر برتری خود بر این بازار بیافزایند.

ارزش کل تولید کشتی های بزرگ در دنیا طی سال های اخیر از مرز ۱۰۰ میلیارد دلار در سال، گذشته است و حدود ۵۰٪ تناژ آن در کره، چین و ژاپن ساخته می شود. در این میان چین به عنوان کشوری که در سال های اخیر در بخش های اقتصادی و صنعتی خود رشد فزاینده ای را تجربه کرده است، سعی دارد سهم ثابتی از بازار کشتی سازی دنیا را از آن خود کند و این صنعت را به عنوان پشتوانه صنایع در حال رشد خود برگزیده است. در ادامه آمارهای موجود در این حوزه ارائه می گردد.

۳-۲- شرکت های ساخت و تعمیر شناور در ایران

شرکت های ساخت و تعمیر شناور در ایران به سه دسته کلی تقسیم بندی می شوند:

- شرکت های بخش دولتی و عمومی
- شرکت های نظامی - تجاری
- شرکت های بخش خصوصی

لازم به ذکر است که بیشترین تولید از لحاظ تناژ ناخالص مربوط به شرکت های دولتی و عمومی است. در ادامه اطلاعات مربوط به این شرکت ها و زمینه فعالیت آن ها را ارائه می شود.

جدول ۳-۱- شرکت‌های بخش دولتی و عمومی [۹]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	شرکت‌های زیر مجموعه	زمینه فعالیت	محل فعالیت
۱	مجتمع کشتی سازی و صنایع فراساحل ایران (ایزوایکو)	صنایع کشتی سازی بحر گسترش هرمز	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
		تعمیرات کشتی پرشیا هرمز	تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
		کشتی سازی ندیم گسترش خلیج فارس	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
		مبین سازه گستر خلیج فارس	ساخت سازه‌های دریایی	بندر عباس
۲	شرکت صنعتی دریایی ایران	جزیره صنعتی صدرا	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بوشهر
		صدرا بوشهر	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بوشهر
		صدرا نکا	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	نکا
۳	کشتی سازی عظیم گسترش هرمز	-	تعمیر انواع شناور	بندر عباس
۴	کشتی سازی اروندان	-	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر

جدول ۳-۲- شرکت‌های نظامی-تجاری [۹]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	زمینه فعالیت	محل فعالیت
۱	صنایع دریایی شهید تمجدی	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر انزلی
۲	صنایع دریایی شهید جولایی	ساخت شناورهای فلزی	تهران
۳	صنایع دریایی شهید درویشی	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
۴	صنایع دریایی شهید محلاتی	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بوشهر
۵	صنایع دریایی شهید موسوی	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر

جدول ۳-۳- برخی از مهمترین شرکت‌های بخش خصوصی [۹]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	زمینه فعالیت	محل فعالیت
۱	آبادان کشتی نوح	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر
۲	ارشیا ساحل کارون	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر
۳	بحر نیلگون خرمشهر و آبادان	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر
۴	پارس کشتی پولاد	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
۵	پرگاسیران	طراحی و ساخت شناور	بلبسر
۶	تعاونی کشتی سازی مد کندالو	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی و فایبر گلاس	قشم
۷	تیوا صنعت	ساخت شناورهای بابدنه کامپوزیتی	بوشهر
۸	دلوار کشتی	ساخت شناورهای فایبر گلاس	بوشهر
۹	سپهر دریا جنوب	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	بندر عباس
۱۰	شناور سازان کارون	ساخت شناورهای فلزی	خرمشهر
۱۱	شناور سازی شمال	ساخت شناورهای فایبر گلاس و آلومینیومی	تنکابن
۱۲	شناور سازی ناخدای جزیره	ساخت شناورهای فلزی و فایبر گلاس	بوشهر
۱۳	طلوع شناور سازان بندر انزلی	ساخت شناورهای فلزی	بندر انزلی

ادامه جدول ۳-۳- برخی از مهمترین شرکت های بخش خصوصی [۹]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	زمینه فعالیت	محل فعالیت
۱۴	تلاش بندر	ساخت شناورهای فلزی و فایبر گلاس	بوشهر
۱۵	شناورسازان صنعت و دریا	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر
۱۶	صنایع دریایی نوح جنوب	ساخت شناورهای فایبر گلاس	خرمشهر
۱۷	مرجان خلیج لیان	ساخت شناورهای فایبر گلاس	بوشهر
۱۸	مهندسی دریایی بحرامن	ساخت شناورهای فلزی	بوشهر
۱۹	شناورسازان میثاق	تعمیر شناورهای فلزی	خرمشهر
۲۰	نام آوران بوشهر	ساخت شناورهای فایبر گلاس	بوشهر
۲۱	صدرا امید چابهار	ساخت و تعمیر شناورهای فلزی	چابهار
۲۲	شناوران زیبا	ساخت شناورهای فلزی	خرمشهر
۲۳	نجات دریا	ساخت و تعمیر انواع شناور	بوشهر
۲۴	دریا صنعت تنگستان	ساخت شناورهای فایبر گلاس و فلزی	بوشهر

۳-۳- آمار ساخت و تعمیر شناور

امکانات اصلی ساخت و تعمیرات کشتی و مشخصات اصلی آنها در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴- امکانات اصلی ساخت و تعمیرات کشتی کشور [۷]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	محل فعالیت	امکانات و تجهیزات اصلی	مشخصات
۱	شرکت کشتی سازی اروندان	خرمشهر	حوضچه خشک	$70m \times 20m \times 3m$
			حوضچه تر	$70m \times 20m \times 6m$
۲	صنایع کشتی سازی بحرگسترش هرمز	بندرعباس	سینکرولیفت	$180m \times 32m$ با قابلیت بالابری ۱۳,۰۰۰ تن
۳	شرکت پارس کشتی پولاد	بندرعباس	حوضچه خشک	$60m \times 21m$
۴	شرکت تعمیرات کشتی پرشیا هرمز	بندرعباس	حوض شناور	$240m \times 42m$ با قابلیت بالابری ۲۸,۰۰۰ تن
			سینکرولیفت	$170m \times 30m$ با قابلیت بالابری ۱۱,۰۰۰ تن
۵	شرکت تعاونی کشتی سازی تلاش بندر	بوشهر	سرسره	-
۶	جزیره صنعتی صدرا	بوشهر	حوضچه خشک	$300m \times 50m \times 12m$
۷	شرکت صنایع فراساحل (صف)	بندرعباس	سیستم ایربگ	به آب اندازی شناور تا طول ۱۵۰m و عرض ۳۰m
			سیستم ایربگ	از آب گیری شناور تا طول ۶۰m و عرض ۲۴m
			سیستم push pull	بارگیری سکوهای دریایی و جک آپ تا وزن ۶۰۰۰ تن
۸	شرکت شناورسازان کارون	خرمشهر	سیستم ایربگ	۱۸ متری، شناور ۱,۳۰۰ تنی به آب اندازی شده
۹	شرکت شناورسازان صنعت و دریا	یارد ۱ خرمشهر	حوضچه خشک	$60m \times 18m \times 5m$
			حوضچه خشک	$114m \times 34m$
			حوضچه خشک	$120m \times 25m \times 5m$
			حوضچه خشک	$120m \times 40m \times 5m$
		یارد ۲ هندیجان	حوضچه خشک	$120m \times 12m \times 5m$
			حوضچه جهت حمل شناور	$50m \times 12m$
			حوضچه (تاپ لیفت)	۵۰۰ تن

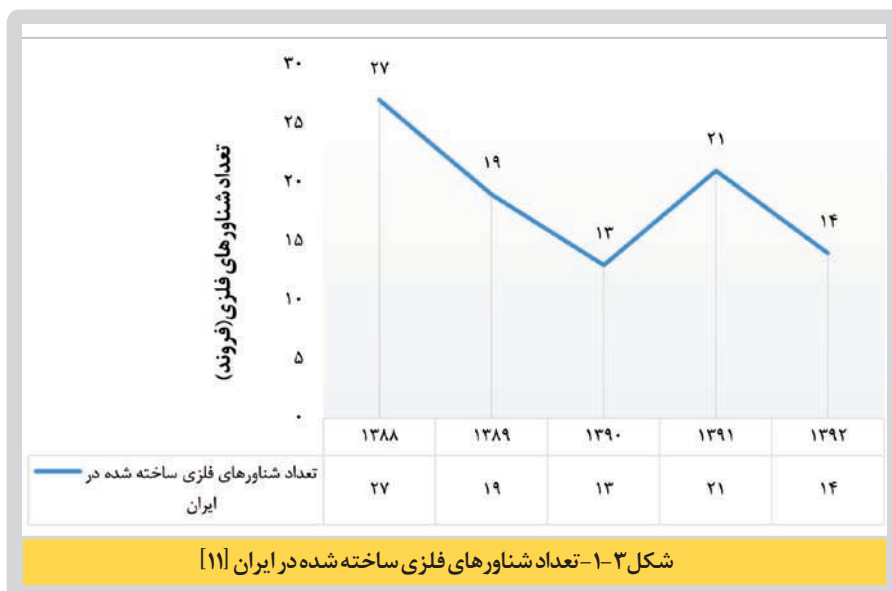
۳۶

فصل سوم

آمارنامه
دریایی
ایران
۱ ۳ ۹ ۴

ادامه جدول ۳-۴- امکانات اصلی ساخت و تعمیرات کشتی کشور [۷ ۲]

ردیف	نام شرکت کشتی سازی	محل فعالیت	امکانات و تجهیزات اصلی	مشخصات
۱۰	صدرا بوشهر	بوشهر	سینکرولیفت	$16m \times 54m$ با ظرفیت اسمی ۵۵۰ تن
۱۱	صدرا نکا	نکا	سینکرولیفت	$25m \times 130m$ با ظرفیت اسمی ۳,۸۰۰ تن
۱۲	شرکت صنایع دریایی ساحل اروند	خرمشهر	حوضچه خشک سینکرولیفت	$12m \times 40m \times 150m$ ۵,۰۰۰ تن
۱۳	صنایع دریایی شهید درویشی	بندرعباس	سینکرولیفت	$18m \times 63m$ با ظرفیت ۱,۶۰۰ تن
۱۴	صنایع دریایی شهید محبوبی	بندرعباس	حوض خشک حوض خشک سرسره ریلی	$4m \times 32m \times 150m$ $3m \times 20m \times 70m$ $20m \times 150m$ با ظرفیت ۴,۰۰۰ تن
۱۵	موسسه شهید محلاتی	بوشهر	سینکرولیفت Mobile Boat Hoist	$15m \times 60m$ با ظرفیت ۱,۰۰۰ تن ظرفیت ۳۰۰ تن
۱۶	صنایع دریایی شهید موسوی خرمشهر	خرمشهر	سیستم ایربگ روش سنتی	- -
۱۷	صنایع کشتی سازی عظیم گسترش هرمز	بندرعباس	حوض خشک نوسازی حوض خشک تعمیراتی	$5m \times 14m \times 80m \times 475m$ $5m \times 14m \times 80m \times 375m$
۱۸	شرکت کشتی سازی ناخدای جزیره	بوشهر	سینکرولیفت	$16m \times 54m$ با ظرفیت اسمی ۵۵۰ تن
۱۹	شرکت سپهر دریا جنوب	بندرعباس	حوضچه خشک سیستم ایربگ	$18m \times 140m$ -
۲۰	شرکت تعاونی شناور سازی مد کندالو قشم	قشم	جرثقیل دروازه ای جهت تعمیرات شناورهای سبک جرثقیل سقفی جهت ساخت شناور جرثقیل تراول لیفت (در حال احداث)	ظرفیت ۳۰ تن ظرفیت ۶۰ تن ظرفیت ۴۰۰ تن
۲۱	شرکت کشتی سازی ندیم گسترش خلیج فارس	بندرعباس	سرسره	$18m \times 50m$ با ظرفیت ۸۰۰ تن
۲۲	مناطق نداجا	منطقه یکم - کارخانجات نداجا - بندرعباس منطقه دوم - بوشهر منطقه سوم - چابهار منطقه چهارم - انزلی پادخرمشهر	حوض خشک شماره ۱ حوض خشک شماره ۲ حوض شناور ۴,۰۰۰ تنی FD4 هرمزگان سرسره سرسره حوض شناور ۸۰۰ تنی حوض شناور ۱۰۰ تنی حوض خشک سنتی حوض شناور ۱۵۰ تنی حوض شناور ۱۵۰ تنی حوض شناور ۱۵۰ تنی	$10m \times 13m \times 190m$ با ظرفیت ۲۵,۰۰۰ تن $10m \times 13m \times 150m \times 25m$ با ظرفیت ۱۶,۰۰۰ تن $15m \times 28m \times 130m$ با ظرفیت ۴,۰۰۰ تن ریلی با ظرفیت ۳۰۰ تن ریلی با ظرفیت ۲۰۰ تن $5m \times 13m \times 20m \times 62m$ با ظرفیت ۸۰۰ تن $8m \times 12m \times 30m$ با ظرفیت ۱۰۰ تن $55m \times 4m \times 28m \times 70m$ $9m \times 12m \times 30m$ با ظرفیت ۱۵۰ تن $9m \times 12m \times 30m$ با ظرفیت ۱۵۰ تن $5m \times 9m \times 12m \times 30m$ با ظرفیت ۱۵۰ تن

جدول ۳-۵- شناورهای با بهره برداری تجاری ساخت نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی تا سال ۱۳۹۳ [۷]

ردیف	نام شناور	مشخصات	تعداد
۱	بارج چند منظوره	۵۰۰ تنی	یک فروند
۲	بارج چند منظوره	۱,۰۰۰ تنی	یک فروند
۳	یدک کش	۴,۴۰۰ اسب بخار	هشت فروند
۴	یدک کش	۳,۰۰۰ اسب بخار	یک فروند
۵	کشتی ماهیگیری	-	یک فروند
۶	نفربر لجستیکی	-	دو فروند

جدول ۳-۶- شناورهای تجاری تحویل شده ساخت سازمان صنایع دریایی تا سال ۱۳۹۳ [۸]

ردیف	نام شناور	مشخصات	تعداد
۱	بارج تانکر	۳۵۰ تنی	پنج فروند
۲	بارج تانکر	۵۰۰ تنی	پنج فروند
۳	بارج تانکر و فلت	۲,۰۰۰ تنی	چهار فروند
۴	بارج تانکر و فلت	۱,۰۰۰ تنی	چهارده فروند
۵	پاسگاه شناور	۲۱ نفره	دو فروند
۶	حوض (داک شناور)	۴,۰۰۰ تنی	یک فروند
۷	حوض (داک شناور)	۲,۰۰۰ تنی	یک فروند
۸	حوض (داک شناور)	۸۰۰ تنی	یک فروند
۹	حوض (داک شناور)	۱۵۰ تنی	یک فروند
۱۰	دوبه	۱,۰۰۰ تنی	دوازده فروند
۱۱	ساخت برج تقطیر متانول	۷۱m × ۵/۷m	یک واحد
۱۲	سیستم بالابری شناور	۱,۶۰۰ تن	یک فروند
۱۳	شناور تجسس و امداد	۱۲ و ۲۰ متری	سی و پنج فروند
۱۴	قایق نجات	-	هشت فروند

ادامه جدول ۳-۶- شناورهای تجاری تحویل شده ساخت سازمان صنایع دریایی تا سال ۱۳۹۳ [۸]

ردیف	نام شناور	مشخصات	تعداد
۱۵	لندینگ کرافت	۱۵۰ تنی	هشت فروند
۱۶	لندینگ کرافت	۲۵۰ تنی	یک فروند
۱۷	لندینگ کرافت	۱,۰۰۰ تنی	بیست و هشت فروند
۱۸	لندینگ کرافت	۱,۲۰۰ تنی	دو فروند
۱۹	لندینگ کرافت	۱,۵۰۰ تنی	دو فروند
۲۰	لندینگ کرافت	۲,۵۰۰ تنی	هفت فروند
۲۱	لندینگ کرافت	۳,۵۰۰ تنی	یک فروند
۲۲	نفربر لجستیک (کروبت)	۹۰ نفره	ده فروند
۲۳	هاور کرافت تفریحی	شش نفره	ده فروند
۲۴	هیدروگراف اقیانوس شناسی	-	یک فروند
۲۵	یدک کش	۱,۲۰۰ اسب بخار	شانزده فروند
۲۶	یدک کش	۲,۴۰۰ اسب بخار	سه فروند
۲۷	یدک کش	۲,۰۰۰ اسب بخار	یک فروند
۲۸	یدک کش	۴,۴۰۰ اسب بخار	یک فروند

جدول ۳-۷- تعداد یگانهای تحت تعمیر نداجا از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ (ارقام: فروند) [۷]

ردیف	نام داک	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
۱	حوض خشک شماره یک کارخانجات نداجا	۸	۶	۷	۸	۶
۲	حوض خشک شماره دو کارخانجات نداجا	۱	۱	۱	۶	۷
۳	حوض شناور ۴۰۰۰ تنی کارخانجات نداجا	۸	۸	۹	۷	۵
۴	سرسره ۳۰۰ تنی کارخانجات نداجا	۷	۸	۶	۷	-
۵	سرسره ۲۰۰ تنی کارخانجات نداجا	۸	۸	۵	۴	۸
۶	حوض شناور ۸۰۰ تنی منطقه دوم نداجا	۹	۸	۷	۶	-
۷	حوض شناور ۱۰۰ تنی منطقه دوم نداجا	۳	۴	۳	۳	۴
۸	حوض خشک سنتی منطقه دوم نداجا	-	-	-	-	-
۹	حوض شناور ۱۵۰ تنی منطقه سوم نداجا	۵	۴	۴	۴	۳
۱۰	حوض شناور ۱۵۰ تنی منطقه چهارم نداجا	۴	۴	۵	۴	۵
۱۱	حوض شناور ۱۵۰ تنی پاد خرمشهر	۴	۴	۵	۴	۴

جدول ۳-۸- آمار اشتغال در صنایع ساخت و تعمیر شناورهای فلزی (ارقام: نفر) [۱۱]

شرح	سال			
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
کارکنان تعمیرات	۱۹۲۹	۱۹۸۰	۲۲۰۵	۲۳۵۵
کارکنان ساخت	۵۵۵۱	۳۶۶۲	۲۱۵۲	۲۱۵۲
مجموع کارکنان	۷۴۸۰	۵۶۴۲	۴۳۵۷	۴۵۰۷

۳-۴-آمارهای بین‌المللی

جدول ۳-۹-رتبه‌بندی کشورهای براساس سفارشات جدید [۱۴]

ردیف	کشور	۲۰۱۳		کشور	۲۰۱۴	
		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)
۱	چین	۴۳,۹۲۵	۴۲/۶	چین	۳۲,۰۵۷	۳۸/۸
۲	کره جنوبی	۳۵,۴۵۲	۳۴/۴	کره جنوبی	۲۴,۶۴۹	۲۹/۸
۳	ژاپن	۱۳,۸۰۴	۱۳/۴	ژاپن	۱۹,۳۲۵	۲۳/۴
۴	فیلیپین	۳,۴۷۴	۳/۴	فیلیپین	۱,۹۳۳	۲/۳
۵	رومانی	۱,۳۷۶	۱/۳	رومانی	۸۲۴	۱
۶	ویتنام	۱,۱۴۴	۱/۱	ایتالیا	۶۲۹	۰/۸
۷	تایوان	۱,۰۲۱	۱	آلمان	۵۶۸	۰/۷
۸	ایالات متحده	۷۲۱	۰/۷	فرانسه	۵۰۱	۰/۶
۹	آلمان	۵۳۵	۰/۵	کرواسی	۳۹۵	۰/۵
۱۰	ایتالیا	۴۲۵	۰/۴	تایوان	۲۹۳	۰/۴
۱۱	هلند	۲۰۶	۰/۲	فنلاند	۲۳۰	۰/۳
۱۲	برزیل	۱۹۳	۰/۲	ایالات متحده	۲۰۰	۰/۲
۱۳	ترکیه	۱۶۴	۰/۲	ترکیه	۱۶۹	۰/۲
۱۴	کرواسی	۱۴۴	۰/۱	ویتنام	۱۴۱	۰/۲

جدول ۳-۱۰-رتبه‌بندی کشورهای براساس سفارشات تحویل داده شده [۱۴]

ردیف	کشور	۲۰۱۳		کشور	۲۰۱۴	
		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)
۱	چین	۲۵,۹۰۳	۳۶/۸	چین	۲۲,۶۸۲	۳۵/۲
۲	کره جنوبی	۲۴,۵۰۴	۳۴/۸	کره جنوبی	۲۲,۴۵۵	۳۴/۸
۳	ژاپن	۱۴,۵۸۸	۲۰/۷	ژاپن	۱۳,۴۲۱	۲۰/۸
۴	فیلیپین	۱,۳۳۱	۱/۹	فیلیپین	۱,۸۷۸	۲/۹
۵	ویتنام	۵۴۲	۰/۸	تایوان	۶۰۰	۰/۹
۶	رومانی	۵۰۴	۰/۷	آلمان	۵۱۹	۰/۸
۷	تایوان	۴۸۳	۰/۷	ویتنام	۳۷۵	۰/۶
۸	آلمان	۳۵۰	۰/۵	رومانی	۳۲۶	۰/۵
۹	هند	۲۵۲	۰/۴	ایتالیا	۳۱۲	۰/۵
۱۰	ترکیه	۱۹۴	۰/۳	ایالات متحده	۲۹۳	۰/۵
۱۱	ایالات متحده	۱۹۲	۰/۳	برزیل	۲۱۲	۰/۳
۱۲	فرانسه	۱۸۳	۰/۳	ترکیه	۱۷۴	۰/۳
۱۳	ایتالیا	۱۷۲	۰/۲	لهستان	۱۳۶	۰/۲
۱۴	برزیل	۱۷۰	۰/۲	فنلاند	۱۰۵	۰/۲

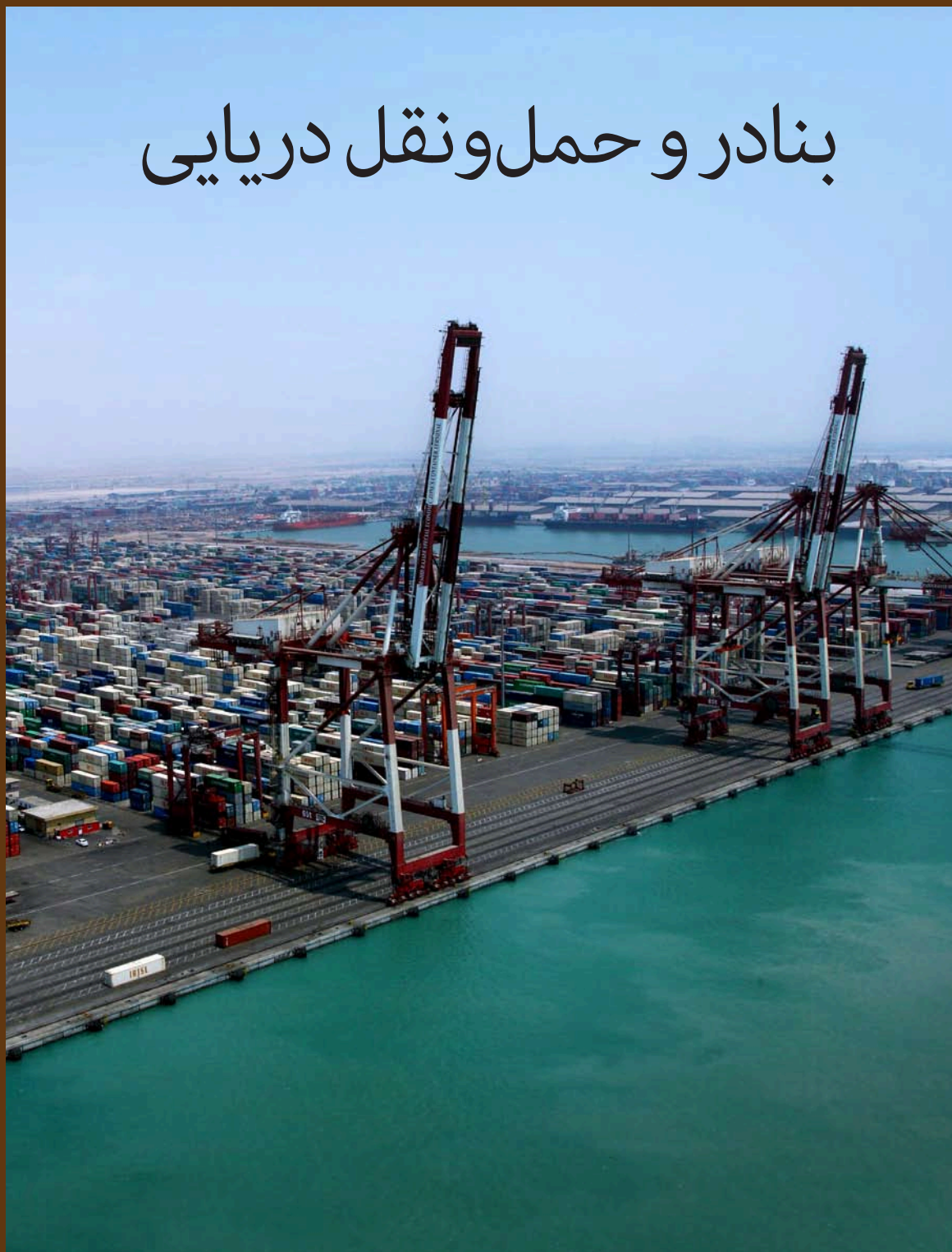
جدول ۱۱-۳-رتبه بندی کشورها بر اساس سفارشات ثبت شده [۱۴]

ردیف	کشور	۲۰۱۳		کشور	۲۰۱۴	
		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)		وزن تولیدات (۱۰۰۰GT)	سهم از بازار (%)
۱	چین	۷۳,۰۳۹	۳۹/۹	چین	۸۰,۴۵۲	۴۰/۸
۲	کره جنوبی	۶۰,۶۲۴	۳۳/۲	کره جنوبی	۶۱,۰۸۰	۳۰/۹
۳	ژاپن	۲۶,۰۸۹	۱۴/۳	ژاپن	۳۲,۸۷۵	۱۶/۷
۴	فیلیپین	۴,۶۷۲	۲/۶	فیلیپین	۴,۶۱۱	۲/۳
۵	برزیل	۴,۱۶۴	۲/۳	برزیل	۳,۹۸۴	۲
۶	تایوان	۱,۹۷۶	۱/۱	رومانی	۲,۲۱۴	۱/۱
۷	ویتنام	۱,۹۴۴	۱/۱	تایوان	۱,۶۵۹	۰/۸
۸	رومانی	۱,۷۱۷	۰/۹	ویتنام	۱,۵۳۵	۰/۸
۹	ایالات متحده	۱,۲۵۲	۰/۷	آلمان	۱,۴۹۱	۰/۸
۱۰	ایتالیا	۱,۱۵۱	۰/۶	ایتالیا	۱,۴۶۰	۰/۷
۱۱	هند	۱,۱۲۸	۰/۶	ایالات متحده	۱,۲۸۵	۰/۷
۱۲	آلمان	۱,۱۱۹	۰/۶	فرانسه	۷۲۹	۰/۴
۱۳	ترکیه	۵۱۰	۰/۳	کرواسی	۵۸۸	۰/۳
۱۴	هلند	۳۴۵	۰/۲	ترکیه	۴۰۰	۰/۲

جدول ۱۲-۳-آمار کشتی های ساخته شده در جهان بر حسب نوع در سال ۲۰۱۳ [۱۴]

ردیف	نوع	تعداد فروند	تناژ ناخالص (۱۰۰۰GT)
۱	LPG/LNG	۶۸	۲,۶۲۳
۲	Chemical	۱۵۷	۲,۷۲۹
۳	Tanker	۲۵۸	۹,۵۳۵
۴	Bulker	۷۶۷	۳۳,۴۱۳
۵	Container	۲۱۲	۱۴,۷۴۷
۶	Dry cargo	۴۲۲	۴,۳۹۸
۷	Passenger	۲۱	۵۷۲
۸	Miscellaneous	۴۸۱۱	۲,۴۵۴
مجموع		۳۰۸۹	۷۰,۴۷۱

بنادر و حمل و نقل دریایی

۴-۱- مقدمه

تخلیه و بارگیری حدود ۹۰٪ از وزن کل کالاهای صادراتی و وارداتی و ۶۰٪ از ارزش کل تجارت کشور از طریق حمل و نقل دریایی صورت می‌گیرد. مرز طولانی دریایی ایران و موقعیت جغرافیایی استراتژیک کشور که حدود ۴۰٪ از انرژی جهان از خلیج فارس عبور می‌کند اهمیت نقش بنادر و حمل و نقل دریایی را نشان می‌دهد. کل تناژ ناوگان حمل و نقل دریایی کشور (نفتی و غیر نفتی) حدود ۲۰ میلیون تن است. ظرفیت‌ها و قابلیت‌های بنادر کشور در جدول ۴-۱ ارائه شده است.

جدول ۴-۱- ظرفیت‌ها و قابلیت‌های بنادر کشور سال ۱۳۹۳ [۱۷]

ردیف	عنوان	مقدار	واحد
۱	مساحت آب‌های تحت حاکمیت کشور	۱۹۰,۰۰۰	کیلومتر مربع
۲	طول سواحل کشور	۵,۸۰۰	کیلومتر
۳	ظرفیت اسمی بنادر تجاری کشور	۲۰۰	میلیون تن
۴	ظرفیت کانتینری بنادر تجاری کشور	۵/۳	میلیون TEU
۵	ظرفیت جابجایی مسافر دریایی در بنادر تجاری کشور	۱۷/۵	میلیون نفر
۶	ظرفیت ناوگان دریایی تجاری کشور	۵/۲	میلیون تن
۷	ظرفیت ناوگان دریایی نفتی کشور	۱۵	میلیون تن
۸	طول اسکله‌های بنادر اصلی	۳۳/۷	کیلومتر
۹	مساحت اراضی بنادر اصلی	۱۷,۶۹۸	هکتار
۱۰	مساحت محوطه باراندازها و انبارهای روباز بنادر اصلی	۱,۱۳۴	هکتار
۱۱	مساحت انبارهای سرپوشیده بنادر اصلی	۱۱۲/۷	هکتار
۱۲	شرکت‌های فعال در کارگزاری ترابری دریایی و بندری	۱,۱۸۶	عدد

جدول ۴-۲- آمار شناورهای ثبت شده در بنادر به تفکیک نوع شناور (ارقام: فروند) [۱۷]

ردیف	نوع شناور	سال ۸۸	سال ۸۹	سال ۹۰	سال ۹۱	سال ۹۲
۱	کشتی باری	۲۵۵	۱۶۰	۱۷۷	۲۱۶	۲۸۴
۲	کشتی نفتکش	۶۰	۱۸	۱۹	۱۹	۱۹
۳	لندینگ کرافت	۷۵	۸۹	۹۷	۹۹	۱۰۱
۴	کشتی صیادی	۱۲۰	۱۶۶	۱۷۳	۱۷۳	۱۷۳
۵	لایروب	۲۱	۲۱	۲۲	۲۲	۲۲
۶	دوبه موتوردار	۱۵۰	۱۳۰	۱۳۰	۱۳۲	۱۳۲
۷	شناور مسافربری	۴۸	۸۰	۹۳	۹۷	۹۸
۸	یدک کش	۳۴۵	۳۵۳	۳۶۶	۳۸۹	۴۱۰
۹	انواع بارج	۳۱۰	۳۲۱	۳۳۳	۳۴۰	۳۵۲
۱۰	اتوبوس دریایی	۱۳۹	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۱	۱۴۱
۱۱	موتورلنج باری	۳,۰۰۰	۴,۰۸۵	۴,۳۲۸	۴,۴۲۵	۴,۶۱۵
۱۲	موتورلنج صیادی	۴,۰۲۰	۴,۸۸۳	۵,۳۱۹	۵,۴۱۲	۵,۴۹۸
۱۳	مولتی کت	۴	۴	۵	۵	۵
۱۴	انواع قایق	۱۵,۵۷۳	۱۶,۲۲۶	۱۶,۸۷۰	۱۷,۲۷۹	۱۷,۷۰۰
۱۵	شناورهای خاص	۲۱	۲۳	۳۱	۳۱	۳۱
۱۶	شناور خدماتی و تدارکاتی	۹۷	۹۹	۱۱۵	۱۳۹	۱۵۱
۱۷	جمع کل	۲۴,۲۳۸	۲۶,۷۹۹	۲۸,۲۱۸	۲۸,۹۱۹	۲۹,۷۳۲

در ادامه ابتدا بنادر اصلی کشور معرفی شده و سپس عملکرد بنادر و وضعیت حمل و نقل دریایی کشور در قالب میزان جابه‌جایی کالاهای نفتی و غیرنفتی، جابجایی کانتینر، جابجایی مسافران و تعداد شناورهای ورودی بیان گردیده است.

۴-۲- معرفی بنادر اصلی کشور

۴-۲-۱- بندر امیرآباد

• موقعیت

واقع در استان مازندران و سواحل دریای مازندران
فاصله تا تهران: ۳۳۰ کیلومتر
فاصله تا ساری: ۵۵ کیلومتر
فاصله تا اولین فرودگاه: ۳۵ کیلومتر
نوع دسترسی: هوایی، ریلی، جاده‌ای

جدول ۴-۳- امکانات بندر امیرآباد [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۶	۶/۵	۱,۸۱۸	غلات رو - رو چند منظوره	۱۰	۶۵	۲۵۰	۱,۱۲۰
	۵	۷۵۰	نفتی (پایانه نفتی شمال)	۵			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

مواد نفتی، فله خشک، کالای عمومی،
کالای کانتینری، مواد معدنی و غلات

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا، سیلوی غلات،
سردخانه و سورتینگ میوه

۴-۲-۲- بندر نوشهر

• موقعیت

واقع در استان مازندران و سواحل دریای مازندران

فاصله تا تهران: ۲۱۵ کیلومتر

فاصله تا ساری: ۱۸۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۳ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۴- امکانات بندر نوشهر [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۵-۵/۵	۲/۵	۱,۴۳۰	عمومی و کانتینری	۷	۲۷	۱۹/۵	۴۴/۵
			نفتی	۱			
			رورو	۱			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

فله مایع، مواد نفتی، فله خشک، کالای عمومی، کالای کانتینری

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۳- بندر انزلی

• موقعیت

واقع در استان گیلان و سواحل دریای مازندران

فاصله تا تهران: ۳۶۵ کیلومتر

فاصله تا رشت: ۴۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۳۵ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۵- امکانات بندر انزلی [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۵	۱۱	۱,۳۹۷	عمومی و کانتینری	۹	۴۱/۶	۶۲/۸	۱۴۲
		۱۸۳	نفتی	۱			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

فله خشک، غلات، کالای عمومی، کالای کانتینری و نفتی

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا، سیلوی غلات

۴-۲-۴- بندر خرمشهر

• موقعیت

واقع در استان خوزستان و سواحل
اروند رود
فاصله تا تهران: ۹۹۷ کیلومتر
فاصله تا اهواز: ۱۲۵ کیلومتر
فاصله تا اولین فرودگاه: ۱۵ کیلومتر
نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای، ریلی

جدول ۴-۶- امکانات بندر خرمشهر [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۴/۵-۹	۳/۸	۸۶۰	کانتینری و نگله‌های سنگین	۶	۱۳۸	۴۸	۲۳۰
		۱۰۰	مسافری	۲			
		۱,۰۲۶	عمومی	۶			
		۲۸۰	رو - رو	۲			
		۱۸۰	نفتی	۱			
		۲۲۸	خدماتی	۱			
		۶۲۰	تاسیسات و سکوها‌های نفتی	۲			

فصل چهارم

آمارنامه دریایی ایران ۱۳۹۴

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

کالای عمومی، کالای کانتینری، مواد
نفتی و مسافر

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۵- بندر آبادان

• موقعیت

واقع در استان خوزستان و سواحل
اروند رود

فاصله تا تهران: ۱۰۱۵ کیلومتر

فاصله تا اهواز: ۱۳۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۵ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۷- امکانات بندر آبادان [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۳/۵ - ۵/۵	۱۲۰	۲۴۸	عمومی	۳	۴	۲/۹	۶/۵
		۱۹	خدماتی	۱			
		۲۸	مسافر	۱			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر
کالای عمومی، مسافری

• خدمات نگهداری کالا
نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۶- بندر امام خمینی

• موقعیت

واقع در استان خوزستان و سواحل خلیج فارس

فاصله تا تهران: ۸۵۰ کیلومتر

فاصله تا اهواز: ۱۰۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۱۸ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای، ریلی

جدول ۴-۸- امکانات بندر امام خمینی [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۱۱	۵۲	۲۴۰	سیلوی غلات	۱	۵۲۲	۲۶۲	۱۱۰۰۰
۱۳		۱,۰۴۰	کانتینری	۵			
۱۱ - ۱۳		۳,۵۵۰	فله، کیسه‌ای، متفرقه	۲۳			
۱۲ - ۱۳		۵۴۸	مواد ساختمانی	۳			
۱۳		۱۷۵	پودرهای صنعتی	۲			
۱۰ - ۱۴		۷۲۵	نفتی	۴			
۱۲ - ۱۳		۳۶۵	روغن مایع	۲			

• خدمات جابجایی کالا

غلات، فله خشک، فله مایع، مواد معدنی، مواد نفتی، کالای عمومی و کالای کلتینری

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا، سیلوی غلات، مخازن نگهداری فله مایع و مواد نفتی

۴-۲-۷- بندر بوشهر

• موقعیت

واقع در استان بوشهر و سواحل خلیج

فارس

فاصله تا تهران: ۱۱۰۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۳ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۹- امکانات بندر بوشهر [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۴ - ۹/۵	۸	۲۸۶	صادرات	۱	۲۸/۷	۳۰/۵	۱۲۶/۶۵
		۱,۳۰۳	عمومی	۱۰			
		۲۵۰	نفتی و فراورده‌های نفتی	۱			
		۳۸۸	کانتینری	۲			
		۱۵	رو-رو	۱			

• خدمات جابجایی کالا

مواد نفتی، فله خشک، کالای عمومی،
کالای کانتینری، کالای سردخانه‌ای، مواد
معدنی و مصالح ساختمانی

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۸- بندر لنگه

• موقعیت

واقع در استان هرمزگان و سواحل خلیج فارس

فاصله تا تهران: ۱۷۰۰ کیلومتر

فاصله تا مرکز استان: ۱۸۵ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۶ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۱۰- امکانات بندر لنگه [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۵/۵	۱/۵	۴۸۰	چند منظوره	۲	۶/۷	۲۵	۳۶
		۲۰	رو-رو	۱			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

فله خشک، مواد معدنی، کالای عمومی،
مسافری

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا

۹-۲-۴- بندر شهید رجایی

• موقعیت

واقع در استان هرمزگان و سواحل خلیج فارس

فاصله تا تهران: ۱۳۵۰ کیلومتر

فاصله تا بندر عباس: ۲۰ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۴۰ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای، ریلی

جدول ۴-۱۱- امکانات بندر شهید رجایی [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۷/۵ - ۱۵	۸۹	۱,۷۸۸	کانتینری	۷	۲۴۷	۵۴۹	۴,۸۰۰
		۴,۵۱۹	عمومی	۱۸			
		۱,۰۱۵	نفتی و فرآورده‌های نفتی	۳			
		۱,۴۷۹	بندر خلیج فارس	۱۰			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

مواد نفتی، روغن‌های خوراکی، مواد معدنی، غلات، کالای عمومی، کالای کانتینری

• خدمات نگهداری کالا

نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۱۰- بندر شهید باهنر

• موقعیت

واقع در سواحل خلیج فارس و غرب شهر

بندرعباس

فاصله تا تهران: ۱۳۳۳ کیلومتر

فاصله تا اولین فرودگاه: ۲۰ کیلومتر

نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای، ریلی

جدول ۴-۱۲- امکانات بندر شهید باهنر [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (میلیون تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها (هکتار)	مساحت کل بندر (هکتار)
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)			
۷ - ۱۰/۲	۲/۵	۸۶۰	فله عمومی	۵	۲۴	۴/۵	۱۶
		۶۰	باری و مسافری	۳			
		۲۰	مسافری	۱			
		۳۳۵	نفتی	۲			
		۱۷۲	در اختیار شایلات	۱			

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

مواد نفتی، فله، کالای عمومی و خشک و
مسافری

• خدمات نگهداری کالا

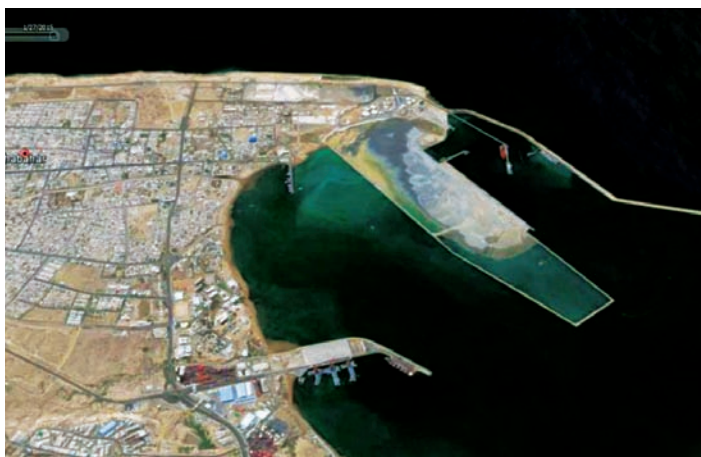
نگهداری و پردازش کالا

۴-۲-۱۱- بندر چابهار

• موقعیت

واقع در استان سیستان و بلوچستان و
سواحل دریای عمان
فاصله تا تهران: ۱۹۶۱ کیلومتر
فاصله تا زاهدان: ۶۷۰ کیلومتر
فاصله تا اولین فرودگاه: ۴۵ کیلومتر
نوع دسترسی: هوایی، جاده‌ای

جدول ۴-۱۳- امکانات بندر چابهار [۱۷]

عمق آب‌خور (متر)	ظرفیت پذیرش کالا (هزار تن)	اسکله			مساحت انبار مسقف (هزار متر مربع)	مساحت کل انبارها	مساحت کل بندر (هکتار)	
		طول (متر)	کاربری	تعداد (پست)				
۸ - ۱۱	۱۳۰	۵۶۵	چند منظوره	۳	۳۰	۱۶ هکتار	۲۵۴	شهید بهشتی
-۸	۲۵	۱۵۰	عمومی	۱				
-۹	۲۵	۱۵۰	نفتی	۱				
۲ - ۵/۵	۱۰	۱۸۰	عمومی و لنج	۴	۳	۳۵ هزار متر مربع	۳۰	شهید کلاتری
-۱۱/۵	۴۵	۲۳۵	چند منظوره	۱				

• خدمات جابجایی کالا و مسافر

مواد نفتی، فله خشک، کالای عمومی و
کلتینری

• خدمات نگهداری کالا

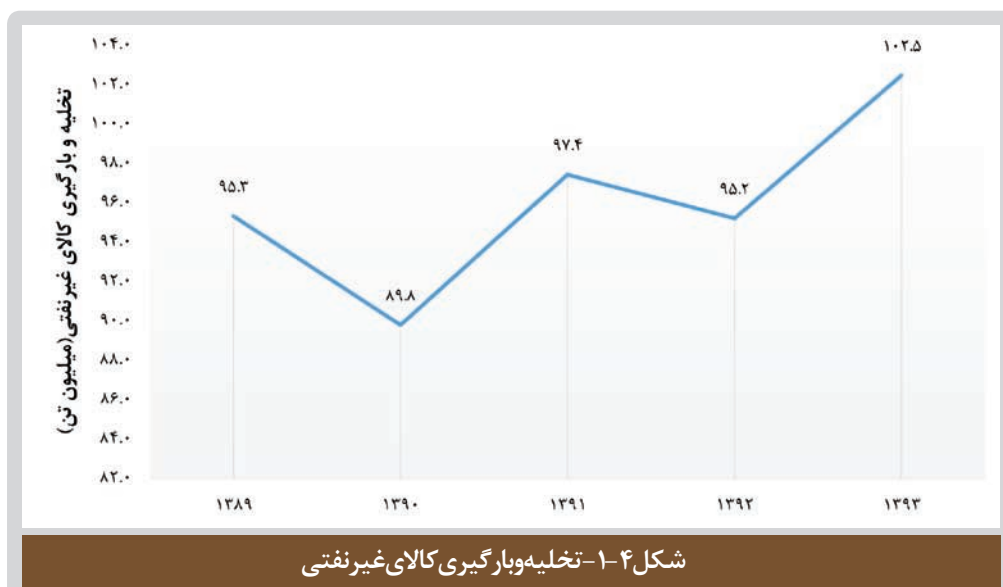
نگهداری و پردازش کالا

۳-۴- حمل و نقل دریایی

جدول ۴-۱۴- جابجایی کالاهای غیر نفتی^۱ (ارقام: تن) [۱۷]

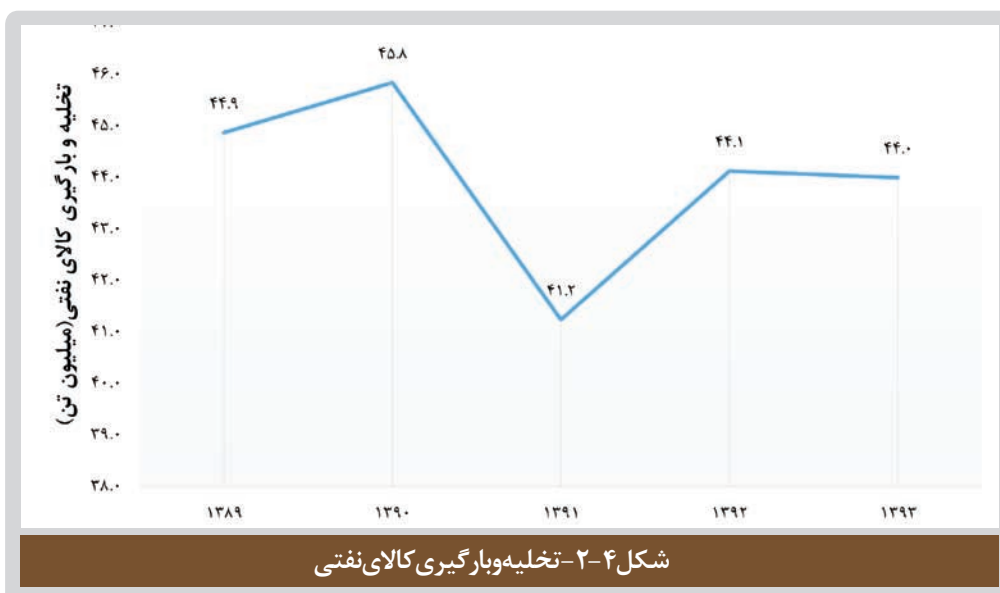
شرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
تخلیه و بارگیری	۹۵,۳۲۹,۸۴۴	۸۹,۷۹۶,۵۱۲	۹۷,۴۳۸,۵۰۸	۹۵,۲۰۵,۷۲۸	۱۰۲,۴۷۴,۶۷۲
تخلیه	۵۳,۶۲۱,۴۸۵	۴۹,۰۴۵,۳۹۸	۵۱,۳۸۵,۰۴۴	۴۲,۹۴۲,۷۷۴	۵۲,۶۵۶,۳۲۵
بارگیری	۴۱,۷۰۸,۳۵۹	۴۰,۷۵۱,۱۱۴	۴۶,۰۵۳,۴۶۴	۵۲,۲۶۲,۹۵۴	۴۹,۸۱۸,۳۴۷
واردات	۴۷,۲۷۵,۴۱۷	۴۲,۲۲۴,۳۰۰	۴۴,۶۶۰,۲۹۳	۳۵,۱۴۴,۸۶۶	۴۱,۰۰۲,۸۸۵
صادرات	۳۲,۷۵۵,۳۳۸	۳۱,۶۰۳,۰۳۶	۳۶,۶۷۷,۱۰۸	۴۴,۳۳۷,۷۹۴	۴۱,۳۶۲,۷۴۱
ترانزیت	۱,۵۸۴,۷۳۳	۱,۲۶۰,۶۶۴	۱,۲۶۹,۶۱۴	۲,۶۸۸,۴۷۸	۵,۸۲۷,۶۵۶
ترانشیپ	۳,۴۸۸,۲۷۰	۳,۲۹۹,۹۶۶	۳,۰۵۱,۲۸۸	۲,۲۰۳,۴۳۱	۲,۳۷۹,۲۴۹
کاپوتاژ	۷,۹۸۹,۹۵۸	۸,۸۲۸,۰۱۳	۹,۸۰۲,۰۷۶	۹,۰۵۵,۷۷۳	۹,۴۹۵,۴۲۰
سایر رویه ها	۲,۲۳۶,۱۲۸	۲,۵۸۰,۵۳۳	۱,۹۷۸,۱۲۹	۱,۷۷۵,۳۸۶	۲,۴۰۶,۷۲۱

۱. آمار عملکرد حمل و نقل مربوط به بنادر آبادان، امام خمینی، امیرآباد، انزلی، بوشهر، پایانه مسافری شهید حقانی، جاسک، چابهار، خرمشهر، شهید باهنر، شهید رجایی، فریدونکنار، قشم، گناوه، لنگه، نکا و نوشهر است.

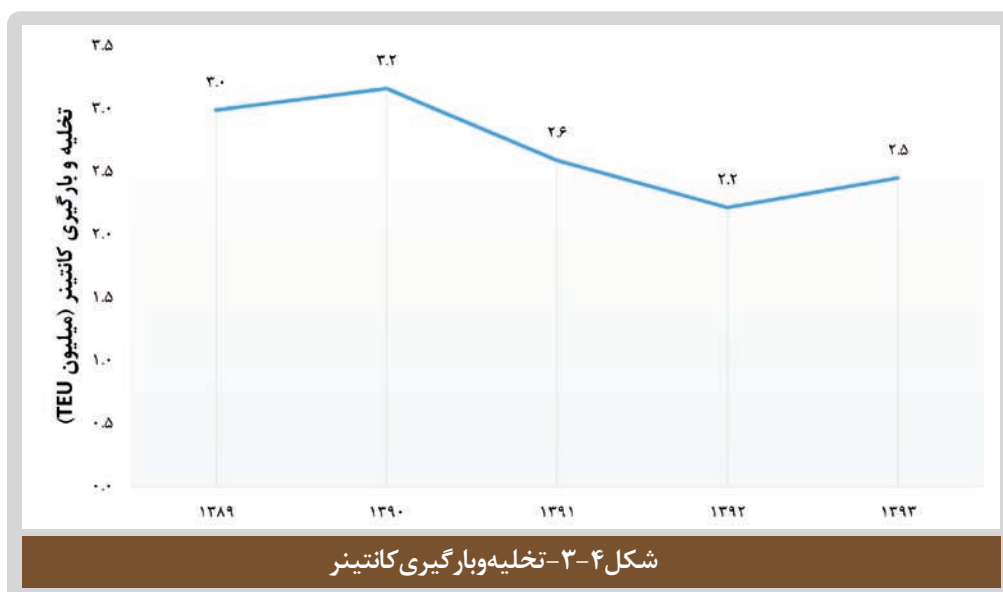
جدول ۴-۱۵- جابجایی کالاهای نفتی (ارقام: تن) [۱۷]

شرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
تخلیه و بارگیری	۴۴,۸۷۸,۸۳۰	۴۵,۸۴۹,۳۳۴	۴۱,۲۴۵,۷۸۲	۴۴,۱۳۱,۸۱۸	۴۴,۰۰۵,۶۴۵
تخلیه	۲۴,۴۲۰,۱۰۹	۲۱,۵۴۳,۰۷۷	۲۲,۰۴۲,۷۴۶	۲۳,۷۶۴,۶۴۳	۲۲,۶۹۱,۹۹۹
بارگیری	۲۰,۴۵۸,۷۲۱	۲۴,۳۰۶,۲۵۷	۱۹,۲۰۳,۰۳۶	۲۰,۳۶۷,۱۷۵	۲۱,۳۱۳,۶۴۷
واردات	۳,۲۲۴,۱۳۸	۱,۸۹۹,۱۷۶	۹۴۶,۶۷۰	۱,۵۵۰,۵۷۲	۱,۷۳۰,۴۲۴
صادرات	۱۳,۰۲۳,۳۷۹	۱۴,۵۸۸,۳۴۱	۷,۵۷۶,۱۹۳	۹,۰۷۳,۲۱۱	۱۱,۰۵۶,۰۴۶
ترانزیت	۲,۵۴۲,۳۸۵	۳,۲۰۵,۳۴۲	۴,۳۹۲,۹۳۳	۵,۰۹۸,۶۸۳	۴,۹۴۲,۸۹۰
ترانشیپ	۱۱,۶۲۱	۶,۱۴۰	۰	۰	۰
کاپوتاژ	۲۶,۰۴۸,۸۷۵	۲۶,۱۰۷,۶۰۱	۲۸,۳۱۵,۹۷۲	۲۸,۳۶۳,۵۴۹	۲۶,۱۸۱,۷۵۹
سایر رویه ها	۲۸,۴۳۲	۴۲,۷۳۴	۱۴,۰۱۴	۴۵,۸۰۳	۹۴,۵۲۷

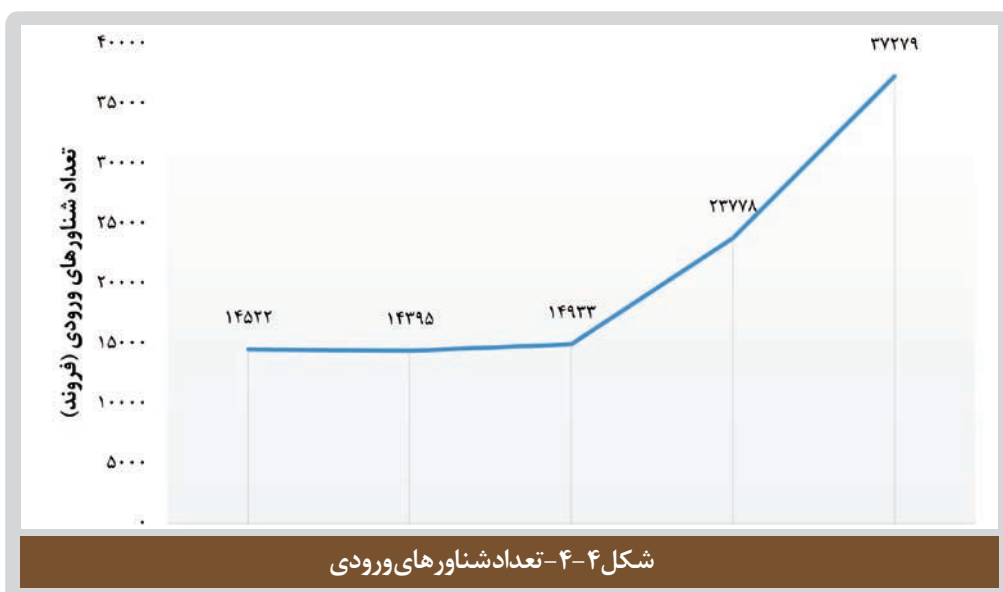
جدول ۴-۱۶- تخلیه و بارگیری کانتینر (ارقام: TEU) [۱۷]

شرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳
کانتینر پر	۲,۰۱۹,۸۵۸	۲,۰۳۷,۳۸۷	۱,۷۳۷,۰۶۶	۱,۵۱۸,۴۳۶	۱,۶۸۳,۲۷۶
کانتینر خالی	۹۷۳,۸۲۸	۱,۱۲۷,۱۷۹	۸۵۶,۶۱۹	۷۰۱,۴۶۸	۷۷۱,۸۱۶
کل	۲,۹۹۳,۶۸۶	۳,۱۶۴,۵۶۶	۲,۵۹۳,۶۸۵	۲,۲۱۹,۹۰۴	۲,۴۵۵,۰۹۲

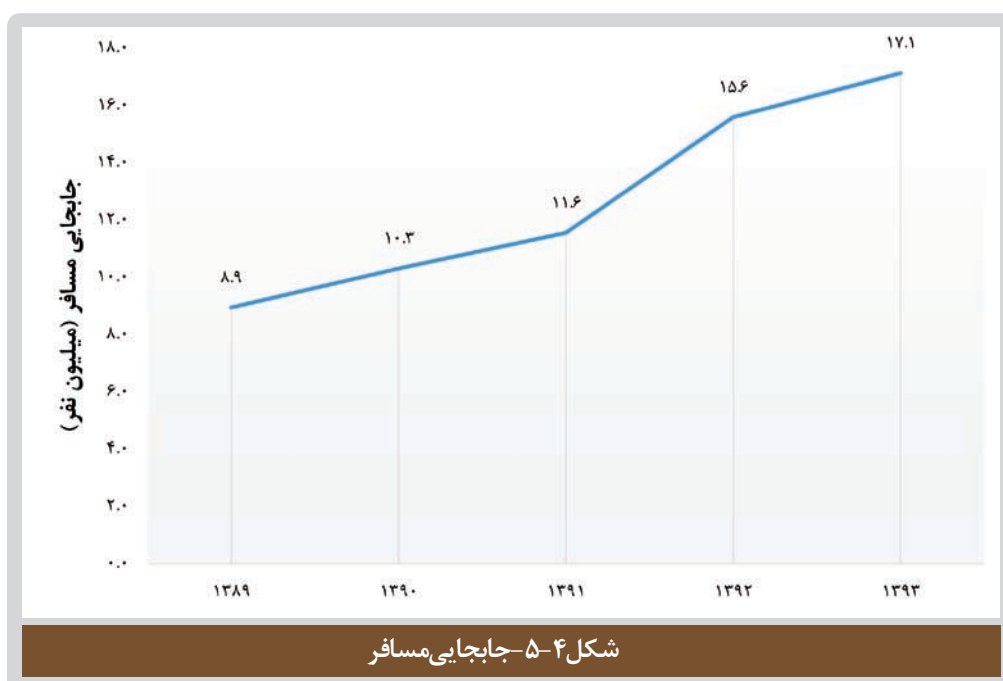
جدول ۴-۱۷- تعداد شناورهای ورودی (ارقام: فروند) [۱۷]

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	شرح	تعداد شناور ورودی
۹,۳۱۲	۸,۴۴۰	۸,۸۳۲	۹,۱۹۰	۱۰,۱۰۱	بالای هزار تن	
۲۷,۹۶۷	۱۵,۳۳۸	۶,۱۰۱	۵,۲۰۵	۴,۴۲۱	زیر هزار تن	
۳۷,۲۷۹	۲۳,۷۷۸	۱۴,۹۳۳	۱۴,۳۹۵	۱۴,۵۲۲	کل	

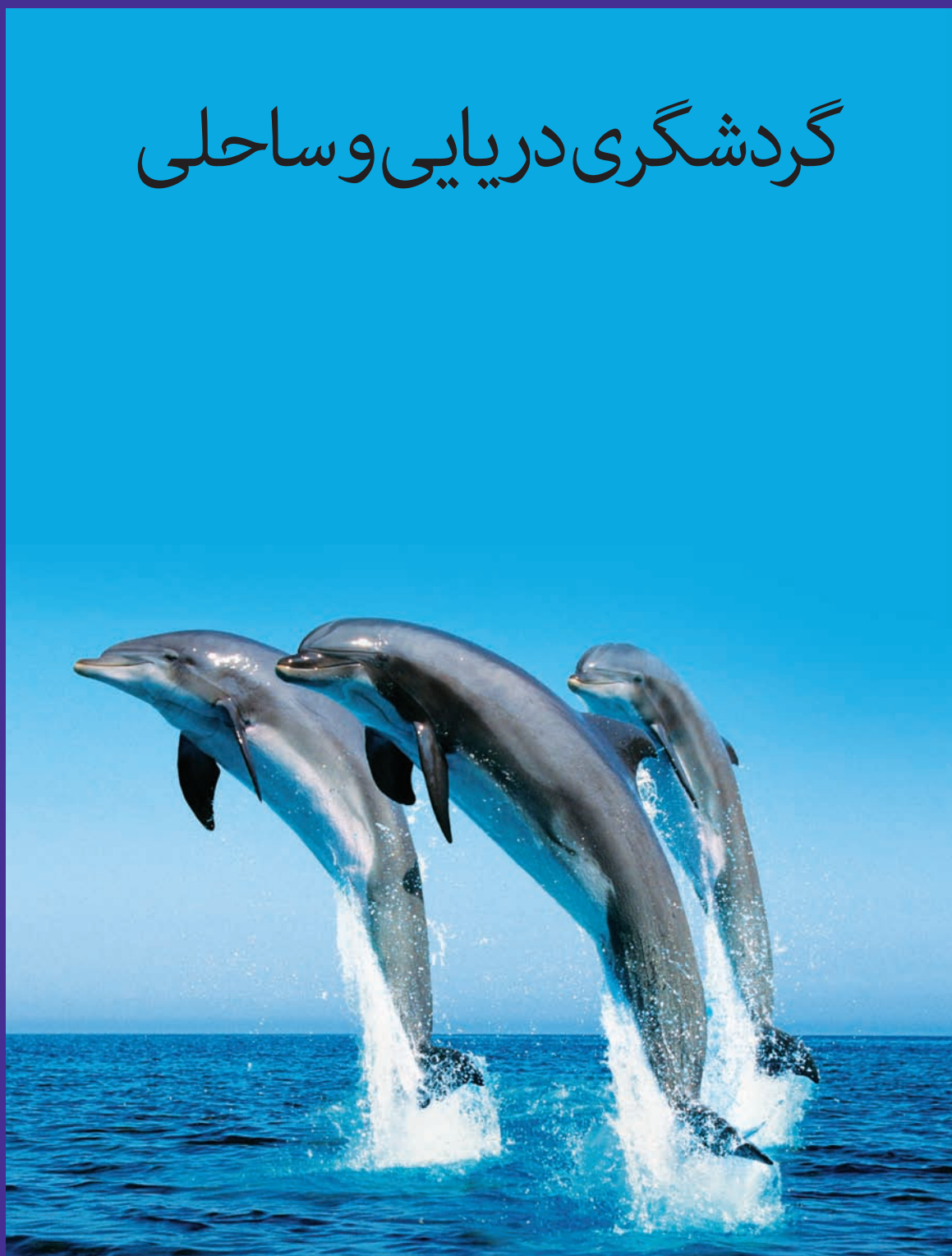

جدول ۴-۱۸- جابجایی مسافر (ارقام: نفر) [۱۷]

۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	فعالیت	
۸,۵۵۹,۹۳۸	۷,۷۹۰,۵۸۶	۵,۸۲۶,۴۷۷	۵,۱۹۳,۷۹۵	۴,۴۸۰,۷۶۰	ورودی	جابجایی مسافر
۸,۵۸۰,۳۴۷	۷,۸۰۴,۹۰۲	۵,۷۲۹,۲۱۵	۵,۱۲۴,۲۵۸	۴,۴۶۷,۱۲۵	خروجی	
۱۷,۱۴۰,۲۸۵	۱۵,۵۹۵,۴۸۸	۱۱,۵۵۵,۶۹۲	۱۰,۳۱۸,۰۵۳	۸,۹۴۷,۸۸۵	کل	

گردشگری دریایی و ساحلی

۵-۱- مقدمه

گردشگری دریایی، مطابق با تعاریف بین‌المللی "آن دسته از فعالیت‌های تفریحی است که شامل سفر به دور از محل اقامت و به مکان یا محلی که به عنوان میزبان بر محیط زیست دریایی تمرکز دارد"، می‌باشد. بنابراین، شامل طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها، مانند غواصی و زیر آبی، موج سواری، ماهیگیری، مشاهده پستانداران و پرندگان دریایی، کشتی کروز و صنایع کشتی سازی، تمام فعالیت‌های ساحلی، قایقرانی در دریا، بازدید از روستاهای ماهیگیری و فانوس‌های دریایی، موزه دریایی، قایقرانی پارویی و موتوری، حوادث/رویدادهای دریایی، گردشگری در قطب شمال و قطب جنوب و موارد مشابه می‌شود.

زمینه‌های مورد علاقه و پژوهش در گردشگری دریایی

گردشگری ساحلی و دریایی طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها، محیط، صنایع و سازمان‌ها را پوشش می‌دهد:

- تاسیسات، موسسات، ساخت شناور و صنایع ساحل و فراساحل مرتبط با گردشگری دریایی
- رویدادها و جاذبه‌های ساحلی
- حیات وحش گردشگری دریایی
- آموزش
- مناطق حفاظت شده دریایی
- شیلات
- ورزش‌ها / تفریحات و سرگرمی‌های آبی
- صنعت کروز
- اثرات گردشگری دریایی
- جابه‌جایی / تحرک و ایمنی
- تاریخچه و میراث
- مسافرت با قایق تفریحی / قایقرانی / اسکله
- تفرجگاه‌های گردشگری دریایی
- گردشگری جزیره
- باستان‌شناسی زیر آب
- گردشگری فانوس
- حاکمیت و سیاست‌گذاری
- گردشگری غذاهای دریایی
- صخره‌های مرجانی

در این میان کشور ما با برخورداری از جاذبه‌های بالقوه و بالفعل خود در گردشگری دریایی به جز در مواردی محدود مانند طرح‌های سالم‌سازی در سواحل شمالی کشور و مراکز تفریحات و ورزش‌های آبی در شمال و جنوب و تعداد محدودی شناورهای تفریحی و گشت‌های دریایی، نه تنها در میان کشورهای فعال در این زمینه جایگاهی ندارد بلکه در سطح ملی نیز رضایت‌بخش نیست.

در خصوص وضعیت فعالیت‌های گردشگری دریایی اطلاعات به روز و مطابق با تعاریف واحد در سطح کشور، موجود نمی‌باشد. لذا در صورت فعال شدن هر بخش از فعالیت‌ها، مطمئناً شاخص‌های آماری مرتبط با آن گسترش خواهد یافت، بدین منظور شاخص‌های موجود و یا قابل احصاء در حال حاضر به شرح ذیل اعلام می‌گردد:

شاخص‌های آماری موجود در گردشگری دریایی

- تعداد گردشگران ورودی به کشور به تفکیک مرزهای دریایی و استان
- تعداد گردشگران خروجی از کشور به تفکیک مرزهای دریایی و استان

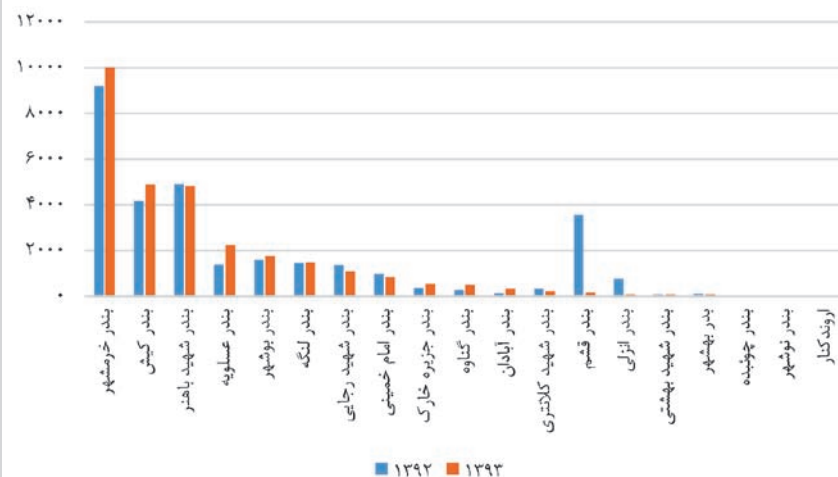
شاخص‌های آماری قابل احصاء در گردشگری دریایی

- تعداد طرح‌های سالم‌سازی شنا به تفکیک استان، شهرستان (آمار تا پایان سال ۱۳۹۱ موجود می‌باشد).
- احصاء مراکز اقامتی موجود در نوار ساحلی استان به تفکیک درجه، تعداد اتاق، تعداد تخت
- تعداد مراکز پذیرایی موجود در مسیرهای استان‌های ساحلی کشور
- احصاء تعداد جشنواره‌ها، نمایشگاه‌های مرتبط با گردشگری دریایی
- تعداد مراکز تفریحی و ورزش‌های دریایی/آبی
- تعداد بسته‌های سرمایه‌گذاری موجود در زمینه گردشگری دریایی
- تعداد اسکله‌های تفریحی
- تعداد شناورهای تفریحی با اعلام ظرفیت
- سنت‌ها، ویژگی‌های فرهنگی خاص، موسیقی و غذاهای دریایی در مناطق دریایی کشور
- بناها و آثار تاریخی دریایی و ساحلی
- تعداد مناطق نمونه گردشگری معرفی شده در استان‌های ساحلی یا جزایر کشور

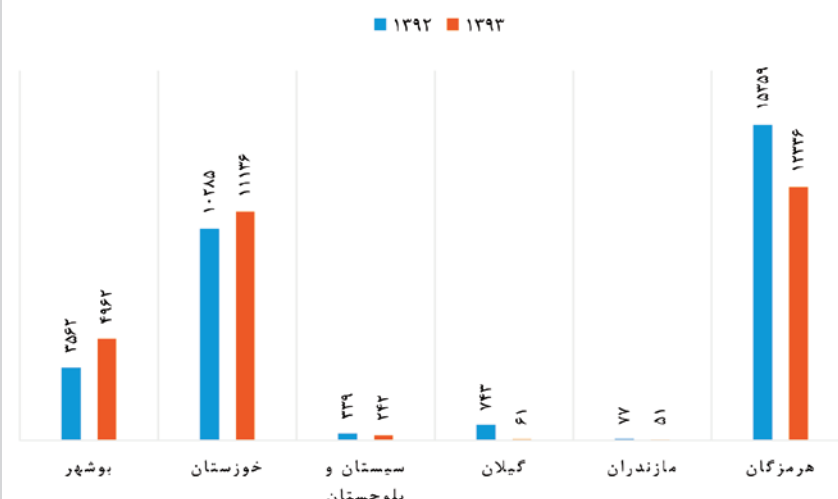
۵-۲- آمار در دسترس در حوزه گردشگری دریایی و ساحلی

جدول ۵-۱- گردشگران ورودی از طریق مرزهای دریایی (ارقام: نفر) [۶]

ردیف	نام بندرگاه	نام استان	سال ۱۳۹۲	سال ۱۳۹۳	درصد رشد ۹۳ به ۹۲
۱	خرمشهر	خوزستان	۹,۱۸۹	۱۰,۰۰۴	۸/۹
۲	بندر کیش	هرمزگان	۴,۱۶۵	۴,۸۸۵	۱۷/۳
۳	شهید باهنر	هرمزگان	۴,۸۹۸	۴,۷۸۸	-۲/۲
۴	عسلویه	بوشهر	۱,۳۶۸	۲,۲۳۸	۶۳/۶
۵	بندر بوشهر	بوشهر	۱,۵۸۸	۱,۷۲۵	۸/۶
۶	بندر لنگه	هرمزگان	۱,۴۳۹	۱,۴۵۲	۰/۹
۷	شهید رجایی	هرمزگان	۱,۳۲۸	۱,۰۷۱	-۱۹/۴
۸	امام خمینی	خوزستان	۹۷۴	۸۰۸	-۱۷
۹	بندر جزیره خارک	بوشهر	۳۵۳	۵۲۷	۴۹/۳
۱۰	بندر گناوه	بوشهر	۲۵۳	۴۷۲	۸۶/۶
۱۱	بندر آبادان	خوزستان	۱۰۵	۲۹۵	۱۸۱
۱۲	بندر شهید کلاتری	سیستان و بلوچستان	۲۹۰	۱۹۱	-۳۴/۱
۱۳	بندر قشم	هرمزگان	۳,۵۲۹	۱۴۰	-۰/۹۶
۱۴	بندر انزلی	گیلان	۷۴۳	۶۱	-۹۱/۸
۱۵	بندر شهید بهشتی	سیستان و بلوچستان	۴۹	۵۱	۴/۱
۱۶	بندر بهشهر	مازندران	۶۶	۴۴	-۳۳/۳
۱۷	بندر چوئبده	خوزستان	۱۱	۲۶	۱۳۶/۴
۱۸	بندر نوشهر	مازندران	۱۱	۷	-۳۶/۴
۱۹	اروندکنار	خوزستان	۶	۳	-۵۰
۲۰	بندر لاوان	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۱	بندر جاسک	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۲	ملشهر	خوزستان	۰	۰	۰
۲۳	ابوموسی	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۴	بندر پارس جنوبی	بوشهر	۰	۰	۰
۲۵	پارسیان	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۶	بندر میناب	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۷	بندر خمیر	هرمزگان	۰	۰	۰
	نامشخص	-	۰	۷۸۳	-
مجموع			۳۰,۳۶۵	۲۹,۵۷۱	-۲/۶
سهم ورودی از مرزهای دریایی نسبت به کل مرزهای کشور					۰/۵۹ درصد

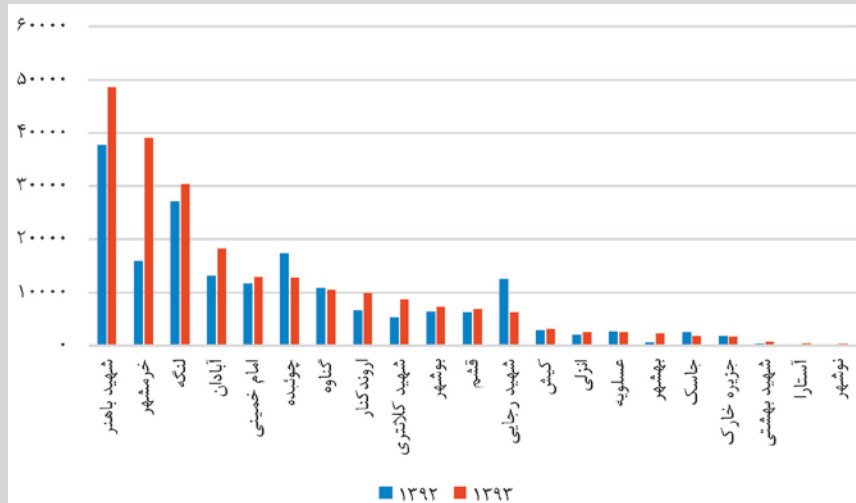
شکل ۵-۱- مقایسه گردشگران ورودی به کشور از طریق مرزهای دریایی در سال‌های ۹۲ و ۹۳

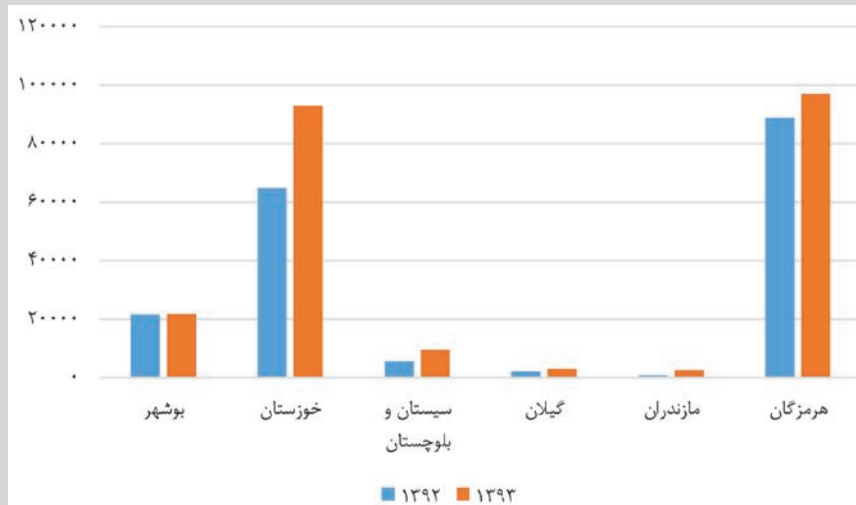
شکل ۵-۲- مقایسه گردشگران ورودی به کشور از طریق مرزهای دریایی استان‌های ساحلی در سال‌های ۹۲ و ۹۳

جدول ۵-۲- گردشگران خروجی از طریق مرزهای دریایی (ارقام: نفر) [۶]

ردیف	بندر	استان	۱۳۹۲	۱۳۹۳	درصد رشد ۹۳ به ۹۲
۱	شهید باهنر	هرمزگان	۳۷,۷۲۹	۴۸,۵۶۷	۲۸/۷
۲	خرمشهر	خوزستان	۱۵,۹۱۷	۳۹,۰۹۷	۱۴۵/۶
۳	لنگه	هرمزگان	۲۷,۰۸۷	۳۰,۳۲۲	۱۱/۹
۴	آبادان	خوزستان	۱۳,۱۲۰	۱۸,۲۶۵	۳۹/۲
۵	امام خمینی	خوزستان	۱۱,۷۳۵	۱۲,۸۸۰	۹/۸
۶	چوئبده	خوزستان	۱۷,۳۳۲	۱۲,۷۷۸	-۲۶/۳
۷	گناوه	بوشهر	۱۰,۷۴۸	۱۰,۴۵۴	-۲/۷
۸	اروندکنار	خوزستان	۶,۶۱۸	۹,۸۲۷	۴۸/۵
۹	شهید کلاتری	سیستان و بلوچستان	۵,۲۴۵	۸,۶۷۷	۶۵/۴
۱۰	بوشهر	بوشهر	۶,۴۱۵	۷,۲۴۵	۱۲/۹
۱۱	قشم	هرمزگان	۶,۲۲۸	۶,۸۱۵	۹/۴
۱۲	شهید رجایی	هرمزگان	۱۲,۴۸۵	۶,۲۲۱	-۵۰/۲
۱۳	کیش	هرمزگان	۲,۸۷۲	۳,۰۹۸	۷/۹
۱۴	انزلی	گیلان	۲,۰۲۹	۲,۵۲۰	۲۴/۲
۱۵	عسلویه	بوشهر	۲,۵۵۵	۲,۴۶۸	-۳/۴
۱۶	بهشهر	مازندران	۶۱۱	۲,۲۶۲	۲۷۰/۲
۱۷	جاسک	هرمزگان	۲,۴۴۴	۱,۷۳۲	-۲۹/۱
۱۸	جزیره خارک	بوشهر	۱,۷۳۳	۱,۵۸۲	-۸/۷
۱۹	شهید بهشتی	سیستان و بلوچستان	۲۲۶	۷۳۳	۲۲۴/۳
۲۰	آستارا	گیلان	۰	۳۵۰	-
۲۱	نوشهر	مازندران	۲۰	۳۰۲	۱۴۱۰
۲۲	لاوان	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۳	ملشهر	خوزستان	۰	۰	۰
۲۴	ابوموسی	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۵	پارس جنوبی	بوشهر	۰	۰	۰
۲۶	پارسیان	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۷	میناب	هرمزگان	۰	۰	۰
۲۸	خمیر	هرمزگان	۰	۰	۰
مجموع			۱۸۳,۱۴۹	۲۲۶,۱۹۵	۲۳/۵
سهم خروجی از مرزهای دریایی نسبت به کل مرزهای کشور			۳ درصد		

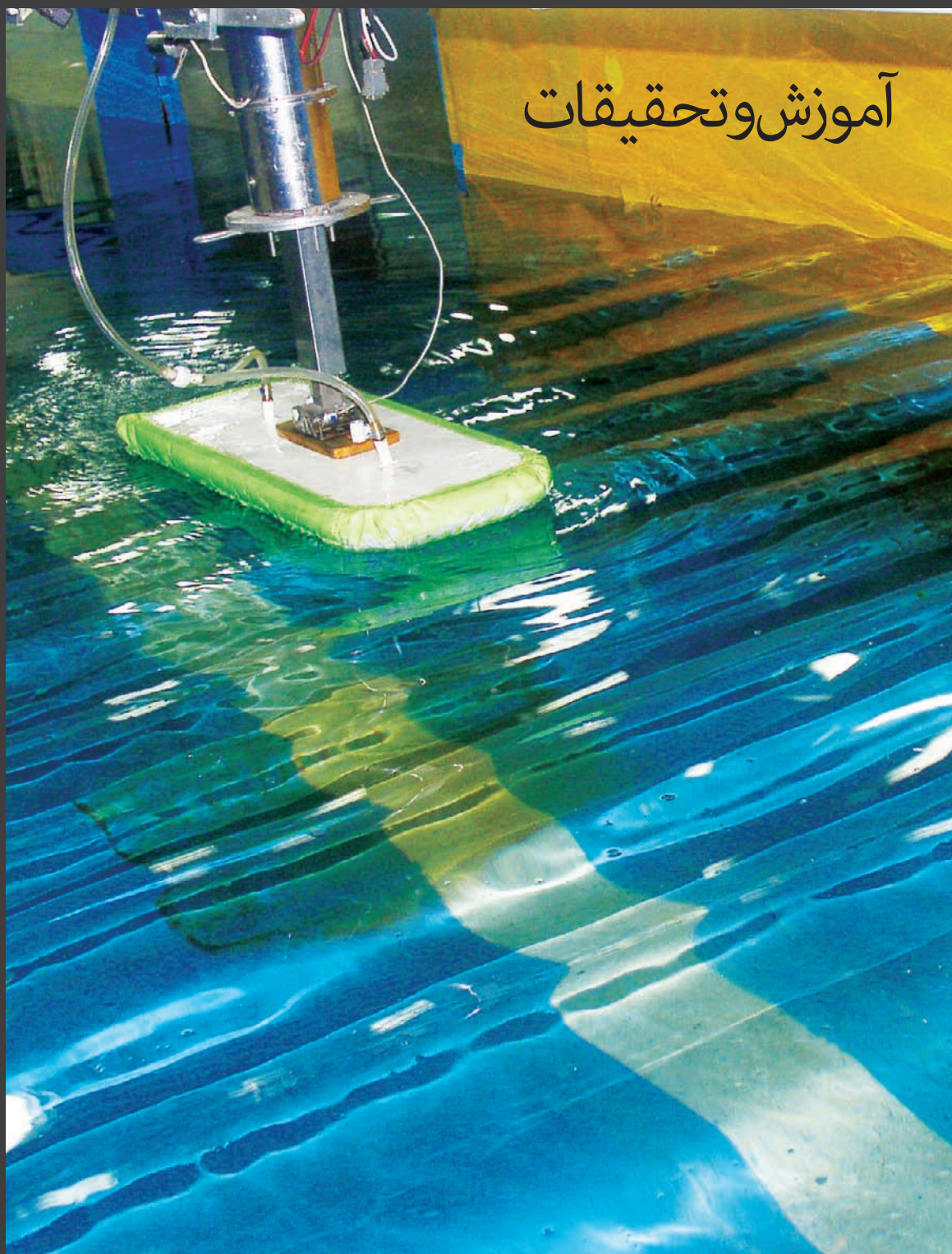
شکل ۵-۳- مقایسه گردشگران خروجی از کشور از طریق مرزهای دریایی در سال‌های ۹۲ و ۹۳

شکل ۵-۴- مقایسه گردشگران خروجی از کشور از طریق مرزهای دریایی استان‌های ساحلی در سال‌های ۹۲ و ۹۳

فصل ششم

آموزش و تحقیقات

۶-۱- مقدمه

با توجه به اینکه یکی از حوزه‌های مورد بررسی در آمارنامه، وضعیت آموزش و تحقیقات در حوزه‌های دریایی است، با بررسی‌های انجام شده تعدادی از مهم‌ترین شاخص‌ها که وضعیت موجود را بهتر به تصویر می‌کشند شناسایی و استخراج شدند.

گروه‌های آموزشی از طرف سازمان یونسکو به ۶ دسته تقسیم‌بندی شده که عبارتند از:

(۱) گروه علوم انسانی

(۲) گروه علوم پایه

(۳) گروه فنی و مهندسی

(۴) گروه کشاورزی، دامپزشکی و منابع طبیعی

(۵) گروه علوم پزشکی

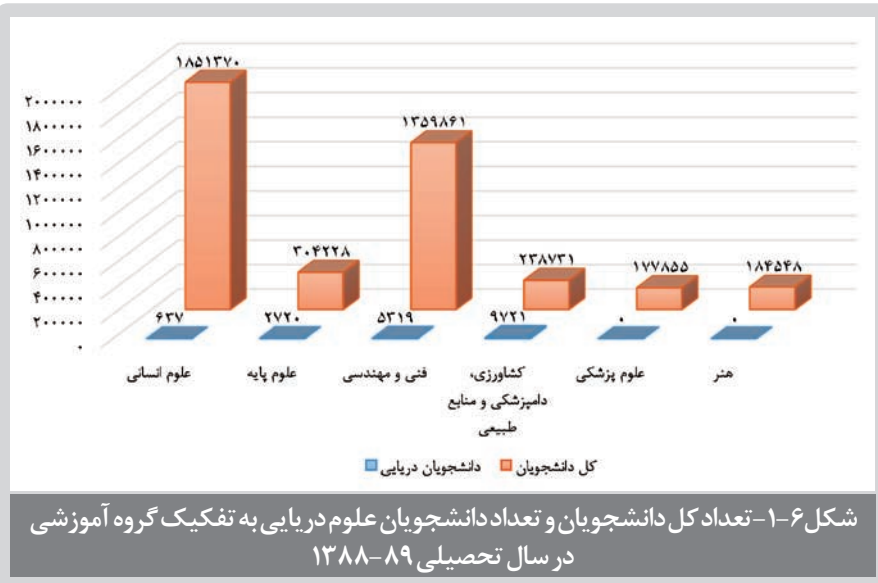
(۶) گروه هنر

مقاطع تحصیلی نیز به چهار دسته کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا تقسیم‌بندی شده‌اند. قابل ذکر است که آمار مربوط به همه این شاخص‌ها در دسترس نیست و آمارهایی نیز که موجود است مربوط به سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ می‌باشند. بنابراین با توجه به ضرورت شناخت وضعیت موجود، لازم است که آمارهای مربوط به هر شاخص در آینده نزدیک استخراج یا به هنگام شوند. در ادامه آمار مربوط به شاخص‌های موجود و نمودارهای مربوطه درج گردیده است.

۶-۲- آموزش

جدول ۶-۱- سهم دانشجویان رشته‌های دریایی در گروه‌های آموزشی [۳]

ردیف	گروه آموزشی	تعداد کل دانشجویان	تعداد دانشجویان رشته‌های دریایی	نسبت دانشجویان رشته‌های دریایی در هر گروه (درصد)
۱	علوم انسانی	۱,۸۵۱,۳۷۰	۶۳۷	۰/۰۳
۲	علوم پایه	۳۰۴,۲۲۸	۲,۷۲۰	۰/۹
۳	فنی و مهندسی	۱,۳۵۹,۸۶۱	۵,۳۱۹	۰/۴
۴	کشاورزی، دامپزشکی و منابع طبیعی	۲۳۸,۷۳۱	۹,۷۲۱	۴/۱
۵	علوم پزشکی	۱۷۷,۸۵۵	۰	۰
۶	هنر	۱۸۴,۵۴۸	۰	۰
	مجموع	۴,۱۱۶,۵۹۳	۱۸,۳۹۷	۰/۴۵

جدول ۶-۲- توزیع دانشجویان، دانش‌آموختگان^۱ و اعضای هیئت علمی رشته‌های دریایی گروه‌های آموزشی در [۳]

ردیف	گروه آموزشی	توزیع دانشجویان رشته‌های دریایی در هر گروه	توزیع دانش‌آموختگان رشته‌های دریایی در هر گروه	توزیع اعضای هیئت علمی رشته‌های دریایی در هر گروه
۱	علوم انسانی	۳	۶	۰/۴۴
۲	علوم پایه	۱۵	۹	۴۲/۹۲
۳	فنی و مهندسی	۲۹	۲۱	۹/۹۶
۴	کشاورزی، دامپزشکی و منابع طبیعی	۵۳	۶۴	۴۶/۶۸
۵	علوم پزشکی	۰	۰	۰
۶	هنر	۰	۰	۰

۱. تعداد دانش‌آموختگان از سال تحصیلی ۶۷-۱۳۶۶ تا پایان سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ محاسبه شده است.

جدول ۳-۶- تعداد و توزیع دانشجویان و دانش آموختگان رشته‌های دریایی در مقاطع تحصیلی [۳]

ردیف	مقطع تحصیلی	دانشجویان		دانش آموختگان	
		تعداد دانشجویان رشته‌های دریایی	توزیع دانشجویان رشته‌های دریایی	تعداد دانش آموختگان رشته‌های دریایی	توزیع دانش آموختگان رشته‌های دریایی
۱	کاردانی	۲,۳۸۴	۱۳	۶,۴۵۶	۳۲/۵
۲	کارشناسی	۱۲,۸۵۸	۷۰	۹,۳۸۱	۴۷
۳	کارشناسی ارشد	۲,۸۷۸	۱۶	۳,۸۹۲	۲۰
۴	دکتری	۲۷۷	۱	۹۷	۰/۵

شکل ۳-۶- تعداد دانشجویان و دانش آموختگان رشته‌های علوم دریایی به تفکیک مقطع تحصیلی در سال ۸۹-۱۳۸۸

جدول ۴-۶- آمار مربوط به تعداد رشته‌ها و دانشگاه‌های دولتی دارای رشته‌های علوم دریایی در کشور (ارقام: تعداد) [۳]

ردیف	مقطع تحصیلی	تعداد دانشگاه‌ها	تعداد رشته‌ها
۱	کاردانی	۵	۲
۲	کارشناسی	۳۳	۱۰
۳	کارشناسی ارشد	۲۳	۲۰
۴	دکتری	۱۰	۵

جدول ۵-۶- آمار مربوط به تعداد رشته‌ها و دانشگاه‌های آزاد دارای رشته‌های علوم دریایی در کشور (ارقام: تعداد) [۳]

ردیف	مقطع تحصیلی	تعداد دانشگاه‌ها	تعداد رشته‌ها
۱	کاردانی	۱۰	۳
۲	کارشناسی	۲۵	۱۰
۳	کارشناسی ارشد	۱۴	۱۴
۴	دکتری	۱	۵

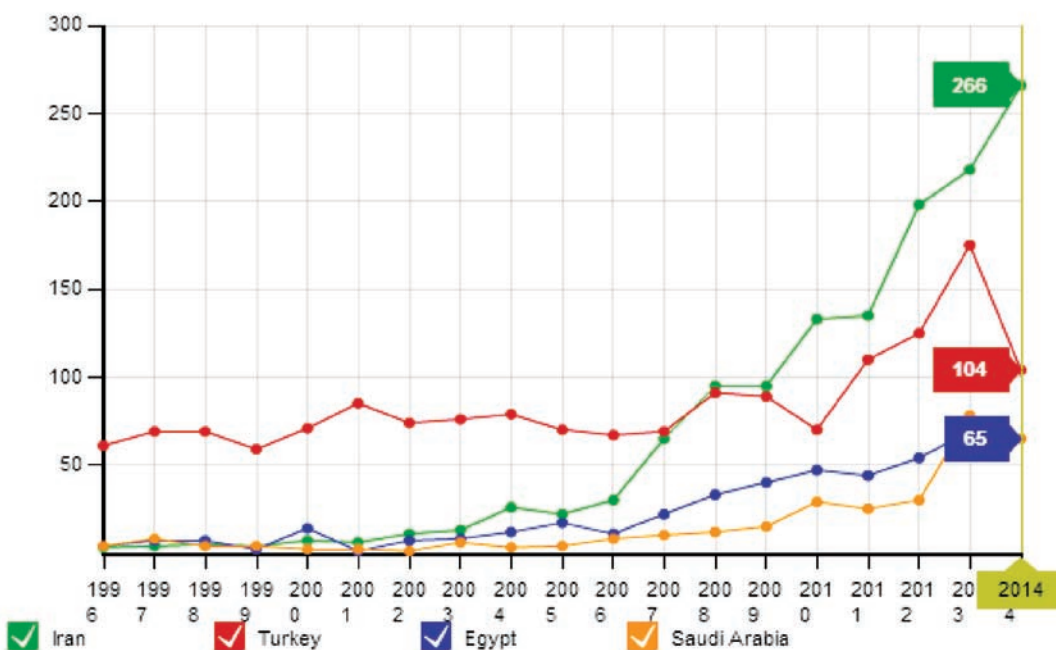
۳-۶- تحقیقات

جدول ۶-۶- مهم‌ترین همایش‌های برگزار شده در حوزه صنایع دریایی

تعداد همایش برگزار شده تا پایان سال ۱۳۹۳	تعداد مقالات					مجری اصلی	نام همایش
	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹		
۱۶	۲۶۳	۳۰۶	۲۴۲	۲۸۵	۲۳۳	انجمن مهندسی دریایی ایران	همایش سالانه صنایع دریایی
۱۱	۲۴۷	-	۲۷۷	-	۲۷۰	سازمان بنادر و دریانوردی	همایش بین‌المللی سواحل، بنادر و سازه‌های دریایی (ICOPMAS)
۲۲	۲۱	۱۶	۱۶	۱۶	۱۶	سازمان بنادر و دریانوردی	همایش هماهنگی ارگان‌های دریایی
۵	-	۱۱۷	-	۱۰۸	-	دانشگاه صنعتی شریف	همایش ملی فراساحل
۳	۸۰	-	۷۸	-	۳۷	انجمن علمی پژوهشی دریایی	همایش شناورهای تندرو

جدول ۶-۷- رتبه ایران در تعداد مقالات حوزه مهندسی دریادر خاورمیانه، سال ۲۰۱۴ [۱۸]

	Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1	Iran	266	0	107	69	0,40	28
2	Turkey	104	0	41	12	0,39	36
3	Egypt	65	0	10	7	0,15	22
4	Saudi Arabia	65	0	33	11	0,51	18
5	Israel	28	0	12	1	0,43	31
6	United Arab Emirates	21	0	4	0	0,19	10
7	Oman	16	0	11	10	0,69	9
8	Jordan	14	0	1	0	0,07	10
9	Qatar	9	0	3	2	0,33	7
10	Iraq	6	0	0	0	0,00	5
11	Lebanon	6	0	3	2	0,50	8
12	Kuwait	2	0	0	0	0,00	14
13	Syrian Arab Republic	2	0	0	0	0,00	5
14	Palestine	1	0	0	0	0,00	4

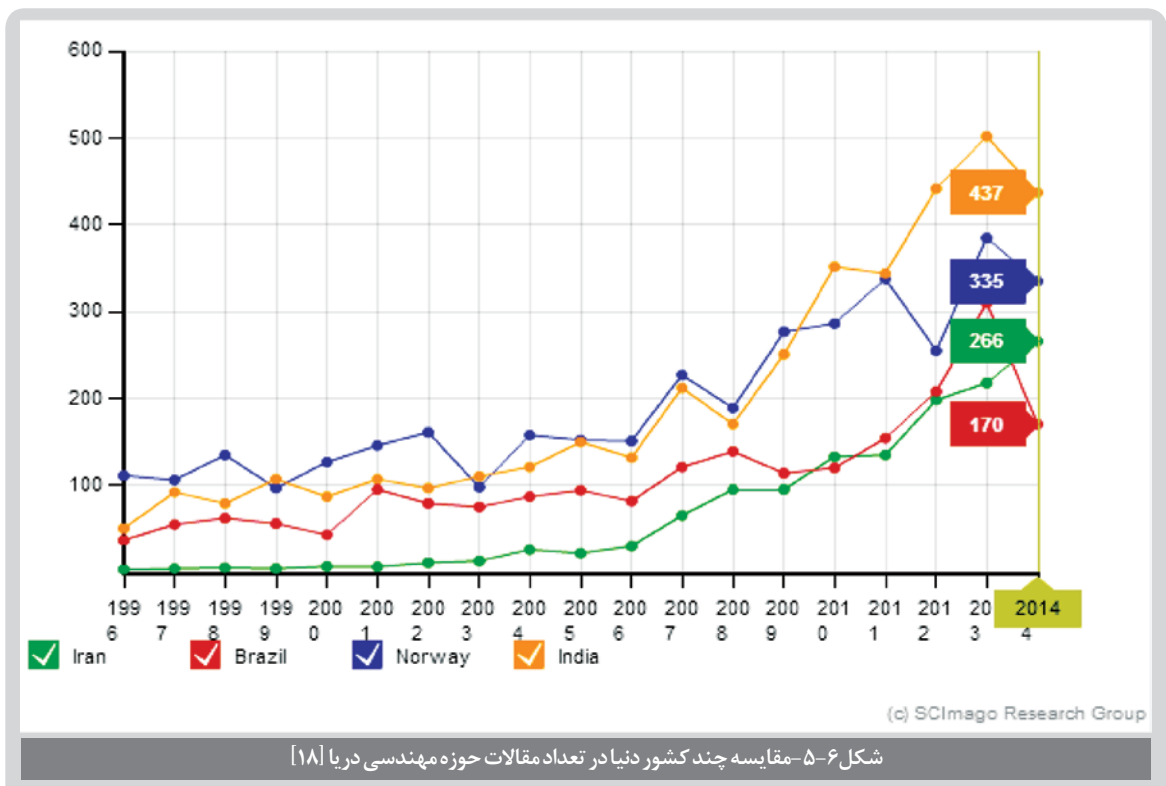

(c) SCImago Research Group

شکل ۶-۴- مقایسه چند کشور خاور میانه در تعداد مقالات حوزه مهندسی دریا [۱۸]

جدول ۶-۸- رتبه ایران در تعداد مقالات حوزه مهندسی دریا در جهان، سال ۲۰۱۴ [۱۸]

	Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H index
1	China	2.281	0	437	321	0,19	50
2	United States	1.483	0	321	220	0,22	123
3	United Kingdom	561	0	200	107	0,36	76
4	South Korea	478	0	76	36	0,16	39
5	India	437	0	70	42	0,16	38
6	Australia	432	0	77	46	0,18	57
7	Japan	358	0	71	34	0,20	49
8	Norway	335	0	36	16	0,11	50
9	France	283	0	61	24	0,22	62
10	Germany	280	0	79	30	0,28	60
11	Iran	266	0	107	69	0,40	28
12	Taiwan	263	0	33	14	0,13	37
13	Canada	253	0	58	23	0,23	57
14	Italy	245	0	121	70	0,49	57
15	Netherlands	186	0	57	19	0,31	51
16	Brazil	170	0	13	0	0,08	30
17	Malaysia	168	0	30	13	0,18	15
18	Spain	167	0	74	26	0,44	50
19	Russian Federation	132	0	12	4	0,09	30
20	Poland	131	0	25	10	0,19	31

فصل هفتم

صنایع فراساحل

۷-۱- مقدمه

مرزهای طولانی آبی و ذخایر غنی نفت و گاز ایران در بخش‌های فراساحلی و همچنین ذخایر عظیم هیدروکربنی که در دریای خزر و خلیج فارس وجود دارد، بخش فراساحل را بویژه در دو دهه اخیر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار کرده است. در این میان، اهمیت بالای منطقه خلیج فارس با دارا بودن حدود ۴۸ درصد از ذخایر نفت جهان و بیش از ۴۰ درصد از ذخایر گازی جهان انکارناپذیر است. ایران حدوداً ۱۸٪ ذخایر گازی دنیا را داراست که قسمت عمده آن در خلیج فارس است. همچنین سرمایه‌گذاری قابل توجه در منطقه، نقش صنعت فراساحل ایران را به عنوان دومین دارنده ذخایر نفت و گاز پر رنگ‌تر کرده است، به طوریکه صدها سکوی دریایی در حوزه‌های نفتی و گازی خلیج فارس متعلق به ایران است و حدود ۵۰۰ هزار بشکه نفت از حوزه‌های نفتی خلیج فارس در روز توسط ایران برداشت می‌شود.

به طور کلی صنایع فراساحل به تجهیزات و تاسیساتی اطلاق می‌شود که در دریا و دور از ساحل، جهت استفاده از منابع دریا، تحقیقات، برداشت‌های میدانی، انتقال مواد و انرژی، گردشگری، مسائل دفاعی و امنیتی و همچنین مسائل زیست‌محیطی ایجاد و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. صنایع فراساحل در ایران عموماً به موضوعاتی از جمله طراحی و ساخت انواع سکوهای دریایی، لوله‌گذاری در دریا، سازه‌های دریایی و ... محدود شده است که در بخش حاضر به وضعیت این صنعت در ایران پرداخته شده است. در ادامه آمار موجود در رابطه با شاخص‌های معرفی شده ارائه می‌گردد.

۷-۲- نفت

از ۱۶۸۷/۹ میلیارد بشکه ذخایر اثبات شده نفت جهان در سال ۲۰۱۳ حدود ۸۰۸/۵ میلیارد بشکه آن در خلیج فارس قرار دارد که ۴۷/۹ درصد کل ذخایر نفت جهان است.

جدول ۷-۱- ذخایر اثبات شده نفت در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۱۳ (ارقام: میلیارد بشکه) [۱۶]

عنوان	خلیج فارس	آمریکای شمالی	آمریکای مرکزی و جنوبی	اروپا و اوراسیا	آفریقا	کشورهای غرب اقیانوس آرام	کل جهان
ذخایر نفت	۸۰۸/۵	۲۲۹/۶	۳۲۹/۶	۱۴۷/۸	۱۳۰/۳	۴۲/۱	۱۶۸۷/۹
درصد از کل جهان	۴۷/۹	۱۳/۶	۱۹/۵	۸/۸	۷/۷	۲/۵	۱۰۰

جدول ۷-۲- میزان ذخایر اثبات شده نفت در خلیج فارس در سال ۲۰۱۳ [۱۶]

ردیف	کشور	حجم ذخایر (میلیارد بشکه)	درصد ذخایر	نسبت ذخایر به تولید (عمر ذخایر)
۱	عربستان	۲۶۵/۹	۱۵/۸	۶۳/۲
۲	ایران	۱۵۷	۹/۳	بالاتر از صد سال
۳	عراق	۱۵۰	۸/۹	بالاتر از صد سال
۴	کویت	۱۰۱/۵	۶	۸۹
۵	امارات	۹۷/۸	۵/۸	۷۳/۵
۶	قطر	۲۵/۱	۱/۵	۳۴/۴
۷	عمان	۵/۵	۰/۳	۱۶
۸	یمن	۳	۰/۲	۵۱/۲

جدول ۷-۳- میزان تولید نفت در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۱۳ (ارقام تولید: هزار بشکه در روز) [۱۶]

عنوان	خلیج فارس	آمریکای شمالی	آمریکای مرکزی و جنوبی	اروپا و اوراسیا	آفریقا	کشورهای غرب اقیانوس آرام	کل جهان
تولید نفت	۲۸,۳۵۸	۱۶,۸۲۶	۷,۲۹۳	۱۷,۲۲۶	۸,۸۱۸	۸,۲۳۲	۸۶,۷۵۴
درصد از کل جهان	۳۲/۲	۱۸/۹	۹/۱	۲۰/۲	۱۰/۱	۹/۵	۱۰۰

جدول ۷-۴- میزان تولید نفت در کشورهای حوزه خلیج فارس در سال ۲۰۱۳ (ارقام تولید: هزار بشکه در روز) [۱۶]

عنوان	عربستان	ایران	عراق	کویت	امارات	قطر	عمان	یمن
تولید نفت	۱۱,۵۲۵	۳,۵۵۸	۳,۱۴۱	۳,۱۲۶	۳,۶۴۶	۱,۹۹۵	۹۴۲	۱۶۱
درصد از کل جهان	۱۳/۱	۴	۳/۷	۳/۷	۴	۲	۱/۱	۰/۲

۲-۳- گاز

از ۱۸۵/۷ تریلیون متر مکعب کل ذخایر گاز طبیعی جهان ۸۰/۳ تریلیون مترمکعب آن در خاورمیانه قرار دارد. به عبارت دیگر ۴۳/۲ درصد از کل ذخایر گاز طبیعی جهان متعلق به خاورمیانه است. در جدول ۷-۵ مقایسه‌ای بین مناطق مختلف دنیا از نظر میزان ذخایر گاز طبیعی ارائه شده است.

جدول ۷-۵- ذخایر گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۱۳ (ارقام: تریلیون متر مکعب) [۱۶]

عنوان	خلیج فارس	آمریکای شمالی	آمریکای مرکزی و جنوبی	اروپا و اوراسیا	آفریقا	کشورهای غرب اقیانوس آرام	کل جهان
ذخایر گاز طبیعی	۸۰/۳	۱۱/۷	۷/۷	۵۶/۶	۱۴/۲	۱۵/۲	۱۸۵/۷
درصد از کل جهان	۴۳/۲	۶/۳	۴/۱	۳۰/۵	۷/۶	۸/۲	۱۰۰

جدول ۷-۶- ذخایر گاز طبیعی کشورهای حوزه خلیج فارس در سال ۲۰۱۳ [۱۶]

ردیف	کشور	حجم ذخایر (تریلیون متر مکعب)	درصد ذخایر	نسبت ذخایر به تولید (عمر ذخایر)
۱	عربستان	۸/۲	۴/۴	۷۹/۹
۲	ایران	۳۳/۸	۱۸/۲	بالاتر از صد سال
۳	عراق	۳/۶	۱/۹	بالاتر از صد سال
۴	کویت	۱/۸	۱	بالاتر از صد سال
۵	امارات	۶/۱	۳/۳	بالاتر از صد سال
۶	قطر	۲۴/۷	۱۳/۳	بالاتر از صد سال
۷	عمان	۰/۹	۰/۵	۳۰/۷
۸	یمن	۰/۵	۰/۳	۴۶/۳

جدول ۷-۷- میزان تولید گاز طبیعی در مناطق مختلف جهان در سال ۲۰۱۳ (ارقام تولید: میلیارد متر مکعب) [۱۶]

عنوان	خلیج فارس	آمریکای شمالی	آمریکای مرکزی و جنوبی	اروپا و اوراسیا	آفریقا	کشورهای غرب اقیانوس آرام	کل جهان
تولید گاز طبیعی	۵۶۸/۲	۸۸۹/۱	۱۷۶/۴	۱۰۳۲/۹	۲۰۴/۳	۴۸۹	۳۳۶۹/۹
درصد از کل جهان	۱۶/۸	۲۶/۹	۵/۲	۳۰/۶	۶	۱۴/۵	۱۰۰

جدول ۸-۷- میزان تولید گاز طبیعی در کشورهای حوزه خلیج فارس در سال ۲۰۱۳ (ارقام تولید: میلیارد متر مکعب) [۱۶]

عنوان	ایران	عربستان	کویت	امارات	قطر	عمان	بحرین
تولید گاز طبیعی	۱۶۶/۶	۱۰۳	۱۵/۶	۵۶	۱۵۸/۵	۳۰/۹	۱۵/۸
درصد از کل جهان	۴/۹	۳	۰/۵	۱/۷	۴/۷	۰/۹	۰/۵

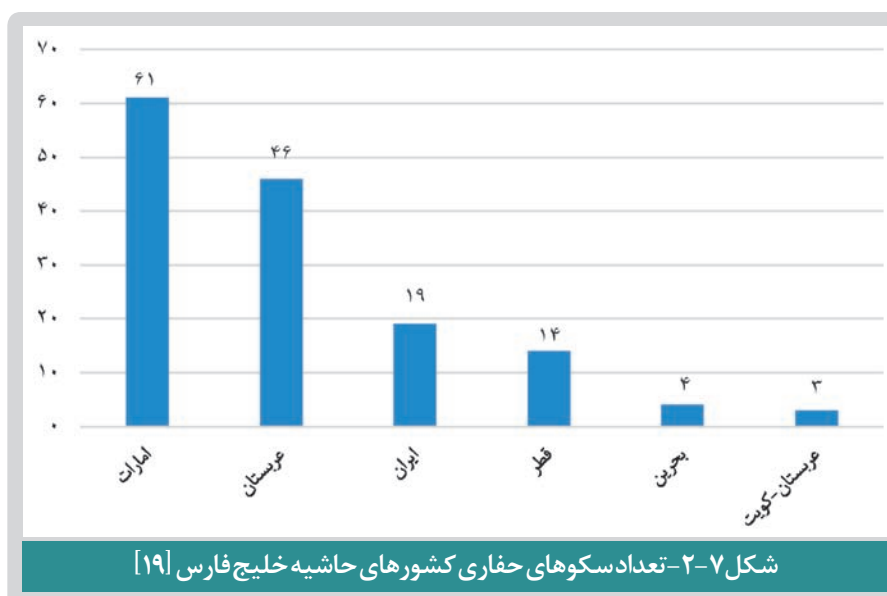
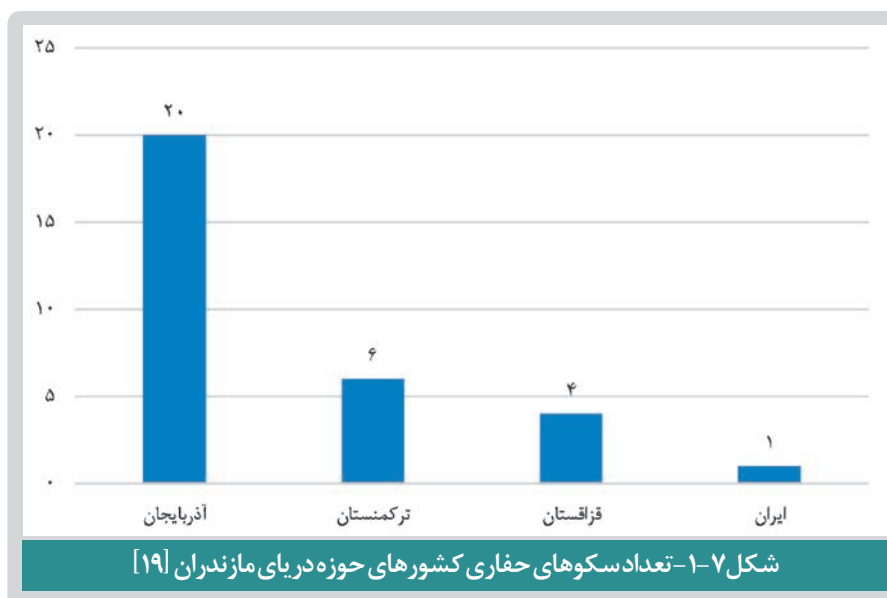
۷-۴- انرژی‌های تجدیدپذیر دریایی

از میان انرژی‌های تجدیدپذیر، انرژی‌های دریایی از پاک‌ترین و پرمصرف‌ترین انرژی‌ها به شمار می‌روند. به همین دلیل کشورهای پیشرفته دنیا برنامه‌های جامعی برای استحصال انرژی از دریاها و اقیانوس‌ها دارند. دریاها با فرآیندهای مختلف فیزیکی، انرژی دریا را دریافت و ذخیره نموده و سپس آن را تلف می‌کنند. این انرژی به صورت امواج، جزر و مد، اختلاف دما و حتی اختلاف غلظت نمک در اعماق مختلف آب دریا وجود دارد که می‌توان از هر یک از آن‌ها بهره‌برداری کرد. منشا انرژی‌های دریایی نیز مانند همه انرژی‌های مورد استفاده، خورشید است. انرژی‌های قابل استحصال از دریا به طور کلی شامل منابع زیر است:

- جزر و مد: روش سنتی به دام انداختن آب و ایجاد اختلاف تراز
- امواج: شامل امواج خط ساحلی، نزدیک ساحل و فراساحلی
- باد فراساحلی
- جریان‌ات: عموماً ناشی از جزر و مد
- اختلاف گرمایی: سامانه‌های موسوم به OTEC
- اختلاف چگالی (شوری)
- منابع زیستی و رسوبات دریایی

بنابر تحقیقات به عمل آمده متأسفانه تاکنون هیچ استحصال از انرژی‌های تجدیدپذیر دریایی در ایران صورت نگرفته و تنها مطالعاتی در سطح پتانسیل سنجی و تنها در برخی از حوزه‌های یاد شده فوق صورت گرفته است.

۷-۵- سازه‌های دریایی

جدول ۷-۹- سکوهای جک آب ایران مستقر در خلیج فارس [۱۹]

ردیف	نام سکوی حفاری	نوع سکو	عمق آب	عمق حفاری	شیپپارد ساخت سکو	سال تحویل	پرچم	مکان
۱	Aban VI	جک آب	۲۵۰	۲۰,۰۰۰	Far East Levingston at the Levingston Singapore shipyard	۱۹۷۵	مغولستان	ایران
۲	Aban VIII	جک آب	۳۷۵	۳۰,۰۰۰	Baker Marine at the PPL Shipyard, Singapore shipyard	۲۰۰۸	مغولستان	ایران
۳	Deep Driller 2	جک آب	۳۵۰	۳۵,۰۰۰	KeppelFELS at the Keppel FELS, Singapore shipyard	۲۰۰۶	مغولستان	ایران
۴	Deep Driller 4	جک آب	۳۷۵	۳۰,۰۰۰	Baker Marine at the PPL Shipyard, Singapore shipyard	۲۰۰۷	مغولستان	ایران
۵	CPOE 10	جک آب	۳۰۰	۲۳,۰۰۰	Offshore Engineering & Equipment at the Dalian Shipyard, China shipyard	۲۰۰۹	چین	ایران
۶	Foresight Driller III	جک آب	۳۰۰	۲۰,۰۰۰	Verolme at the Angra Dos Reis Brazil shipyard	۱۹۸۷	مصر	ایران
۷	Foresight Driller V	جک آب	۱۶۰	۱۲,۰۰۰	Far East Levingston at the Levingston Singapore shipyard	۱۹۸۰	پنلما	ایران
۸	Oriental 1	جک آب	۳۰۰	۲۰,۰۰۰	Galatz Shipyard at the Galatz Yard Romania shipyard	۱۹۸۵	پنلما	ایران
۹	MAP Driller I	جک آب	۳۰۰	۳۰,۰۰۰	CIMC Raffles at the CIMC Raffles, China shipyard	۲۰۱۳	پنلما	ایران
۱۰	Alborz	جک آب	۲۵۰	۳۰,۰۰۰	Marathon LeTourneau at the Vicksburg, MS shipyard	۱۹۶۸	ایران	ایران
۱۱	Alvand	جک آب	۲۵۰	۲۰,۰۰۰	Bethlehem Steel at the Singapore shipyard	۱۹۷۷	لیبریا	ایران
۱۲	Shahid Modarress	جک آب	۲۱۰	۲۰,۰۰۰	Bethlehem Steel at the Singapore shipyard	۱۹۷۴	ایران	ایران
۱۳	Shahid Rajaiee	جک آب	۳۰۰	۲۵,۰۰۰	Hitachi Zosen at the Japan shipyard	۱۹۸۴	ایران	ایران
۱۴	Master Driller	جک آب	۳۰۰	۳۰,۰۰۰	CIMC Raffles at the CIMC Raffles, China shipyard	۲۰۱۱	لیبریا	ایران
۱۵	Pasargad 100	جک آب	۳۰۰	۳۰,۰۰۰	CPLEC at the CPLEC, China shipyard	۲۰۱۲		ایران
۱۶	Pasargad 200	جک آب	۳۰۰	۳۰,۰۰۰	CPLEC at the CPLEC, China shipyard	۲۰۱۳		ایران
۱۷	Sina-1	جک آب	۳۰۰	۲۵,۰۰۰	Daewoo Shipbuilding at the Daewoo, South Korea shipyard	۱۹۸۲	لیبریا	ایران
۱۸	SAAG Jackup	جک آب	۳۷۵	۳۰,۰۰۰	at the Labuan, Malaysia shipyard	۲۰۱۱		ایران
۱۹	ShengLi 10	جک آب	۱۸۰	۲۲,۹۶۵	at the Dalian Shipyard, China shipyard	۲۰۱۰		ایران

جدول ۷-۱۰- سکوهای حفاری ایران مستقر در دریای مازندران [۱۹]

ردیف	نام سکوی حفاری	نوع سکو	عمق آب	عمق حفاری	شیپپارد ساخت سکو	سال تحویل	پرچم	مکان
۱	Iran Amir Kabir	نیمه شناور	۳۰۰۰	۲۰,۰۰۰	Nekkairan	۲۰۰۹	ایران	ایران

امنیت دریایی

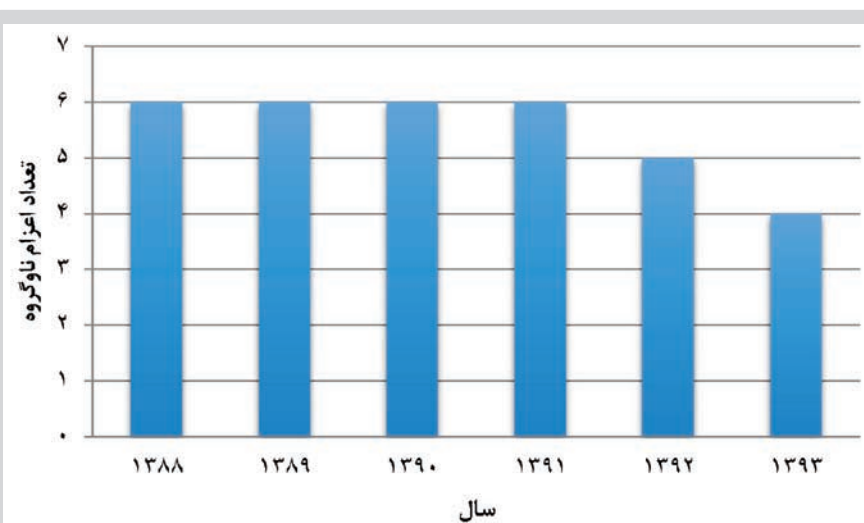
۸-۱- مقدمه

دزدی دریایی در بخش شمال اقیانوس هند و خلیج عدن یک تهدید جدی علیه کشتیرانی بین المللی است که از زمان جنگ داخلی سومالی در دهه ۱۹۹۰ میلادی بوجود آمد. این تهدید از سال ۲۰۰۵ میلادی (۱۳۸۳) شدت یافت و باعث افزایش هزینه کشتیرانی و لطمه به اقتصاد کشورهای منطقه گردید. در این بین شرکت های بیمه از حملات دزدان دریایی سود بسیاری بردند زیرا که حق بیمه کشتی ها بصورت فزاینده ای رشد کرده است. در ۷ اکتبر ۲۰۰۸ شورای امنیت سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه ۱۸۳۸ کشورهای جهان را به مبارزه با دزدان دریایی سومالی فراخواند. نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران جهت مقابله با پدیده دزدی دریایی و حفظ خطوط مواصلاتی و تامین امنیت کشتی های تجاری و نفتکش جمهوری اسلامی ایران در چارچوب تعهدات عرفی کنواسیون حقوق دریاها و هماهنگی با سازمان بین المللی دریانوردی (IMO) اقدام به تشکیل یک کریدور امنیتی حد فاصل سواحل عمان، یمن و سواحل شمالی کشور سومالی تا تنگه باب المندب نمود. این کریدور امنیتی ۱۴۰۰ کیلومتر (۸۰۰ مایل دریایی) طول دارد و ناوگروه های رزمی نیروی دریایی تمام شناورهای جمهوری اسلامی ایران و هر کشور دیگری که از ایران تقاضای کمک کند را برای گذر از این کریدور امنیتی اسکورت می نمایند.

۸-۲- عملکرد نیروی دریایی ارتش در ایجاد امنیت دریایی

جدول ۸-۱- آمار اعزام ناوگروه های نذاجا جهت امنیت دریانوردی [۷]

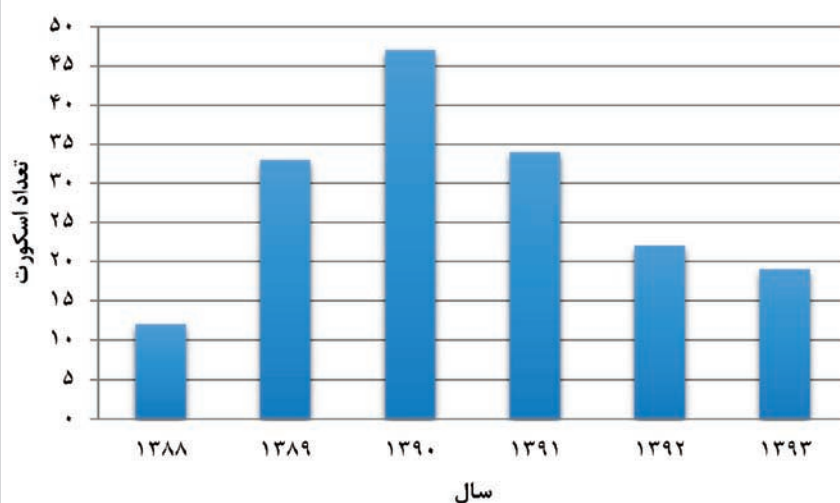
ردیف	سال	تعداد ناوگروه ها
۱	۱۳۸۸	۶
۲	۱۳۸۹	۶
۳	۱۳۹۰	۶
۴	۱۳۹۱	۶
۵	۱۳۹۲	۵
۶	۱۳۹۳	۴

شکل ۸-۱- آمار اعزام ناوگروه های نذاجا جهت امنیت دریانوردی

جدول ۸-۲- آمار اسکورت انجام شده توسط ناوگروه‌های اعزامی نداجا [۷]

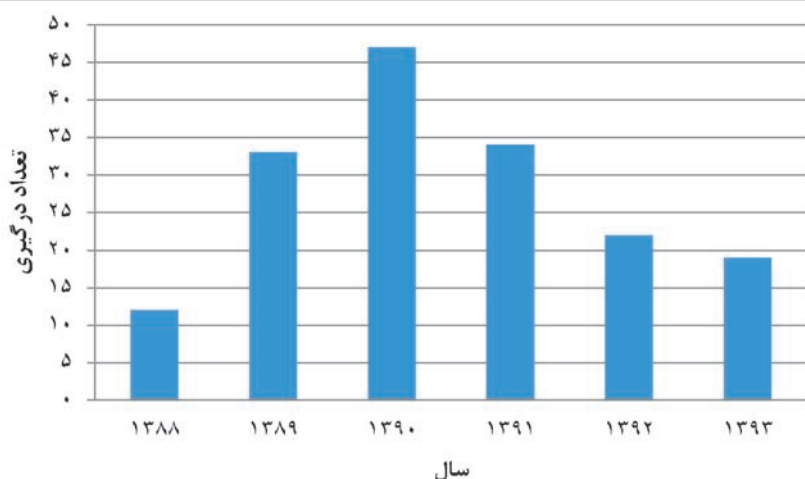
ردیف	سال	تعداد ناوگروه‌ها
۱	۱۳۸۸	۴۳۸
۲	۱۳۸۹	۵۷۸
۳	۱۳۹۰	۸۲۶
۴	۱۳۹۱	۵۰۶
۵	۱۳۹۲	۳۲۱
۶	۱۳۹۳	۲۹۹

شکل ۸-۲- آمار اسکورت انجام شده توسط ناوگروه‌های اعزامی نداجا

جدول ۸-۳- آمار درگیری با دزدان دریایی [۷]

ردیف	سال	تعداد درگیری
۱	۱۳۸۸	۱۲
۲	۱۳۸۹	۳۳
۳	۱۳۹۰	۴۷
۴	۱۳۹۱	۳۴
۵	۱۳۹۲	۲۲
۶	۱۳۹۳	۱۹

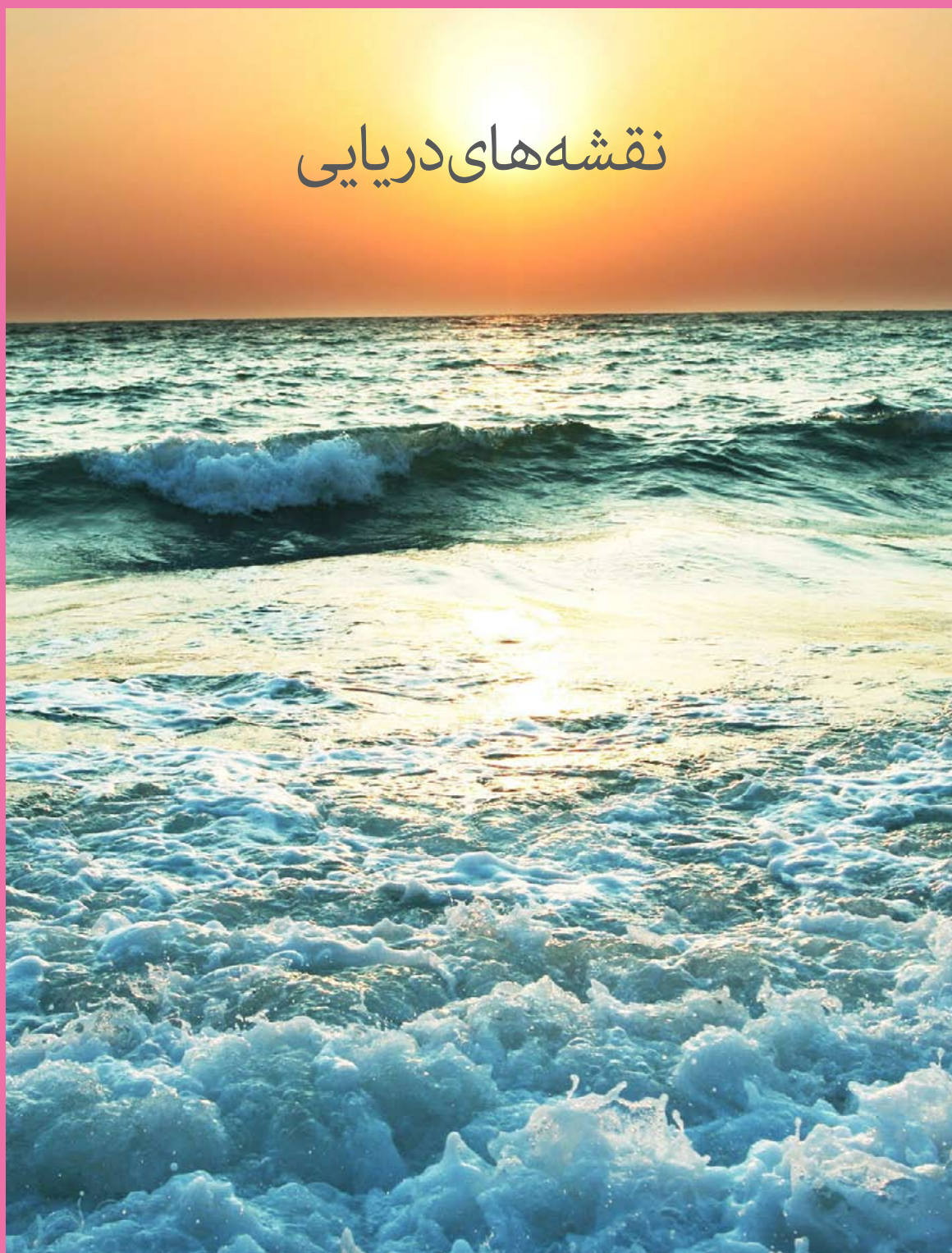
شکل ۸-۳- آمار درگیری با دزدان دریایی

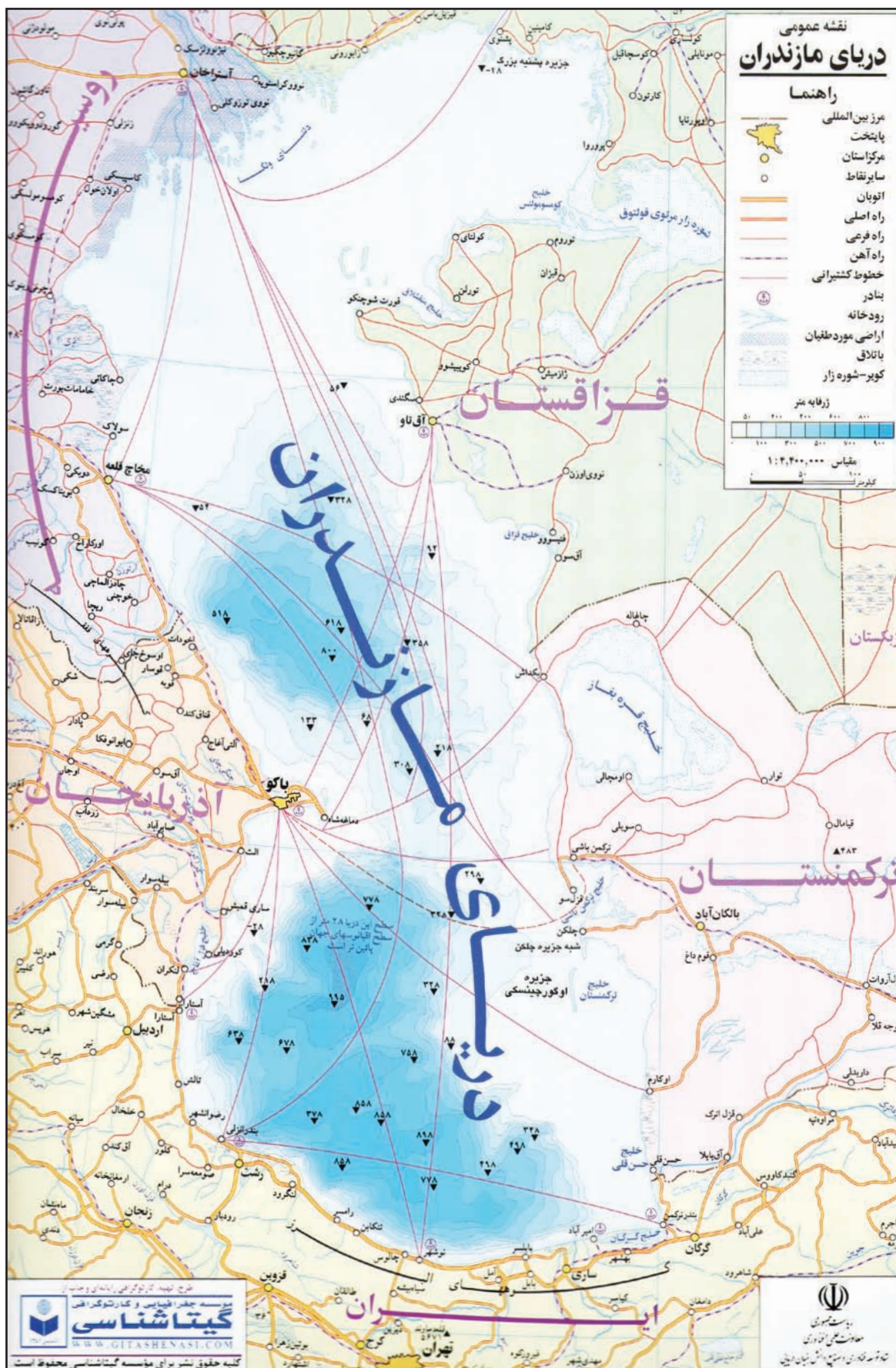
جدول ۸-۴- کشتی‌های خارجی اسکورت شده توسط ناوگروه‌های نداجا [۷]

ردیف	نام کشتی	ملیت	ردیف	نام کشتی	ملیت
۱	BEAUFORT SEA	سنگاپور	۱۴	ACOMARIAN PROGRESS	پاناما
۲	ANDEAN	اکراین	۱۵	SC.GUANG ZHOU	چین
۳	BOW SEA	سنگاپور	۱۶	ANAGELNOVATION	یونان
۴	BOTTERY DARK	لیبریا	۱۷	VASCO BAHARATHI	سنگاپور
۵	MERINO EXPRESS	فیلیپین	۱۸	TRI PATRICK	پاناما
۶	XIANG HUA MEN	چین	۱۹	OCEAN DIAMAND	هنگ کنگ
۷	MERSK TEXAS	آمریکا	۲۰	ATHLANTIC GLORY	ترکیه
۸	OCEAN STELLAR	سنگاپور	۲۱	GOKHAN KIRAN	ترکیه
۹	ALBOHREA	لیبریا	۲۲	GOLIATH LEADER	باهاما
۱۰	HEILA CRUISER	پاناما	۲۳	BEN MAJID	امارات
۱۲	ROSITA	فیلیپین	۲۴	TOTONNO BOTTIGIRRI	ایتالیا
۱۳	JOKLOK	هند			

پیوست

نقشه‌های دریایی

نقشه سیاسی جهان

نقشه
تقسیمات کشوری
ایران

راهنما

- پایتخت
- مرکز استان
- مرکز شهرستان
- مرکز بخش
- مرز بین المللی
- مرز استان
- مرز شهرستان

مقیاس ۱:۷۰۰,۰۰۰

- ۱:۷,۰۰۰,۰۰۰ سے

3. 1. =

افغانستان

ترکمنستان

خراسان
پروچند
شویب
خوس

~~کویت~~

پنجاب
بلوچستان
خیبر پختونخوا
افغانستان

پاکستان

دریای عمان

منابع

- [۱]. سالنامه آماری سازمان شیلات ۹۲-۱۳۸۲
- [۲]. اطلس کشتی سازی های ایران، انجمن مهندسی دریایی ایران با حمایت ستاد توسعه فناوری ها و صنایع دانش بنیان دریایی، ۱۳۹۴
- [۳]. سند راهبردی توسعه آموزش عالی کشور در حوزه های علوم و فنون دریایی و اقیانوسی، معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مرداد ۱۳۹۲
- [۴]. ممیزی در حوزه رشته مهندسی فراساحل، مجمع علمی ممیزی توسعه علوم، دبیرخانه ممیزی توسعه علوم فنی و مهندسی، انجمن علمی انجمن مهندسی دریایی ایران، خرداد ۱۳۹۲
- [۵]. اطلاعات و مستندات دریافتی از سازمان شیلات ایران
- [۶]. اطلاعات و مستندات دریافتی از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
- [۷]. اطلاعات و مستندات دریافتی از نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران
- [۸]. اطلاعات و مستندات دریافتی از سازمان صنایع دریایی
- [۹]. اطلاعات و مستندات دریافتی از وزارت صنعت، معدن و تجارت
- [۱۰]. اطلاعات و مستندات دریافتی از سازمان نقشه برداری کشور
- [۱۱]. گزارش صندوق توسعه دریایی، تیرماه ۱۳۹۳
- [۱۲]. افشار سیستانی، ایرج، دریای مازندران: پژوهش در جغرافیای طبیعی، نام و پیشینه تاریخی، رژیم حقوقی، محیط زیست و اقتصاد، تهران: وزارت امور خارجه، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی، چاپ دوم، زمستان ۱۳۸۶
- [۱۳]. اسدی، بیژن، خلیج فارس و مسائل آن، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی، چاپ سوم، تابستان ۱۳۸۸

- [14]. Shipbuilding statistics, The shipbuilders' association of japan, March 2015.
- [15]. FAO Yearbook, Fishery and Aquaculture Statistics, 2012.
- [16]. BP Statistical Review of World Energy, June 2014
- [17]. <http://www.pmo.ir/>
- [18]. <http://www.scimagojr.com/>
- [19]. <http://www.rigzone.com/>
- [20]. <http://www.fao.org/>
- [21]. <http://www.amar.org.ir/>
- [22]. <http://www.inio.ac.ir/>
- [23]. <http://www.avval.ir/>
- [24]. www.gitashenasi.com/

Vice - presidency for Science and Technology
Marine Industries Technology Development Council

Iran Marine Statistics 2015

